הלכות שביתת יום טוב פרק ד' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק ד פון הלכות יום טוב (רמב"ם)

הקדמה צו פרק ד

פשט: פרק ג האט געהאנדלט וועגן הכנת האוכל ממש — קאכן, באקן, אד"ג. פרק ד איז א המשך, אבער דא רעדט מען וועגן **הכנות צו קאכן** — נישט דירעקט קאכן, נאר צוגרייטונגען. דער יסוד פון אלע היתרים אויף יום טוב איז אוכל נפש. אסאך אבות מלאכות זענען אינגאנצן אסור אזוי ווי שבת (בויען, אד"ג), און מען דארף לערנען די פרטים פון וואס מען מעג יא טון.

חידושים און הסברות:

1. **דער רמב"ם'ס שיטה אין כללים:** אנדערע פוסקים רופן אסאך פון די הלכות **"מכשירי אוכל נפש"** און מאכן דערפון א כלל. אבער **דער רמב"ם מאכט נישט אזעלכע כללים**. ס'איז שטארק מסופק צי דער רמב"ם גלייבט אין די כללים בכלל, ווייל אסאך מאל פרעגט מען אויף דעם רמב"ם אז ער איז נישט קאנסיסטענט — אבער דאס איז נאר א קשיא אויב מען נעמט אן אז ער האלט פון דעם כלל. דער רמב"ם'ס שיטה איז: **אויב ס'שטייט אין גמרא א הלכה, איז די הלכה אמת — דער טעם איז אפשר נישט אזוי וויכטיג.** דער רמב"ם גייט מיט **פרטים מער ווי כללים**. ער איז נישט אזוי אינטערעסירט אין לומדות אלס א פראקטישע מעטאדע; לומדות איז פאר לערנען בעיון, אבער פאר הלכה דארף מען וויסן די הלכה.

2. **הלכה אלס הכרעות פון בית דין:** דער רמב"ם'ס תיאוריע פון הלכה איז אז הכרעות פון גמרא זענען אזוי ווי הכרעות פון סנהדרין — "השופט אשר יהיה בימיך" — מען מוז פאלגן. אבער דאס מיינט **נישט** אז מען מוז גלייבן אין די כללים. משל: איין רב זאגט נעכטן אז שארפן א מעסער איז אסור, און א צווייטער רב זאגט היינט אז אנגרייטן א פייער איז מותר. דאס קען זיין אינקאנסיסטענט — **און דאס איז בסדר**, ווייל הלכה קען שטאמען פון פארשידענע בתי דינים וואס מען איז מחוייב צו ביידע. ווער ס'האלט אז הלכה מוז זיין קאנסיסטענט איז אפשר דווקא זיך סותר, ווייל מען דארף פאלגן אסאך מענטשן וואס האבן נישט אלע געהאלטן די זעלבע כללים.

3. **א פרט אנטהאלט מער ווי א כלל:** ביי א פראקטישע שאלה (צ.ב. צי מען מעג מאכן א נייע פייער יום טוב) קענען זיין **פיר אדער מער טעמים** וואס שפילן א ראלע — אוכל נפש, טרחא, עונג יום טוב, שמחת יום טוב, אד"ג. דער **צאנזער רב** האט געזאגט אז יעדע זאך וואס ער טוט האט דריי הונדערט טעמים. דער רמב"ם מוז נישט ביי יעדע הלכה מסביר זיין צי דער איסור איז ווייל מען האט עס נישט מתיר געווען מצד אוכל נפש, צי ס'איז א באזונדערע גזירה — ער שרייבט נאר צי ס'איז דאורייתא צי דרבנן.

הלכה א: אין ממציאין את האש ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין ממציאין את האש ביום טוב" — דריי וועגן ווערן אויסגערעכנט: **(1) עצים, אבנים, מתכת** — מען רייבט זיי איינער אויף דעם אנדערן ("שכחין אותן זה בזה עד שתצא האש"); **(2) נפט החד ביותר שהוא כמים** — א ריפיינד אויל אזוי ווי וואסער, אז מען שאקלט עס אויף ווערט עס הייס און צינדט זיך אן ("עד שידלק"); **(3) כלי זך קשה או זכוכית מלאה מים** — א דורכזיכטיגע כלי (מאגניפיינג גלאז), מען שטעלט עס אקעגן די זון אויף פשתן ("עד שיחזור נגהה לפשתן וכיוצא בו וידלק"). **"כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב, שלא הותר ביום טוב אלא להעביר מאש מצויה, אבל להמציא אש אסור, שהרי אפשר להמציא אותה בערב."**

פשט: יום טוב האט מען נאר מתיר געווען **להעביר מאש מצויה** — אנצינדן פון א שוין-עקזיסטירנדע פייער. אבער **להמציא אש** — קריעיטן א נייע פייער וואס איז נישט דא בפועל — איז אסור, ווייל מען האט עס געקענט טון ערב יום טוב.

חידושים און הסברות:

1. **דער חילוק צווישן העברה און המצאה:** פייער איז געלערנט געווארן אז **"מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך"** — אבער דאס גייט נאר אויף **להעביר מאש מצויה**, ווען ס'איז שוין דא א פייער. אפילו אנצינדן לעכט וואס מען האט געקענט אנצינדן פאר יום טוב — דאס איז מותר מכח "מתוך". אבער **מאכן א נייע פייער** — דארט איז נישטא די היתר פון "מתוך", און ס'איז אסור מצד "אפשר לעשותן מערב יום טוב".

2. **השגת הראב"ד:** דער ראב"ד איז **נישט מסכים** מיט דעם רמב"ם'ס טעם. דער ראב"ד זאגט אז אין גמרא איז דער טעם **משום מוליד** (באשאפן עפעס נייעס), **נישט** משום "אפשר לעשותן מערב יום טוב". דער ראב"ד'ס קשיא אויפן רמב"ם: יעדע פייער איז אפשר לעשותו מערב יום טוב — אויך אנצינדן לעכט האט מען געקענט טון ערב יום טוב, פארוואס איז דאס מותר? וואס איז דער חילוק צווישן מוציא אש מחדש און אנצינדן א ליכט פון אן עקזיסטירנדע פייער? ווייל א ליכט ברענט זיך אויס, האט מען נישט געקענט אנצינדן עס ערב יום טוב פאר שפעטער — אבער דאס דארף נאך ביאור.

3. **דער מגיד משנה'ס נקודה:** ביידע שיטות (רמב"ם און ראב"ד) זענען מודה אז אויב מען האט בדיעבד עובר געווען און געמאכט א נייע פייער, **מעג מען עס נוצן**. דאס איז נישט ווי ביצה שנולדה ביום טוב וואס איז אסור אלס נולד. דער איסור איז נאר אויף **דער אקט פון מוליד** — צו באשאפן עפעס נייעס, אבער דאס רעזולטאט איז נישט אסור בהנאה.

4. **[דיגרעסיע: פראקטישע קשיא אויף דער הלכה למעשה]** היסטאריש איז באשאפן פייער געווען א שווערע טירחא — מען האט געדארפט שלאגן שטיינער, ס'האט גענומען א האלבע שעה, ס'איז געווען א גאנצע עבודה. אין יעדע שטאט איז געווען א ממונה וואס האט געהאלטן א פייער, און מען האט גענומען דערפון. די חכמים האבן געזאגט: ווייל ס'איז נארמאל אז ס'איז שוין דא א פייער, זאלסטו נישט מאכן א נייע. **אבער היינט**, ווען אנצינדן א מעטש אדער א לייטער איז גרינגער ווי האלטן א יארצייט ליכט 24 שעה, איז די הלכה פאקטיש **מרבה טירחא** אנשטאט **ממעט טירחא** — דאס פארקערטע פון דעם ציל פון די תקנה.

5. **דער שואל ומשיב (ר' נתן זון):** ער ברענגט אז **דער מנהג בעירו** איז געווען אז מען צינדט אן פייער מיט א **שוועבל** (מעטש) ביום טוב. ער מסביר אז א שוועבל איז נישט די טירחא וואס די חכמים רעדן פון — ס'איז א סעקונדע, ס'איז כמעט שוין אש, ס'פעלט גארנישט. זיין לשון איז אז דאס הייסט נישט מוציא אש — **דאס איז שוין אש וואס איז קרוב לפועל**. לויט דעם ראב"ד'ס שיטה פון מוליד (נישט טירחא) וואלט אפשר א שוועבל אויך געווען אסור, ווייל מוליד איז נישט תלוי אין טירחא.

6. **קשיא אויף דער היינטיגער מנהג:** די וועלט פירט זיך נישט ווי דער שואל ומשיב, און מ'אסר'ט נאך מער — אויך עלעקטריק. **די תורה איז געקומען צו גוט צו מאכן, נישט שווער צו מאכן.**

הלכה ב: כיבוי (אויסלעשן פייער) ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אף על פי שהתירו הבערה ביום טוב שלא לצורך אכילה, אבל אסור לכבות אפילו האש שהובערה לצורך אכילה. כיבוי מלאכה היא ואינו לצורך אכילה כלל... כשם שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר. ואם כיבה הרי זה לוקה."

פשט: הבערה איז מותר אפילו שלא לצורך אכילה (מתוך), אבער כיבוי איז א באזונדערע מלאכה וואס איז קיינמאל נישט לצורך אכילה. מען באקומט

מלקות פאר כיבוי ווי פאר אלע אנדערע מלאכות יום טוב.

חידושים און הסברות:

1. **כיבוי באוויזט אז דער איסור איז נישט בלויז טירחא:** כיבוי איז זיכער קיין טירחא — ס'איז א קליינע פעולה. פונדעסטוועגן איז עס אסור ווייל ס'איז א **מלאכה מדאורייתא** פון ל"ט מלאכות. דאס באווייזט אז דער גדר פון מלאכות יום טוב איז נישט בלויז טירחא.

2. **חילוק צווישן אש און נר:** דער רמב"ם זאגט **כשם שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר**. פארוואס דארף מען דאס זאגן? ווייל מען וואלט געקענט מחלק זיין: א גרויסע פייער אויסלעשן איז א טירחא, אבער א נר אויסלעשן — וואו מען וויל שלאפן — איז א **צורך** (אפשר שוה לכל נפש). דער רמב"ם זאגט אז אפילו אזוי איז עס אסור.

3. **צריך עיון — צי כיבוי קען זיין לצורך אכילה:** דער רמב"ם זאגט **אינו לצורך אכילה כלל** — כיבוי איז קיינמאל נישט צורך אכילה. אבער דער רמב"ם אליין שפעטער ברענגט אופנים וואו כיבוי **איז** מותר לצורך אכילה (למשל רייכערן אונטער פירות). דאס איז א **צריך עיון** — ווי שטימט דאס מיט דעם כלל "אינו לצורך אכילה כלל"?

4. **לוקה — נאר שלא לצורך אכילה:** ווען דער רמב"ם זאגט **אם כיבה לוקה**, מיינט ער שלא לצורך אכילה. אויב די כיבוי אליין איז לצורך אכילה, אפילו אויב ס'איז אסור, וועט לכאורה נישט זיין מלקות — ס'וועט זיין א דרבנן.

5. **שיטת הרמב"ם אז אנדערע מלאכות האבן נישט קיין היתר לצורך אכילה:** דער רמב"ם אין פרק א' איז קלאר אז מלאכות וואס זענען **במהותם** נישט צורך אכילה (ווי כיבוי) האבן נישט קיין היתר — נישט נאר מדרבנן, נאר **מדאורייתא** (ווייל ער זאגט לוקה).

הלכה ג: גורם כיבוי (אינדירעקט אויסלעשן)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מסלקין את פי הנר למעלה... ואין מסירין את השמן... ואין חותכין את ראש הפתילה בכלי."

פשט: מען טאר נישט אינדירעקט גורם זיין אז א לעכט זאל זיך אויסלעשן — נישט דורך רוקן דעם כלי אז די פתילה זאל נישט גרייכן צום שמן, נישט דורך אראפנעמען שמן פון דער לעכט, און נישט דורך אפשניידן דעם שפיץ פון דער פתילה מיט א כלי.

חידושים און הסברות:

1. **אראפנעמען שמן אלס כיבוי:** אזוי ווי אין הלכות שבת — הגם דער שמן ברענט נאך נישט דירעקט, קוקט מען אן אז **די גאנצע שמן אין דער כלי איז מוקדש פאר דער לעכט**, און ווען מען נעמט אראפ שמן איז מען גורם כיבוי. ס'איז נישט זיכער צי אראפנעמען שמן איז כיבוי **מדאורייתא**, אבער **על כל פנים** רעכנט דער רמב"ם עס אויס צווישן זאכן וואס מען טוט נישט.

2. **חותך ראש הפתילה בכלי:** "ראש הפתילה" מיינט דעם פארשווארצטן אויבערשטן טייל וואס ווערט פארקוילט בשעת ס'ברענט. מיט די הענט (ביד) מעג מען יא אראפנעמען, נאר מיט א כלי נישט. דער חילוק: מיט א כלי איז עס מער ודאי גרם כיבוי, ווייל מ'שניידט עס אפ גלאט. **דער מגיד משנה** ברענגט פארשידענע לשונות אין דער גמרא וואס דאס מיינט — א שיטה זאגט אז אפילו מיט א מחט מעג מען, נאר מיט א כלי נישט. **דער ראב"ד** איז מיקל און זאגט אז מ'מעג יא אפילו מיט א כלי חותך זיין ראש הפתילה.

3. **שלוסל-נקודה:** ביי דעם רמב"ם איז כיבוי ביום טוב לוקה (דאורייתא), דערפאר איז ער אויך מחמיר ביי גרם כיבוי. אנדערע ראשונים וואס האלטן אז כיבוי איז נישט דאורייתא (ווייל מלאכות לצורך אוכל נפש זענען מותר, און כיבוי איז שוה לכל נפש אבער נישט ממש אוכל נפש) זענען מיקל ביי גרם כיבוי. ביידע זאכן (אראפנעמען שמן, אפשניידן פתילה) זענען **גרם כיבוי**, נישט כיבוי ממש. כיבוי אליין איז דאורייתא לויט דעם רמב"ם, ממילא גרם כיבוי איז דרבנן.

הלכה ד: אגודת עצים — אראפנעמען האלץ פון א מדורה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כל עד שלא אחזו האש, מותר לשמוט — ואינו דומה למסיר שמן מן הנר."

פשט: ביי א קעמפ-פייער (מדורה) מיט א גרופע העלצער, מעג מען אראפנעמען א שטיק האלץ וואס דאס פייער האט נאך נישט אנגעהויבן ברענען.

חידושים: דער חילוק צווישן שמן און עצים: ביי שמן אין א נר, דער שמן ליגט אין איין כלי — מ'קוקט אן אז די פתילה "טרינקט" פון דעם גאנצן שמן, אזוי ווי איינער וואס טרינקט פון א קוואל טרינקט פון אלע וואסער. דערפאר איז אראפנעמען שמן גרם כיבוי. אבער ביי אן אגודת עצים, יעדע שטיק האלץ איז א באזונדערע יחידה — עס ווערט נישט קיין איין גראבע זאך. אויב דאס שטיק האלץ ברענט נאך נישט, איז אראפנעמען נישט קיין גרם כיבוי בכלל.

הלכה ה: כיבוי להציל ממון

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מכבין את הדליקה כדי להציל ממון ביום טוב, כדרך שאין מכבין בשבת — מניחה ויוצא."

פשט: מ'טאר נישט אויסלעשן א פייער צו ראטעווען געלט/ממון ביום טוב, פונקט ווי ביי שבת. מ'זאל עס לאזן ברענען. די דיטעילס (וואס מ'מעג יא טון — ווי לייגן א גדר ארום) שטייט אין הלכות שבת.

חידושים: דער ר"ן'ס קשיא: וויאזוי קען זיין אז כיבוי הדליקה איז נישט אוכל נפש? ער האט דאך נישט וואו צו עסן א יום טוב סעודה! דער ר"ן ענטפערט: די גמרא רעדט ווען דער פייער איז נישט דארט וואו ער עסט, נאר אין סטארעדזש — דארט טאר מען נישט אויסלעשן. **דער רמב"ם'ס שיטה:** דער רמב"ם קוקט אן אז כיבוי ביום טוב איז ממש אן איסור דאורייתא. דער רמב"ם האלט אז דער היתר פון יום טוב איז נאר פאר ממש עסן (אכילה), נישט פאר "כל צרכיכם" אין א ברייטן זין. דער רמב"ם האט נישט געזאגט דעם לשון "דבר השוה לכל נפש" — ער האט געזאגט אז רחיצה איז "בכלל אכילה" (ענלעך ווי ביי יום כיפור). דעריבער, אפילו אז א מענטש וועט האבן ריזיגע עגמת נפש פון א פארברענטע הויז און נישט האבן קיין אפעטיט, איז דאס נישט גענוג פאר דעם היתר פון אוכל נפש.

הלכה ו: כיבוי מפני תשמיש המטה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המטה, אלא כופה עליו כלי, או עושה מחיצה בינו ובין הנר, או מוציאו לבית אחר."

פשט: מ'טאר נישט אויסלעשן א ליכט כדי צו קענען טון תשמיש המטה (ווייל אסור לשמש לאור הנר). אנשטאט דעם מעג מען: (1) צודעקן מיט א כלי, (2) מאכן א מחיצה, (3) ארויסטראגן צו אן אנדער צימער.

חידושים און הסברות:

1. **כופה כלי** איז קיינמאל נישט קיין מבטל כלי מהיכנו — ווייל ער קען עס אראפנעמען. ביום טוב איז אויך נישטא דער איסור פון מבטל כלי מהיכנו.

2. **א נר איז נישט מוקצה** ביום טוב — דערפאר מעג מען עס ארויסטראגן צו אן אנדער צימער. דאס איז דער מערסט פראקטישער עצה.

3. **תשמיש המטה איז נישט אוכל נפש:** כאטש ס'ווערט גערופן "את הלחם אשר הוא אוכל" און "אוכל למכסה פיהו", מיינט דאס נישט אז ס'איז ממש אוכל נפש וואס וואלט מתיר געווען כיבוי. ס'איז נאר א צורך הגוף, און א זייטיגע איסור דרבנן (אסור לשמש לאור הנר) — אבער דאס איז נישט גענוג צו מתיר זיין כיבוי.

4. **[דיגרעסיע: קלענער מאכן דעם פלאם פון א גאז-רענדזש ביום טוב]** ס'איז נישט קלאר צי דאס הייסט מכבה — ווייל מ'מאכט נאר אז ס'זאל

צוקומען וויניגער גאז, אבער מ'נעמט נישט אוועק גארנישט. עס ווערט פארגליכן צו אראפנעמען שמן (ווייל מ'רעדוצירט דעם ברענשטאף), אבער אויך צו דער אגודת עצים (ווייל מ'מונע נייעם גאז פון קומען). ביי עסן איז עס ממש א צורך אוכל נפש. קיין קלארע פסק ווערט נישט געגעבן.

5. **אם אין יכול לעשות אחד מכל אלו:** אויב מ'קען נישט טון קיין איינע פון די עצות, טאר מען נישט אויסלעשן, און מ'דארף ווארטן ביז עס לעשט זיך אויס אליין. דאס איז נישט נאר א דין אין הלכות יום טוב, נאר אויך א דין אין הלכות צניעות און אבן העזר. פראקטיש איז א ליכט נישט אזוי גרויס — ס'ברענט זיך אויס שנעל. די הלכה שטאמט פון דער גמרא וואו איינער האט געפרעגט אביי די שאלה, און אביי האט געענטפערט מיט פראקטישע עצות.

6. **אין גוזרין שמא יכבה:** מ'מעג האלטן א נר ביום טוב, און מ'דארף נישט חושש זיין אז ס'וועט זיך אויסלעשן. מ'מאכט נישט קיין גזירה אז מ'זאל נישט טארן האלטן א ברענענדיגע ליכט, נאר ווייל אפשר וועט ס'זיך אויסלעשן פון זיך אליין.

הלכה ז: נר על גבי דקל — איסור הנחה על מחובר לקרקע

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואסור להניח את הנר על גבי הדקל וכיוצא בה ביום טוב, שמא יבא להשתמש במחובר."

פשט: מ'טאר נישט אוועקלייגן א ליכט אויף א דקל (טייטלבוים) אדער עפעס מחובר לקרקע ביום טוב, ווייל מ'קען קומען צו משתמש זיין מיט מחובר (ארויפקריכן אויפן בוים וכדומה).

חידושים און הסברות:

1. **חילוק צווישן שבת און יום טוב:** ביי שבת מעג מען יא אוועקלייגן א נר אויף א דקל (ערב שבת), ווייל שבת איז "בדיל מיניה" — א מענטש איז אפגעשיידט פון דעם בוים, ער וועט נישט קומען צו נוצן דעם בוים. אבער ביום טוב, וואו מ'מעג נוצן דעם נר (ס'איז נישט מוקצה), וועט ער קומען צום בוים צו נעמען דעם נר, און דערביי וועט ער משתמש זיין במחובר. דאס איז דער איסור — נישט דאס לייגן אליין, נאר שמא יבא להשתמש במחובר.

2. **צי דער רמב"ם מיינט ביום טוב גופא אדער אפילו ערב יום טוב:** דער מסקנא איז אז ער מיינט ביום טוב אליין, אבער אפילו ערב יום טוב טאר מען נישט — ווייל ער וועט ווערן פארנומען מיט אראפנעמען און צוריקלייגן דעם נר, און דאס וועט פירן צו שימוש במחובר.

3. **צי דאס בלויזע אנידערלייגן איז שוין שימוש במחובר:** עס ווערט געפרעגט פארוואס הייסט דאס בלויזע אנידערלייגן פון א נר אויפ'ן בוים נישט שוין אליין "שימוש במחובר"? אפשר איז דאס א "שוואכע שימוש" וואס איז נישט גענוג צו אסר'ן.

הלכה ח: אין מעשנין בקטרת ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מעשנין בקטרת ביום טוב מפני שהוא מכבה." אפילו לריח איז אסור, ואין צריך לומר לגמר את הבית אדער בית הכלים. אבער מותר לעשן תחת הפירות כדי שיוכשרו לאכילה, כמו שמותר לתלות בשר על גבי האש.

פשט: מ'טאר נישט רייכערן בשמים (קטורת) ביום טוב ווייל עס איז מכבה — מ'לייגט בשמים אויף גחלים און דאס לעשט אויס (אדער פארקלענערט) דעם פייער. אפילו פאר ריח (וואס איז נאענט צו אוכל נפש) איז אסור; קל וחומר פאר סתם א גוטע גערוך אין שטוב. אבער פאר ממש אוכל נפש — רייכערן אונטער פירות כדי זיי צו מאכן עסבאר — איז מותר.

חידושים און הסברות:

1. **וואס הייסט "מכבה"?** ווען מ'באדעקט גחלים מיט א גרויסע מאס בשמים, ווערט די אפענע פייער אויסגעלאשן און עס בלייבן נאר גחלים. הגם גחלים זענען אויך א פייער (און מ'טאר נישט אויסלעשן גחלים), איז דאס פארקלענערן פון א גרויסע פייער צו גחלים אליין שוין "כיבוי" לגבי דער גרויסער פייער. עטלעכע מפרשים זאגן אז עס איז נישט ממש מכבה, און מיט דעם ווילן זיי פארענטפערן געוויסע קשיות.

2. **דער באווייז אז כיבוי לצורך אוכל נפש איז מותר:** פון דעם וואס מ'מעג רייכערן אונטער פירות (וואס איז אויך מכבה), זעט מען אז כיבוי פאר אוכל נפש איז מותר — פונקט ווי מ'מעג בראטן בשר אויף פייער אן חשש אז דאס בשר וועט מכבה זיין. דאס באווייזט אז ס'איז יא דא א כיבוי וואס איז מותר לצורך אוכל נפש. אנדערע מפרשים חולק'ן און זאגן אז דאס רייכערן אונטער פירות איז נישט "עכטע כיבוי."

הלכה ט: ממתקין את החרדל בגחלת של מתכת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וממתקין את החרדל בגחלת של מתכת, אבל לא בגחלת של עץ מפני שהוא מכבה."

פשט: מ'מעג זיסן (ארויסנעמען די שארפקייט פון) חרדל (מוסטארד) דורך א מעטאלענע גחלת, אבער נישט מיט א הילצערנע גחלת ווייל דאס לעשט אויס.

חידושים:

1. **קשיא:** מ'האט דאך גראד געזאגט אז מ'מעג רייכערן אונטער פירות לצורך אוכל נפש, הגם ס'איז מכבה — פארוואס איז חרדל מיט גחלת של עץ ערגער?

2. **רש"י'ס תירוץ:** חרדל איז "אפשר לעשותם מערב יום טוב" — מ'קען עס גרייטן פאר יום טוב, דעריבער איז דער היתר פון אוכל נפש נישט שטארק גענוג צו מתיר זיין כיבוי.

3. **אנדערע תירוץ:** א גחלת של מתכת לעשט זיך נישט אויס (דעריבער מעג מען), אבער א גחלת של עץ לעשט זיך יא אויס.

4. דאס איז א שווערע סוגיא — "שוין טויזנט יאר צוריק האבן צדיקים געלערנט די גמרא און נישט פארשטאנען, און יעדער האט אויסגעטראכט א פשט." ס'איז דא מינדסטנס דריי פשטים, און דאס אליין באווייזט אז מ'ווייסט נישט דעם אמת'ן פשט.

הלכה י: אין מכבין את העץ כדי שלא תתעשן הקדירה או הבית

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין מכבין את העץ כדי שלא תתעשן הקדירה או הבית."

פשט: מ'טאר נישט אויסלעשן האלץ כדי דער טאפ אדער דאס הויז זאל נישט ווערן פאררויכערט.

חידושים:

1. **דער חידוש ביי קדירה:** ביי "הבית" איז קיין חידוש — דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז מ'טאר נישט אויסלעשן אפילו ביי א דליקה. אבער ביי קדירה איז א חידוש: הגם אז דער רויך גייט קאליע מאכן דאס עסן (וואס איז לכאורה ממש אוכל נפש), טאר מען אויך נישט מכבה זיין.

2. **דער רמ"א'ס תירוץ ביי קדירה:** דער רמ"א זאגט אז מ'קען ארויסנעמען דעם טאפ פון דארטן (אנשטאט אויסלעשן דעם פייער), דעריבער איז כיבוי נישט נויטיג.

3. **דער רמב"ם'ס שיטה:** לויט פשטות רמב"ם איז מ'טאר נישט בכל אופן — דער רמב"ם קוקט אן אז כיבוי ביום טוב איז ממש אן איסור דאורייתא.

הלכה יא: נפיחה בפייער — אין נופחין במפוח

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין נופחין במפוח" — מ'טאר נישט בלאזן אויף א פייער מיט א מפוח (בלאזבאלג), ווייל דאס איז מעשה אומנות — **"שכן דרך שאומנים עושים, צורפי זהב." "אבל נופחין בשפופרת"** — מ'מעג בלאזן מיט א שטרוי אדער א הויל רער.

פשט: פארגרעסערן א פייער דורך בלאזן איז בעצם מותר (ווייל מ'איז נישט ממציא אש, נאר פארגרעסערט), אבער א מפוח איז אסור ווייל ס'איז א פראפעסיאנעלע מלאכה.

חידושים:

1. דאס איז א **דריטע קאטעגאריע** פון איסורים ביום טוב: נישט ווייל ס'איז נישט אוכל נפש, נישט ווייל מ'קען עס טון ערב יום טוב, נאר ווייל ס'איז "נישט יום טוב'דיג" — **מעשה אומנות.** די חכמים לאזן נישט צו זאכן וואס זענען נישט יום טוב'דיג.

2. **דריי קאטעגאריעס פון איסורים ביום טוב ווערן אויסגערעכנט:** (1) אסור ווייל ס'איז נישט צרכי אוכל נפש; (2) אסור ווייל אפשר לעשותו מערב יום טוב; (3) אסור ווייל ס'איז מעשה אומנות / נישט יום טוב'דיג.

הלכה יב: אין עושין פחמין

דער רמב"ם ווערטער: "ואין עושין פחמין" — מ'טאר נישט מאכן קוילן ביום טוב.

חידושים:

1. וויאזוי מאכט מען פחמין? דורך אויסלעשן (וואס איז שוין אסור), אדער דורך אנצינדן פייער כדי ס'זאל ווערן פחם — אפילו דאס אנצינדן לצורך פחם איז אסור.

2. **קשיא:** מ'האט דאך געזאגט אז העברה שלא לצורך איז מותר — פארוואס טאר מען נישט אנצינדן פייער כדי צו מאכן פחם? **תשובה:** דער רמב"ם האט שוין אזויפיל הגבלות געלייגט אויף העברה שלא לצורך, אז ס'איז נישט אזוי סימפל. **"אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר חוץ"** (גמרא).

הלכה יג: אין גודלין את הפתילה

דער רמב"ם ווערטער: "ואין גודלין את הפתילה, ולא מהבהבין אותה, ולא חותכה לשנים בכלי." אבער מ'מעג צוברעכן/צוזאמקוועטשן א פתילה מיט די הענט (אנשטאט גודל'ן), מ'מעג שורה אותה בשמן — אנגרייטן דורך נאסמאכן מיט אויל (אנשטאט מהבהב'ן מיט פייער), און מ'מעג שניידן דורך מניחה בין שתי נרות — לייגן צווישן צוויי לעכט, אנצינדן אינמיטן, און אזוי ווערט די פתילה צעטיילט.

פשט: מ'טאר נישט דרייען א פתילה (פון קליינע שטיקלעך), נישט אפברענען א פתילה (צו מאכן זי בעסער), און נישט שניידן א פתילה אין צוויי מיט א כלי.

חידושים: יעדע פון די דריי היתרים קעגנשטעלט זיך צו איינע פון די דריי איסורים: (1) גודל'ן — מעג מען אנשטאט דעם צוזאמפרעסן ביד; (2) מהבהב'ן מיט פייער — מעג מען אנשטאט דעם בשמן; (3) שניידן מיט כלי — מעג מען אנשטאט דעם מיט פייער צווישן צוויי נרות. דער יסוד איז אז מ'טאר נישט טון כדרך שאומן — נישט אויף דעם קביעות'דיגן אופן, אבער אויף א שינוי איז מותר.

הלכה יד: תיקון כלים ביום טוב

אין שוברין את החרס / אין חותכין את הנייר

דער רמב"ם ווערטער: אין שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות עליו — מ'טאר נישט צוברעכן א כלי חרס (כדי צו קריאירן א קלענערע כלי) און נישט שניידן נייער (פאפירוס אד"ג) כדי צו בראטן דערויף.

פשט:ביידע פאלן זענען מתקן כלי — מ'שאפט א נייע כלי דורך צוברעכן/צושניידן.

אין פוצעין מן הקנה

דער רמב"ם ווערטער: אין פוצעין מן הקנה לעשותו כמו שפוד לצלות בו מליח — מ'טאר נישט אויסשארפן א קנה (הוילע גראז) צו מאכן א שפוד (סקיוער) צום בראטן. דאס איז אויך מתקן כלי.

שפוד שנרצף

דער רמב"ם ווערטער: א שפוד וואס איז נרצף (נתעקם/פארקרומט געווארן), אפילו מ'קען עס אויסגראדן מיט די הענט (אן א כלי) — **אין מתקנין אותו.**

חידושים:

1. אפילו עס איז נישט קיין מעשה אומנות, איז עס פארבאטן ווייל עס איז בגדר תיקון כלי. דאס איז א חומרא — מ'וואלט געמיינט אז אן מעשה אומנות זאל מותר זיין, אבער דער רמב"ם אסר'ט עס.

2. **חידוש בשם הרמ"א:** אויב דער שפוד קען בכלל נישט געניצט ווערן (נישט סתם "נישט אזוי גוט"), דעמאלטס לויט דער רמ"א איז עס בגדר מכשירי אוכל נפש וואס איז אי אפשר לעשותו מערב יום טוב (ווייל ס'איז נישט געווען צעבראכן נעכטן), און מ'מעג עס אויסגראדן. **אבער** — הלכה ואין מורין כן, מ'זאגט נישט אויס די היתר ברבים, ווייל מענטשן וועלן זיך טועה זיין צווישן ווען מ'דארף עס יא און ווען נישט.

שני כלים שהן מחוברים

דער רמב"ם ווערטער: שני כלים שהן מחוברים מתחלת עשייתן (צוויי נרות אדער צוויי כוסות וואס זענען פארבונדן פון ווען זיי זענען געמאכט געווארן) — **אין פושלין אותן לשנים**, מ'טאר זיי נישט צעטיילן, **מפני שהוא מתקן כלי.**

חידוש: עס ווערט אויפגעברענגט א פראקטישע שאלה וועגן מאדערנע פראדוקטן (ווי יאגורט וואס קומט אין צוויי פארבונדענע בעכערס) — צי דאס איז די זעלבע גדר. עסנווארג וואס איז פארבונדן איז אפשר א אנדערע שאלה ווי כלים.

כללי'דיגער יסוד: דער רמב"ם שיטה אין מכשירי אוכל נפש

חידוש: דער גאנצער סימן ווייזט אז דער רמב"ם איז א גרויסער מחמיר אין מכשירי אוכל נפש — ער האלט אז פילע זאכן וואס אנדערע מתירים (ווייל עס איז מכשירי אוכל נפש) זענען אסור. אנדערע ראשונים האלטן אז מכשירי אוכל נפש איז מותר ביום טוב (חוץ ווען אפשר לעשותו מאתמול).

הלכה טו: השחזת סכין ביום טוב

אין משחיזין את הסכין

דער רמב"ם ווערטער: אין משחיזין את הסכין ואת השפוד — מ'טאר נישט שארפן א מעסער אויף א משחזת (דעם רגיל'ן שארפשטיין). **אבל מחלקה על גבי העץ, על גבי חרס, על גבי אבן** — מ'מעג שארפן אויף זאכן וואס זענען נישט געאייגנט דערפאר (האלץ, חרס, שטיין). **ואין מורים דבר זה** — מ'זאגט נישט אויס די היתר ברבים.

חידושים:

1. דער רמב"ם ערקלערט אז ער שרייבט דאס נאר פאר לומדים וואס לערנען זיין ספר, נישט פאר המון עם. ווייל דער עם הארץ וועט נישט פארשטיין דעם חילוק צווישן א משחזת און אן עץ, און ער וועט קומען צו שארפן אויף א משחזת.

2. **"אין מורין"** מיינט ווען מ'זאגט א שיעור ערב יום טוב ביים "פרק" (דער עפנטלעכער שיעור וואס די גמרא דערמאנט). דארט זאל מען נישט זאגן די היתר. אבער דער רמב"ם ספר איז געמאכט פאר לומדים, און דארט קען מען זאגן אלעס.

ווען די מעסער שניידט בכלל נישט

דער רמב"ם ווערטער: במה דברים אמורים — דאס אז מ'מעג שארפן אויף עץ — נאר ווען די מעסער שניידט נאך אביסל. **אבער** אויב די מעסער

שניידט שוין בכלל נישט — **אין משחיזין אפילו על עץ.**

חידושים (צוויי הסברים):

1. ווייל ווען ער איז דעספעראט (ער קען בכלל נישט שניידן), וועט ער זיכער קומען צו נוצן א משחזת — גזירה.

2. ווייל ווען א מעסער שניידט בכלל נישט, איז דאס שארפן א **תיקון כלי** ממש (מ'שאפט א נייע פונקציע), משא"כ ווען עס שניידט נאך — מאכט מען עס נאר בעסער.

הלכה טז: א חכם טאר נישט קוקן א סכין פון עם הארץ ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: מפני זה אסרו לראות סכין של עם הארץ ביום טוב — א תלמיד חכם טאר נישט באטראכטן (בודק זיין) א שחיטה-מעסער פון אן עם הארץ ביום טוב.

פשט: ווייל אויב דער חכם טרעפט א פגימה, וועט ער אים זאגן אז מ'טאר נישט שעכטן דערמיט. דער עם הארץ וועט דעמאלטס גיין שארפן אויף א משחזת (ווייל ער פארשטייט נישט דעם חילוק צווישן משחזת און עץ).

חידושים:

1. **דריי לעוועלס פון גזירות:** (1) מ'האט אסור געמאכט שארפן אויף א משחזת; (2) מ'האט אסור געמאכט זאגן פאר עם הארץ אז מ'מעג שארפן אויף עץ (ווייל ער וועט נישט פארשטיין דעם חילוק); (3) מ'האט אסור געמאכט אפילו צו **קוקן** דעם מעסער — ווייל אויב מ'טרעפט א פגימה, קומט מען צום צווייטן לעוועל.

2. דאס זענען אלעס דרבנן'ס — גזירות אויף גזירות. אפילו שארפן אויף א משחזת איז לכאורה נאר א מעשה חול (אדער שבות), נישט קיין דאורייתא. און פונדעסטוועגן בויט מען אויף מערערע שיכטן פון גזירות.

3. עס איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם'ס פסק פירט אויס אז דער עם הארץ גייט שעכטן מיט א פגום'ע מעסער — א ממש'ע הלכה-פראבלעם — און פונדעסטוועגן זאגט דער רמב"ם אז דער חכם טאר אים גארנישט זאגן. דאס ווייזט ווי ערנסט מ'נעמט די גזירה.

הלכה יז: אין מבקעין עצים ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: **"אין מבקעין עצים ביום טוב לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה, אלא בקופיץ בצד החד של

ו אבל לא בצד הרחב... למה אסרו בקרדום גדולה? שלא יעשה כדרך שעושה בחול. שהרי אפשר לא היה לו לבקע מערב יום טוב. ולמה לא נאסרו הבקיעה כלל? לפי שאפשר שיפגע עץ עבה ולא יוכל לבשלו... לפיכך התירו לבקע בשינוי."**

פשט: מ'טאר נישט שפאלטן האלץ יום טוב מיט די נארמאלע כלים (קרדום, מגל, מגירה). מ'מעג נאר מיט א קופיץ (א פלייש-מעסער) און נאר מיט דער שארפער זייט, נישט מיט דער ברייטער זייט (וואס איז ווי א קרדום). דער טעם פון דעם היתר: א מענטש קען זיך טרעפן מיט א גראבע שטיק האלץ וואס ער קען נישט פארברענען אן צושפאלטן, און אויב מ'וואלט בכלל אסור'ן שפאלטן וואלט ער נישט קענען קאכן. דערפאר האט מען מתיר געוועזן מיט א שינוי.

חידושים און הסברות:

1. **דער "כלל גדול" פון דעם רמב"ם:** דער רמב"ם שרייבט **"ומכל הדברים הדומה לזה... מזה הטעם התירו במה שהתירו ואסרו במה שאסרו."** דאס איז א כלל'דיגער פרינציפ: זאכן וואס זענען "אביסל יא אפשר לעשות מערב יום טוב, אביסל נישט" — ביי אזעלכע זאכן האט מען מתיר געוועזן מיט א שינוי, אבער נישט כדרך שעושה בחול. דער חילוק איז נישט ווי אנדערע פלעצער וואו מ'זאגט "עס איז בעסער ווען מ'מאכט עס יום טוב" — דא איז דער טעם אז עס איז שווער פאר א מענטש אויסצורעכענען פונקטליך וועלכע האלץ ער וועט דארפן, ווייל דאס זעט מען ערשט בשעת'ן פארברענען.

2. **דער כלל אז "א איד טאר נישט זיין סטאק":** א כללות'דיגער יסוד — די תורה לאזט נישט א מענטש אין א סטאק (stuck) סיטואציע. אלעמאל איז דא אן עצה. דער איינציגער וואס בלייבט סטאק איז א פושע — איינער וואס האט געקענט צוגרייטן און האט מיט כוונה נישט. אבער א נארמאלער מענטש וואס האט נישט אלעס צוגעגרייט — פאר אים איז דא אלעמאל א וועג.

הלכה יח: לא תכנס אשה לבין העצים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא תכנס אשה לבין העצים ליטול מהם אוד לתלות בו."

פשט: א פרוי זאל נישט אריינגיין אין דעם בית העצים (דער פלאץ וואו מ'האלט אנגעגרייטע העלצער) צו נעמען ארויס אן "אוד" — א שטיקל האלץ. דער טעם: דאס איז א וואכעדיגע מלאכה — גיין זוכן צווישן נישט-צובראכענע העלצער.

חידוש: דער לשון "אשה" איז אינטערעסאנט — עס רעדט ספעציפיש פון א פרוי וואס גייט, נישט א מאן.

הלכה יט: אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת של קורה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת של קורה, שלא התירו לטלטל עצים ביום טוב אלא להסקה בלבד."

פשט: מ'טאר נישט נעמען א שטיקל האלץ וואס האט זיך אראפגעבראכן פון א קורה צו אנליינען א טאפ אדער א טיר דערויף. דער היתר פון טלטול עצים יום טוב איז נאר פאר הסקה (פארברענען).

חידושים:

1. **חילוק צווישן מוקצה און טלטול:** עס זענען צוויי באזונדערע ענינים — איסור מוקצה און איסור טלטול. א שטיק האלץ וואס איז נישט קיין כלי האט אן איסור טלטול שבת. יום טוב איז עס מותר להסקה (ווייל מ'מעג פארברענען), אבער דאס מאכט עס נישט מותר בטלטול פאר אנדערע צוועקן. דאס הייסט: "להסקה איז נאך נישט קיין כלי" — עס בלייבט מוקצה מחמת גופו פאר אלע אנדערע נוצן. דאס איז דער רמב"ם'ס לשון פאר מוקצה מחמת גופו.

2. **פארוואס עס קען נישט זיין "דבר שמלאכתו להיתר":** מ'קען פרעגן, האלץ וואס מ'נוצט להסקה זאל דאך זיין ווי א כלי שמלאכתו להיתר? דער ענטפער: עס דארף זיין א **כלי** שמלאכתו להיתר — האלץ איז נישט קיין כלי.

הלכה כ: תריסי חנויות — עפענען און צושפארן געשעפטן יום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: מעג מען אוועקנעמען די תריסין (שאטערס/געיטס) פון חנויות כדי שיוציא תבלין שצריך להם מן החנות, ולא ימנע בשמחת יום טוב. ומחזירין אותן. במה דברים אמורים? כשיש להם ציר באמצע. אבל אם יש להם ציר מן הצד, אסור.

פשט: א געשעפט וואס פארקויפט תבלינים און אכילה-זאכן מעג עפענען יום טוב דורך אוועקנעמען די תריסין, און מעג אויך צושפארן.

חידושים:

1. **פארוואס מעג מען צושפארן:** די מפרשים זאגן: אויב מ'וועט אים נישט לאזן צושפארן, וועט ער אויך נישט עפענען. דאס הייסט, דאס צושפארן איז נישט אליין א חלק פון אוכל נפש, נאר א תנאי כדי ער זאל יא עפענען.

2. **דער טעם פון דעם היתר:** דער רמב"ם זאגט **"כדי שיוציאו תבלין שצריך להם מן החנות ולא ימנע בשמחת יום טוב"** — דאס איז נישט סתם אוכל נפש, נאר שמחת יום טוב.

3. **ציר באמצע vs. ציר מן הצד:** ווען דער ציר (הינדזש/פעג) איז באמצע איז עס מותר, ווייל עס זעט נישט אויס ווי בנין. ווען דער ציר איז פון דער זייט, איז עס אסור ווייל עס זעט אויס ווי מ'בויט — עס איז א חשש בונה ווען מ'ליגט עס אריין שטארק. ווען עס האט בכלל נישט קיין ציר, איז עס בכלל נישט קיין פראבלעם פון בונה, און מעג מען אפילו בבית.

הלכה כא: כלים שהם מפרקים — צוזאמלייגן כלים יום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כלים שהם מפיצלים כגון מנורה... או כסא בשלחן שהם חתיכות חתיכות, מעמידין אותו ביום טוב, ובלבד שלא יתקע."

פשט: כלים וואס זענען צוזאמגעשטעלט פון שטיקלעך (א צוזאמלייגבארע מנורה, שטול, טיש) מעג מען אויפשטעלן יום טוב, אבער מ'טאר נישט באפעסטיגן (תוקע זיין). דער טעם: אין בנין בכלים — ביי כלים איז נישטא קיין איסור בנין.

הלכה כב: אבנים של בית הכסא

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אבנים של בית הכסא מותר לצדן אדם ביום טוב... ומשום כבודו לא גזרו."

פשט: מ'פלעגט אויפשטעלן שטיינער איינס אויף דאס אנדערע אלס א בית הכסא. מ'מעג דאס מסדר זיין יום טוב ווייל עס איז נישט קיין עכטע בנין (בנין עראי), און פאר כבוד האדם האט מען נישט גזר'ט.

חידושים:

1. **דער טעם איז כבוד הבריות, נישט אוכל נפש:** דער רמב"ם זאגט **נישט** אז דאס איז א אוכל נפש אדער צורך אוכל. דער היתר איז **כבוד הבריות** — "גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה." הגם מ'קען זאגן אז בית הכסא איז פארבונדן מיט עסן (ווייל ארויסגיין אין בית הכסא איז א רעזולטאט פון עסן), איז דאס נישט דער רמב"ם'ס טעם — ער זאגט קלאר כבוד הבריות.

2. **קשיא: צי דאס דאר�� אויף שבת מותר זיין:** אויב דאס איז כבוד הבריות, דארף עס **אויך שבת מותר זיין** — ווייל גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה. דער רמב"ם דערקלערט נישט פארוואס עס זאל זיין אנדערש ביי שבת ווי ביי יום טוב. דער **כלי חמדה** לערנט אויך אז עס איז מותר אויף שבת. עס בלייבט אן אומגעלייזטע קשיא.

הלכה כג: בנין-דומה (בונה) ביום טוב — מדורה, קדירה, ביצים

מדורה (באנפייער) מאכן ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: מ'זאל נישט סדר'ן העלצער איינס אויף דעם אנדערן ווי א מערכה (**שורך העצים... מנוח זה על גבי זה עד שיסדיר המערכים**). נאר מ'זאל אויסגיסן די העלצער רענדאמלי (**שופך עצים בערבוב**), אדער סדר'ן מיט א שינוי — פון אויבן אראפ (**מנוח עץ למעלה ואחר תחתיו**).

פשט: ווען מ'בויט א מדורה ביום טוב, טאר מען נישט סדר'ן די העלצער אויף דעם נארמאלן אופן ווייל עס זעט אויס ווי בונה. מ'דארף טון מיט א שינוי.

חידושים:

1. דאס איז נישט בלויז א ענין פון פערפעקציאניזם — א פייער **דארף** האבן לופט צווישן די העלצער כדי צו ברענען. דער ריכטיגער אופן צו בויען א מדורה איז א פראקטישע נויטווענדיקייט, נישט בלויז עסטעטיק. פונדעסטוועגן, ווייל עס זעט אויס ווי בונה, דארף מען עס טון מיט א שינוי.

2. דער שינוי פון "מנוח עץ למעלה ואחר תחתיו" מיינט אז דער מענטש **שטייט און האלט** דאס העלצל פון אויבן, און לייגט דאס אונטערשטע אונטער — ער בויט פון אויבן אראפ אנשטאט פון אונטן ארויף. דאס איז אפילו מער טרחא, אבער עס קוקט נישט אויס ווי בונה.

קדירה אויף שטיינער און מטה (בעט)

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען מ'שטעלט א קדירה (טאפ) אויף שטיינער, זאל מען **אנכאפן די קדירה** און אונטערלייגן שטיינער (**אוחז הקדירה ונותן אבנים תחתיה**), נישט פארקערט. דאס זעלבע ביי א מטה — מ'האלט דעם ברעט און מאכט די פיסלעך אונטער (**אוחז הקרשים ועושה רגלים תחתיהם**).

פשט: דער שינוי איז אז מ'בויט פון אויבן אראפ אנשטאט פון אונטן ארויף, כדי עס זאל נישט אויסקוקן ווי בונה.

ביצים (אייער) אויפשטעלן

דער רמב"ם'ס ווערטער: מ'זאל נישט שטעלן ביצים איינע אויף דער אנדערער ווי א מגדל (טורעם). נאר מיט א שינוי — פון אויבן אראפ (**ישנה ויתחיל מלמעלה למטה). כל כיוצא בזה צריך שינוי.**

חידושים: דער שלחן ערוך הרב זאגט אז דאס רעדט ספעציפיש ווען מ'שטעלט אויף ביצים **כדי צו קאכן** זיי אויף אזא אופן (מיט א פייער אונטער). אבער סתם אויפשטאפלען ביצים צו האלטן — איז דאס נישט קיין בנין בכלל, ווייל ס'איז נישטא אזא זאך ווי א "טורעם פון ביצים" וואס איז א בנין. ביי העלצער און שטיינער איז דא א ממשות פון בנין (מ'בויט אן אוהל, א בעט), אבער ביצים אליין זענען נישט קיין בנין-מאטעריאל.

הלכה כד: מטפל זיין מיט א בהמה ביום טוב — זבובים

דער רמב"ם'ס ווערטער: מסירין זבובים ונטלין מבהמה — מ'מעג אראפנעמען פליגן (זבובים) און שפליטערס פון א בהמה ביום טוב.

חידושים:

1. ווען מ'נעמט ארויס א זבוב אדער שפליטער מאכט מען א **חבורה** (וואונד), און חובל איז דאך אסור! דער תירוץ: ער האט **נישט מתכוין** צו מאכן א חבורה — עס איז א פסיק רישא דלא ניחא ליה אדער דבר שאינו מתכוין.

2. דאס דארף דאך אויך מותר זיין **שבת** — ווייל עס איז נישט מתכוין. אפשר שבת וואלט מען נישט געטארט, אבער ביום טוב איז א בהמה עפעס וואס מ'מעג זיך מטפל זיין מיט (ווייל מ'מעג שעכטן א בהמה ביום טוב).

3. ווער זאגט אז **יעדע** זאך וואס שטייט דא איז נאר יום טוב? א סך פון די הלכות זענען אפשר אויך מותר שבת.

הלכה כה: מילדין (העלפן געבוירן) א בהמה ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: אין מילדין את הבהמה ביום טוב — מ'טאר נישט פולשטענדיג מיילד'ן (אקטיוו העלפן געבוירן) א בהמה ביום טוב. **אבל מסעדין** — מ'מעג אבער **העלפן** (פאסיוו אונטערשטיצן).

פשט: דער חילוק איז צווישן אקטיוו מיילד'ן (אסור) און פאסיוו העלפן (מותר).

דער רמב"ם דערקלערט וואס "מסעדין" מיינט: אוחז בו שלא יפול לארץ — האלטן דאס נייגעבוירענע אז עס זאל נישט פאלן; נופח לו בחוטמו — בלאזן אין זיין נאז אז עס זאל אטעמען; נותן דד לתוך פיו — געבן די מאמע'ס ברוסט אין מויל אז עס זאל נורסן.

הלכה כו: בהמה טהורה וואס דערקענט נישט איר קינד

דער רמב"ם'ס ווערטער: ביי א **בהמה טהורה** וואס שטויסט אוועק איר נייגעבוירענע — **מותר לזלף מי שלייתה עליה** (שפריצן פון דער שליא

אויף דאס קינד), אדער **וליתן קומץ מלח ברחמה** (ארייַנלייגן מלח אין דער רחם) — כדי שתרחם עליו. **אבל הטמאה אינה צריכה** — א טמאה בהמה דארף דאס נישט, ווייל זי איז תמיד מרחם אויף איר קינד.

חידושים:

1. דאס איז **אינטערעסאנט** אין ליכט פון דעם וואס אסאך ראשונים זאגן אז מאכלות אסורות (טמאות) זענען אסור ווייל זיי זענען **אכזריים** און עסן זיי איז מוליד מדות אכזריות. דא זעען מיר דאס **פארקערטע** — דוקא די **טהורות** האבן א פראבלעם מיט רחמנות אויף זייערע קינדער, און די **טמאות** זענען תמיד מרחם!

2. עס ווערט מיושב אז "אכזריות" ביי טמאות מיינט אז זיי זענען **טורפים** — חיות וואס עסן אנדערע חיות. דאס איז נישט דאס זעלבע ווי אכזריות צו אייגענע קינדער.

הלכה כז: טומאה וטהרה פון כלים ביום טוב

כלי שנטמא בערב יום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: כלי שנטמא בערב יום טוב, אין מטבילין אותו ביום טוב.

פשט: א כלי וואס איז טמא געווארן ערב יום טוב טאר מען נישט טובל'ן ביום טוב.

חידושים:

1. דער טעם איז **גזירה שמא ישהה אותו בטומאתו** — מען איז חושש אז ער וועט בכוונה איבערלאזן דאס מטהר זיין פאר יום טוב, אנשטאט עס צו טון ערב יום טוב. דאס שטימט מיט דעם כלל פון **דבר שאפשר לעשותו מערב יום טוב**. רש"י לערנט דעם טעם אלס א **תקלה**.

השקה פון טמא'נע וואסער

דער רמב"ם'ס ווערטער: אויב דער כלי האט טמא'נע וואסער אינעווייניג, מעג מען מטהר זיין די וואסער דורך **השקה** (אנרירן מיט מי מקוה), און דערביי מעג מען אויך מטביל זיין דעם כלי מיט די וואסער אינעווייניג, **ואינו חושש.**

חידושים:

1. ביי וואסער איז **נישט דא די זעלבע גזירה** ווי ביי כלים. דער טעם: **מילתא דלא שכיחא** — עס איז נישט שכיח אז וואסער ווערט טמא, דערפאר האט מען נישט גוזר געווען.

2. א צווייטער טעם: ביי טמא'נע וואסער **איז נישט דא דער חשש פון "ישהה"** — א מענטש מיט טמא'נע וואסער מוז עס גלייך באהאנדלען.

3. דער כלי ווערט אויך טהור **דרך אגב** — עס איז א "טריק" ווייל ער טוט עס נישט בפירוש פאר'ן כלי, נאר פאר'ן וואסער.

כלי שהיה טהור לתרומה ורוצה להטבילו לקודש

דער רמב"ם'ס ווערטער: כלי שהיה טהור לתרומה ורצו להטבילו לקודש — מטבילין אותו ביום טוב.

פשט: א כלי וואס איז שוין טהור אויף א נידריגערע מדרגה (תרומה), און מען וויל עס ארויפברענגען אויף א העכערע מדרגה (קודש) — מעג מען עס טובל'ן ביום טוב.

חידושים:

1. דאס איז **נישט אזוי ווי מתקן** — ווייל דער כלי איז שוין טהור, מען ברענגט עס נאר ארויף אויף א העכערע מעלה. עס איז נישט דא דער חשש פון "ישהה בטומאתו" ווייל ער איז בכלל נישט טמא.

2. **"וכן כל כיוצא בזה"** — דער רמב"ם מיינט אז אויך אן **אדם טהור** מעג זיך טובל'ן פאר א העכערע מעלה פון טהרה. עס זענען דא **אסאך לעוועלס פון טהרה** (צען מעלות וכדומה), נישט נאר תרומה און קודש.

כלי שנטמא במשקין טמאין (ולד הטומאה)

דער רמב"ם'ס ווערטער: נטמא הכלי במשקין טמאין שהם ולד הטומאה מערב יום טוב — מטבילין אותו ביום טוב, לפי שטהור מן התורה.

חידושים: דער איסור טבילה ערב יום טוב איז נאר ווען דער כלי איז געווארן טמא מיט אן **אב הטומאה** — א שטארקע טומאה דאורייתא. אבער אויב ער איז נאר טמא געווארן דורך **משקין טמאין** (וואס זענען ולד הטומאה), ווערט דער כלי א **שלישי לטומאה**, וואס איז נאר **טומאה דרבנן** — מן התורה איז נישטא קיין שלישי. דערפאר מעג מען עס טובל'ן ביום טוב.

מדלין בדלי — שעפן מיט א דלי

דער רמב"ם'ס ווערטער: מדלין בדלי ויטהר מאליו.

חידוש: א מענטש מעג שעפן וואסער מיט א דלי פון א באר (וואס איז א מקוה), און **דרך אגב** ווערט דער דלי טהור. דאס איז מותר ווייל **עס איז נישט ניכר אז ער איז מתקן א כלי** — ער טוט עס אויפ'ן אופן פון שעפן וואסער, נישט אלס טבילה.

נידה שאין לה בגדים טהורים — הערמה מיט טבילה

דער רמב"ם'ס ווערטער: נידה שאין לה בגדים טהורים — מערמת וטובלת בבגדיה.

פשט: א נידה וואס האט נישט קיין טהורע בגדים, מעג זי מאכן אן ערמה (טריק) און זיך טובל'ן מיט אירע קליידער, אז די קליידער זאלן אויך ווערן טהור.

חידושים: מען דארף לערנען אין שולחן ערוך הלכות טבילה וויאזוי עס מאכט זיך אז עס זאל נישט זיין קיין **חציצה** — ווייל געוועגליך טובל'ט מען זיך נישט מיט וועש. [דיגרעסיע: אויף די ניין טעג (פאר תשעה באב) איז דאס נישט קיין עצה, ווייל כיבוס איז אסור — אבער טבילה איז נישט כיבוס.]

הלכה כח: מקח וממכר ביום טוב — כללי הקדמה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "דברים רבים אסרו ביום טוב משום גזירת מקח וממכר."

פשט: מען טאר נישט פסק'ענען פרייזן אויף א בהמה ביום טוב.

חידושים:

1. **דער לשון פון רמב"ם איז מחודש:** ער זאגט **"דברים רבים אסרו"** — נישט "אלעס איז אסור". דאס מיינט אז יום טוב האט מען **נישט קאטעגאריש גע'אסר'ט אלעס פון מקח וממכר**, נאר **געוויסע זאכן**. דאס איז אנדערש ווי שבת, וואו **יעדע זאך וואס איז מקח וממכר איז אסור** (שמא יכתוב).

2. **א קשיא אויפ'ן רמב"ם:** ער האט שוין פריער געזאגט אז **אלעס וואס איז אסור שבת איז אסור יום טוב**. אויב אזוי, פארוואס דארף ער באזונדער זאגן אז מקח וממכר איז אסור יום טוב? דער תירוץ: **יום טוב איז דא מער היתרים** אין מקח וממכר ווי שבת. שבת איז אלעס אסור, אבער יום טוב — ווייל מען מעג קאכן און שעכטן — איז דא מער מציאות'ן וואו מקח וממכר קען זיין נוגע (למשל קויפן תבלינים, פלייש וכו'), און דערפאר האט מען **נאר געוויסע זאכן גע'אסר'ט**.

3. **דער רמב"ם שרייבט נישט א "היתר" נאר אן "איסור":** ער וויל באטאנען אז **הגם יום טוב מעג מען מער**, האט מען דאך **אסאך זאכן גע'אסר'ט** — דאס איז דער חידוש.

הלכה כט: אין פוסקין דמים — שותפים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין פוסקין דמים לכתחלה על בהמה ביום טוב, אלא מביא שתי בהמות שוות זו לזו ושוחטין את אחת מהן ומחלקין ביניהם, ולמחר יודעים כמה דמי השניה."

פשט: מ'ברענגט צוויי גלייכע בהמות, שעכט איינע, צוטיילט זי, און מארגן קוקט מען וויפיל די צווייטע איז ווערט — דאס איז דער פרייז פאר די ערשטע. דאס איז א "כלאחר יד" — א טריק ווי אזוי מ'זאל וויסן דעם ווערט אן דערמאנען געלט יום טוב גופא.

הלכה ל: לא יאמר זה אתה בסלע — נישט דערמאנען שם דמים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא יאמר זה אתה בסלע ואתה בשתים, שאין מזכירין שם דמים, אלא לחצאין ולשלישין."

פשט: ווען שותפים צוטיילן א בהמה, טאר מען נישט זאגן "דו נעמסט פאר א סלע ווערט," נאר מ'זאגט "איך נעם א פערטל" אדער "א דריטל" — אן דערמאנען געלט-סכומים.

הלכה לא: לא חלקו במאזנים — חומרות מיט וועגן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא חלקו במאזנים, שאין משגיחין בכל מאזנים כל עיקר. אפילו ליתן בו בשר לשומרו מן העכברים אסור מפני שנראה כשוקל בכף מאזנים."

פשט: מ'טאר נישט נוצן א מאזנים יום טוב — אפילו נישט צום וועגן, נאר אפילו צום אויפהענגען פלייש כדי עס צו באשיצן פון מייז.

חידושים: די חכמים האבן געמאכט גרויסע חומרות: (1) א טבח אומן וואס זיין האנט איז ווי א מאזנים (ער קען שאצן געוויכט דורך האלטן) — טאר נישט שוקל בידו; (2) מ'טאר נישט אפוועגן מיט א כלי מלא מים (אריינווארפן פלייש אין וואסער און מעסטן דעם דיספלעיסמענט); (3) אפילו בלויז אויפהענגען פלייש אויף א מאזנים — אסור מפני מראית עין.

הלכה לב: אין מטילין חלשים על המנות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מטילין חלשים על המנות. אבל מטילין חלשים על בשר הקדשים כדי לחבב את המצוה."

פשט: מ'טאר נישט מאכן א גורל ווער באקומט וועלכע חלק פון די בהמה. אבער כהנים וואס עסן קדשים מעגן יא גורל'ן — כדי לחבב את המצוה.

חידושים:

1. **ראב"ד'ס חולק:** דער רמב"ם פארשטייט אז "חול" מיינט חולין און "קודש" מיינט קדשים. דער ראב"ד פארשטייט אנדערש: "קדשים" מיינט פלייש פון היינט (יום טוב), און "חול" מיינט פלייש פון נעכטן.

2. **סתם עסן יום טוב vs. מצוה:** פון דעם חילוק צווישן סתם פלייש (אסור גורל) און קדשים (מותר כדי לחבב המצוה), זעט מען אז סתם עסן יום טוב איז א מצוה, אבער נישט אויף דעם לעוועל פון קדשים.

3. **גורל אינדערהיים:** דער מגיד משנה זאגט אז צווישן בני הבית (קינדער אינדערהיים) מעג מען יא מאכן א גורל — ווייל דאס איז נישט קיין אמת'דיגע קנין, נישט קיין מקח וממכר, נאר "פאליטיק אינדערהיים."

הלכה לג: לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינר בשר

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינר בשר, אלא תן לי חלק, ולמחר עושין חשבון."

פשט: מ'טאר נישט זאגן צום בוטשער "געב מיר בשר פאר א דינר," נאר "געב מיר א חלק" — און מארגן רעכנט מען אויס.

הלכה לד: לא יקח מבעל החנות במדה או במשקל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא יקח מבעל החנות במדה או במשקל, אלא כיצד הוא עושה? מלא לי כלי זה, ולמחר נותן לו שוויו. אפילו כלי מיוחד למדה ימלנו, אבל שלא יזכיר לו שם מדה."

פשט: פון א חנות טאר מען נישט נעמען במדה/במשקל. מ'זאגט "פיל אן דעם כלי," און מארגן צאלט מען. אפילו א כלי וואס איז מיוחד למדה (למשל א ליטער-כלי) מעג מען נוצן — אנדערש ווי משקולות וואס זענען נאר געמאכט פאר מקח וממכר — אבער מ'טאר נישט דערמאנען דעם שם מדה.

חידושים:

1. **ווערטער מאכן אויס:** ס'איז דאך פראקטיש די זעלבע מקח וממכר — נאר וועלכע לשון מ'נוצט מאכט דעם חילוק. דאס איז נישט "ודבר דבר" (וואס גייט אויף דיבורים של חול), נאר א ספעציפישע גזירה אז ס'זאל נישט אויסקוקן ווי מקח וממכר.

2. **פארוואס ווערטער מאכן אויס:** אפשר ווייל ווען מ'רעדט אין מדה-לשון, שרייבט מען עס אויף (כותב), און דאס איז א וואכעדיגע מעשה. אדער: ס'זאל נישט זיין "דרך שעושה בכל" — מ'זאל נישט טון אויף יום טוב ווי מ'טוט אין וואכן.

3. **אין וואכן זאל מען רעדן ברייט:** פון דעם וואס מ'מוז יום טוב רעדן אנדערש, זעט מען אז אין וואכן זאל מען יא רעדן קלאר וועגן געלט — מ'זאל זיך נישט מאכן "בעטעמט" אין וואכן אויך.

4. **[דיגרעסיע: פעקעדזשעס]** היינט איז יעדע זאך א פעקעדזש מיט א פונקטליכע באצייכענונג — איז דאס א פראבלעם פון מדידה? א **דבר שמידתו ידועה** (עפעס וואס זיין מאס איז שוין באקאנט/אויסגעמאסטן) איז מעגליך מער מותר, ווייל מען דארף נישט מודד זיין — ס'איז שוין אויסגעמאסטן. דער רמ"א ברענגט אזא סארט קעיס.

הלכה לה: הנחתום מודד תבלין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הנחתום מודד תבלין ונותן לקדרה בשביל שלא יפסיד תבשילו. אבל האיש לא ימדוד קמח לעיסה."

פשט: א בעקער (נחתום) וואס קאכט פאר א גרעסערע עולם מעג מעסטן תבלין כדי נישט קאליע צו מאכן דעם תבשיל. אבער א פריוואטע פערזאן זאל עס טון בערך.

חידוש: דער חילוק: א נחתום האט אן עקספעקטעישאן פון קאנסיסטענסי — מענטשן דערווארטן אז זיין פראדוקט זאל אייביג זיין די זעלבע טעם (ווי א קאמפאני). א פרוי אינדערהיים — "היינט וועט זיין לכבוד יום טוב מער זיס" — ס'איז נישט אזא נויט צו מעסטן פונקטליך, און ס'איז גרינגער צו שאצן ווייל מ'ווייסט שוין בערך.

הלכה לו: לא ימדוד שעורים לפני בהמתו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "לא ימדוד אדם שעורים לפני בהמתו, אלא משער ונותן לה."

פשט: מ'זאל נישט מעסטן פוטער פאר א בהמה מיט א מדה, נאר געבן בערך.

הלכה לז: מותר ליקח מן החנוני ביצים או אגוזים במנין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מותר ליקח מן החנוני ביצים או אגוזים במנין, שלא יזכיר לו שם דמים ולא יזכיר מנין."

פשט: מ'מעג קויפן ביצים אדער ניס במנין (צוואנציג ביצים). אבער מ'טאר נישט דערמאנען שם דמים.

חידוש: "לא יזכיר מנין" מיינט נישט דעם מנין פון ביצים (דאס מעג מען), נאר מ'זאל נישט דערמאנען א לויפנדע סכום — ד.ה. נישט זאגן "איך האב פאריגע וואך גענומען צען, יעצט נעם איך נאך צען, דער טאטאל איז צוואנציג" — ווייל דאס איז רעדן וועגן געלט-חשבון.

הלכה לח: הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו או אצל פטם הרגיל אצלו, ולקחו ממנו בהמה ותבלין כל מה שירצה, וישלם לו אחר יום טוב, ואינו חושש שמא יזקיק לו שום דמים ולא סכום מנין."

פשט: מ'גייט צום פאסטעך/מעסטער וואס מ'קען שוין, נעמט וואס מ'דארף, און צאלט נאך יום טוב — און חשש אז ער וועט פאדערן געלט אדער א חשבון.

חידוש: דער טעם פון "רגיל אצלו" איז פראקטיש: מיט א באקאנטן קען מען זיך פארשטיין אויפ'ן ווינק, ער וועט נישט פאדערן געלט אויפ'ן ארט, און ער וועט נאכרעכענען נאך יום טוב. מיט א פרעמדן (אדער א גוי'אישן רועה) וועט ער נישט פארשטיין דעם "לענגווידזש" פון נישט-רעדן וועגן געלט.

הלכה לט: הלוה ביום טוב תובע ונוטל בדין

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הלוה ביום טוב, תובע ונוטל בדין. והוא שאם תאמר לא ניתן לתובעו ואינו נוטל כלום, נמצא נמנע משמחת יום טוב."

פשט: ווער עס האט געבארגט (אדער גענומען סחורה אויף קרעדיט) יום טוב — מעג מען אים נאכדעם תובע זיין בדין.

חידושים:

1. **דער טעם:** אויב מ'וואלט נישט געקענט תובע זיין, וואלט קיינער נישט געוואלט געבן אויף קרעדיט יום טוב, און מ'וואלט זיך נמנע געווען פון שמחת יום טוב. דאס איז דער יסוד פון "לוו עלי ואני פורע."

2. **חילוק פון שבת:** שבת איז דער ענין נישט אזוי שייך — שבת האט א מענטש שוין אנגעגרייט זיין סעודה, און פראקטיש איז שבת נישט אזוי נוגע (עירוב-שאלות, הוצאה, סטארס זענען פארמאכט). יום טוב איז מ'מער עוסק מיט קויפן פרישע זאכן.

הלכה מ: תרומות ומעשרות ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אף על פי שאין מגביהים תרומות ומעשרות ביום טוב" — אזוי ווי שבת טאר מען נישט אפשיידן תרומות ומעשרות ווייל עס איז א שטיקל מתקן. **"אבל אם היה לו תרומת מעשר שהגביהו מאמש, הרי זה מוליכה לכהן ביום טוב."**

פשט: דאס אפשיידן אליין איז אסור ווייל עס איז מתקן, אבער דאס טראגן צום כהן איז נישט מתקן — עס איז בלויז א מסירה. לכאורה שבת וועט אויך זיין דאס זעלבע.

חידוש: אויב חלה איז ראוי לחיה ולכלב (נישט ראוי פאר מענטשליכע אכילה), איז דאס אן אנדער שאלה.

הלכה מא: צדקה ביום טוב

דער רמב"ם'ס ווערטער: גבאי צדקה מעגן זיך ארומדרייען אין די חצרות און גובה זיין — נישט געלט, נאר **עסן**, כדי צו טיילן פאר עניים. **"אבל לא מכריזין כדרך שמכריזין בחול"** — מען זאל עס נישט מאכן באופן פון א פארמעלע אנזאגונג/אפיל. **ער זאל גובה זיין בצנעה ונותן לו בחלקו** — ער זאל עס נעמען אויף זיין שאס (אויף זיין בגד), נישט מיט א רעגולערע באקס/קופה, **ומחלקן לכל שכונה ושכונה.**

פשט: מען טאר צדקה טיילן יום טוב, אבער באופן וואס עס זעט נישט אויס ווי ביזנעס/מסחר.

חידושים:

1. **סתירה מיט דעם דין פון "פוסקין צדקה בשבת":** מען האט שוין געלערנט (בהלכות שבת) אז **פוסקין צדקה בשבת** — מען מעג אפילו שבת מאכן חשבונות מיט צדקה. אבער דא זעט מען אז נאך אלץ איז דא **לימיטעישאנס** אויף דעם פאקטישן אופן ווי מען נעמט/טיילט די צדקה — עס מוז זיין בצנעה, אן הכרזה, אן א קופה, און נאר שכונה-ווייז. דאס הייסט: דער עצם ענין פון צדקה איז מותר, אבער דער אופן מוז זיין אנדערש ווי בחול כדי נישט אויסצוזען ווי מקח וממכר.

2. דער רמב"ם האט אין הלכות דעות געברענגט אז א תלמיד חכם דארף וואוינען אין א שטאט וואו עס איז דא א גבאי צדקה (צווישן די צען זאכן וואס א שטאט דארף האבן).

עד כאן פרק ד' פון הלכות יום טוב.

תמלול מלא

פרק ד: עוד סדר הכנת האוכל — הבערה וכיבוי

הקדמה לפרק ד: הכנות לאוכל נפש

א גוטן, שלום עליכם רבותי. געוואלדיג. אונז גייען לערנען די פערדע פרק פון הלכות יום טוב. א גוטן. מיט די זכות און די כח פון אלע נדבנים און משתתפים און צוהערערס און פראמאוטערס, און די וואס דינגען זיך אויף אונז, אלע סארט מענטשן וואס האבן צוטון מיט דעם. געוואלדיג.

שוין. די פרק בעיסיקלי איז המשך פון הלכות יום טוב. פאריגע פרק האבן מיר געלערנט ממש מאכן עסן, הכנת האוכל. דאס איז אביסל ווייטער, נישט ממש... ס'טייטשט נאך אלץ על פי רוב, די הלכות וועלן זיין וועגן זאכן וואס האט צוטון מיט אנגרייטן עסן, אבער נישט אזוי דירעקט, נישט קאכן, נאר הכנות צו קאכן. סאו מ'קען זאגן, אלעס פון יום טוב גייט האבן אביסל מיט עסן, ווייל דאס איז די היתר פון אוכל נפש. אוכל נפש מעג מען, און נאכדעם איז דא אסאך אופנים וואס איז אסור מדאורייתא, מדרבנן, און די פארקערטע. אלע אנדערע זאכן איז גוט. מ'קען זאגן, מ'טאר נישט בויען, מ'טאר נישט אנגרייטן קיין אור. סאו ס'פאלט אוועק אסאך פון די אבות מלאכות וואס איז אינגאנצן אסור אזוי ווי שבת. דאס וואס דו וואלסט געטראכט אז מ'מעג יא טון יום טוב, דא דארף מען אריינגיין אין די details וואס מען מעג יא.

סאו דער רמב"ם גייט ברענגען פארשידענע הלכות. און אויב מ'וויל מאכן דערויף עפעס א שטיקל א כלל, איז דא וואס אין אנדערע פוסקים ווערן זיי גערופן מכשירי אוכל נפש. רייט, אבער לאמיר נישט מאכן די כלל, ווייל דער רמב"ם מאכט עס נישט.

יסוד: דער רמב"ם'ס שיטה — פרטים מער ווי כללים

איך האב נישט גערעדט וועגן דעם, און איך בין שטארק מסופק צי דער רמב"ם גלייבט אין די אלע כללים, ווייל איך זע אז אסאך מאל פרעגט מען אויף דער רמב"ם, ער איז נישט קאנסיסטענט, אויב וואלט ער געהאלטן אז דער כלל איז, אבער דער רמב"ם האט קיינמאל נישט געשריבן די כלל. דער רמב"ם האלט אז אויב ס'שטייט אין די גמרא די הלכה, איז די הלכה אמת. דאס וואס ס'איז דא א טעם, אפשר איז עס אפילו נישט אזוי וויכטיג די טעם. מ'דארף נישט גלייבן די טעם. איך מיין דער רמב"ם גייט נישט, למשל אין חושן משפט גייט ער נישט זאגן אז אויב ס'איז דא א שיף וואס קלינגט אז ס'איז דורך צוויי מענטשן זאל מען זאגן אזוי און אזוי, נאר ער זאגט אז ס'איז דא א מין חזקה וואס הייסט אזוי און אזוי. כמעט אין גאנצע תורה טוט ער אסאך מער פרטים ווי כללים. ער איז נישט אזוי אינטערעסירט אין די לומדות. לומדות איז פאר לערנען בעיון, פאר ווער ס'וויל פארשטיין, אבער אויב ער וויל וויסן די הלכה, דארף מען וויסן די הלכה.

ווייל דער רמב"ם וועט זאגן אז ס'איז דא תרי"ג מצוות, און אין די תרי"ג מצוות איז דא נאך זייער אסאך פרטים פון מצוות דרבנן. מ'קען זאגן אונטער

די דזשענעראל פרעימינג שטימט דער רמב"ם'ס מהלך. ס'איז דא תרי"ג מצוות, מ'לאזט נאך טויזנטער מצוות דרבנן. איך בין נישט זיכער אויב איך וואלט עס געזאגט אזוי. אקעי, איך האב אנדערע וועגן צו טראכטן וועגן דעם, איך וויל נישט יעצט אריינקריכן אין דעם. איך וויל נאר לערנען די הלכות פון יום טוב. אבער בעיסיקלי, ווען מ'לעבט יום טוב, ווען מ'טוט מלאכות, איז דא אסאך פרטים אין די מלאכות וואס מ'טאר נישט און וואס מ'טאר יא, און דאס איז וואס מ'דארף לערנען.

יסוד: הלכה אלס הכרעות פון בית דין

ס'קען אפשר זיין אזוי, אז דער וואס מאכט א כלל, נאכדעם טרעפט ער זיך מיט זייער אסאך פרטים וואס שטימט נישט מיט דעם כלל. דארף מען זיך פארענטפערן פארוואס דער פרט איז אנדערש ווי דער כלל. אבער אז מ'מאכט בכלל נישט קיין כלל, זאגט מען נאר די הלכה, און מ'ווערט נישט פארפלאנטערט. רייט, ווייל מיין תיאוריה איז אז דער רמב"ם גלייבט אז די הכרעות פון די גמרא איז אזיווי די הכרעות פון סנהדרין, מ'דארף פאלגן וואס די גמרא האט געזאגט. אבער דאס מיינט נישט אז מ'דארף גלייבן אין די כללים וואס די גמרא האט געזאגט.

אה, זאגסט זייער גוט. ווייל אויב גייט מען מיט כללים, איז פשט אז מ'לערנט אריין א כלל אין די תורה, און יעצט דארף עס שטימען. אבער אויב מאכט מען עס נישט אזוי, נאר די סמכות דערפון איז ווייל אזוי האבן די סנהדרין געמאכט, אדער אזוי איז דער מנהג פון כלל ישראל, מוז עס נישט שטימען מיט עפעס א געוויסע מופשט'דיגע כלל. ס'קען זיין אז די סנהדרין זאל זיך סותר זיין, סאו וואט? זיי מעגן נישט? זיי מעגן נישט פסק'ענען אין דעם פאל אזוי און אין יענעם פאל אזוי? זיי מעגן. ס'קען אפילו זיין אז ס'איז געווען צוויי בתי דינים בעצם, וואס אונז זענען מחויב צו ביידע, אבער אונז קענען נישט פארענטפערן די קשיא. ווייל איך פרעג דיך, דאס איז א זייער אינטערעסאנטע למדנ'ישע חקירה, אבער דער רמב"ם וואלט געזאגט אז אזוי איז די הלכה, יא? מ'מוז פאלגן דעם בית דין. "השופט אשר יהיה בימיך", וואטעווער די הלכה איז, דער בית דין כללי פון כלל ישראל.

וואס איז דער בית דין? ס'איז דא א שאלה, אזוי זאגט ער, מכשירי אוכל נפש. היינט האט א איד געפרעגט א שאלה פון א רב צי מ'מעג טון כך וכך, שארפן די מעסער. האט ער געזאגט, ניין. מארגן האט מען געפרעגט צי מ'מעג אנגרייטן א פייט. האט ער געזאגט, יא. פרעגט דער איד, וואס האלטסטו? זאגט דער רב, פיין, ס'איז טאקע א גוטע קשיא. ווייסטו וואס? אדער נעכטן האט ער געפרעגט אן אנדערע רב, און יענער רב האט געהאלטן אזוי. היינט פרעגט ער, דער רב פרעגט אזוי: צי דארף ער טוישן אויך די נעכטיגע הלכה? ווייל... ניין, ס'קען דאך נישט גיין אזוי. דער היינטיגער רב קען דאך נישט באדינגען אויף דעם פריערדיגן רב, ווייל לאמיר זאגן ס'איז דא כללים אין דעם וויאזוי מען מעג זיך דינגען. סאו, ס'קען זיכער זיין אז אונזער הלכה מעג זיין אינקאנסיסטענט, און ס'קען זיין אז ס'מוז זיין אינקאנסיסטענט. אויב מ'פארשטייט די טעאריע פון הלכה אלס הכרעות פון בית דין, קען זיין אז ווער ס'האלט אז ס'איז קאנסיסטענט איז זיך סותר, ווייל ס'מוז זיין אז ס'איז דא א קאנסיסטענציס אויב מ'גייט מיט אסאך מענטשן וואס מ'דארף פאלגן אלע, און נישט אלע האבן געהאלטן די זעלבע כללים.

יסוד: א פרט אנטהאלט מער ווי א כלל

אמת. ס'איז דאך דא אויכעט, ס'קען זיין אז לויט די כלל פון אוכל נפש וואלט עס געווען מותר, אבער ס'איז דאך נאך דא אסאך זאכן חכמים ווילן נישט אז מ'זאל טון טרחא, מ'זאל זיין ביזי יום טוב מיט נישט יום טוב'דיגע זאכן. און די רמב"ם מוז נישט יעדע זאך מסביר זיין צי דאס איז די איסור, ווייל דאס האט מען נישט מתיר געווען מיט תורה אוכל נפש, צי דאס איז א איסור פון אן אנדערע. ס'איז יא נוגע אויב איינס איז א דאורייתא און איינס איז א איסור דרבנן, און די רמב"ם וועט געווען איך יא שרייבן. צי ס'איז ממש אן איסור צי ס'איז נאר א גזירת חכמים, אבער אויב מ'רעדט נאר די הלכה אן אריינגיין אין די שורש הלכה, מ'קען... דאס הייסט, איך וועל זאגן נאך א יסוד פארוואס איך טראכט אז אפשר די פרטים זענען מער וויכטיג ווי די כללים. אויך שפעטער אין די פרק אין עפעס הלכה זאגט דער רמב"ם א כלל, פארוואס? מפני מה אסרו זה והתירו זה?

אבער ס'קען דאך זיין אזא אינטערעסאנטע זאך: א פרט איז אלעמאל אין כלל מער זאכן ווי די כלל. וואס מיין איך צו זאגן? אזוי זאגט עס באופן כללי, אוכל נפש לצורך שלא לצורך מכשירין, אפשר לעשותו, די אלע מיני כללים. נאכדעם איז דא די זאך פון טרחא און עונג יום טוב און שמחת יום טוב. וכו' קומט צו אזא זאכן. סאו ווען איך פרעג דיר א פראקטישע שאלה, מעג מען מאכן א נייע פייער יום טוב? יעצט, דער רמ"א, לאמיר זאגן, ברענגט איין טעם, דער רב האט מסעה געברענגט אן אנדערע טעם, ס'איז דא מחלוקת, אבער ס'קען זיין אז אין דעם ליגט פיר אנדערע טעמים, ווייל א מציאות, אזוי ווי דער צאנזער רב האט געזאגט, אז יעדע זאך וואס ער טוט האט דריי הונדערט טעמים, דאס איז די ריעלטי פון די וועלט. א מענטש וואס טוט זאכן, ער קינקלודט זייער אסאך זאכן. ס'קען זיין אז די אלע צירוף און די אלע זאכן צוזאמען מאכט די איסור. ווען דו האסט נישט געקענט ארויסלערנען פון די כלל דאס, ווייל דאס איז אויך א שטיקל און אויך א שטיקל לא לצורך, און אויך א שטיקל דאס, און אויך א שטיקל יענץ.

דער רמב"ם ברענגט, איך זאג אז די פאקטישע הלכות זענען מער זיכער, מער קלאר ווי די כללים, ווייל די כללים, אין יעדע פרט קען זיין פיר כללים וואס איז נוגע אויף די... אקעי, אונז האבן מיר צוגעוואוינט אז פאר א קינד קען מען זאגן ניין, און דאס איז עס, און אז דאס דארף מען דיעלן מיט. אבער דער רמב"ם, אונז זענען מיר אלע קינדער אנטקעגן די תורה, אנטקעגן די חכמים, און מ'זאגט אזוי און אזוי, כזה רע וקדש.

הלכה א: אין ממציאין את האש — מאכן א נייע פייער יום טוב

דברי הרמב"ם: דריי וועגן פון מאכן פייער

אין ממציאין את האש. ס'איז אינטערעסאנט זיין לשון, ווייל אונז קוקן אן ווען מ'מאכט א פייער אזוי ווי מ'האט עפעס באשאפן, אבער מ'האט נישט באשאפן ווייל ס'איז געווען פייער בכח. לאמיר זאגן, צוויי שטיינער וואס מ'רייבט אן, איז דא עפעס א כח האש אין די שטיינער, און מ'איז זיי מוציא. סאו מ'טאר נישט ארויסציען פייער, מיינט מאכן פייער, און ס'איז דא אפאר וועגן פון מאכן פייער, פון וואו מ'קען האבן די פייער.

זאגט דער רמב"ם, מ'טאר נישט מאכן פייער נישט פון עצים, נישט פון אבנים, און נישט פון מתכות. איז דער רמב"ם מסביר, וויאזוי איז דער פראצעס פון מאכן אבנים פון איינע פון די אייטעמס? **כגון, דער וועג וויאזוי מ'טוט עס איז שכחין נושין זה בזה.** אונז ווייסן למשל באשטיין, מ'רייבט זיי איינער אויף די אנדערע, אוי מ'מאכט זיי בזה, אדער מ'קלאפט זיי איינער אויף די אנדערע. **עד שתצא האש.** אונז ווייסן אז מען טוט אזוי מיט א פנים, אבער זעט אויס אז מיט עצים און מתכות קען מען אויך מאכן א פייער אויף דעם וועג פון זיי רייבן און זיי ווערן הייס און זיי געבן ארויס א פייער.

וכן, נאך א וועג פון מאכן פייער איז הנפט החד ביותר. נפט איז א סארט אויל וואס איז שוין ריפיינד אויל, **חד ביותר שהוא כמים.** איך מיין אז רוע נפט איז מער אזוי ווי שווארצע פעך. און פון דעם נעמט מען ארויס עפעס א ווייסע, אזוי ווי וואסער, און דאס האט אין זיך א כח אז אויב מען שאקלט עס אויף, מען מאכט אן ענערדזשי און מען מאכט עס הייס, הייבט עס אן ברענען, **עד שידלק** ביז ס'צינדט זיך אן.

אוי, א דריטע וועג וויאזוי מען קען מאכן פייער, **כלי זך קשה, א דורכזיכטיגע כלי, או זכוכית מלאה מים, שמניחין אותו כנגד עין השמש,** משתמאה לייגט קעגן די זון. מענטשן ווייסן אז קינדער טוען אזוי, מען נעמט א מאגניפיינג גלאז, און מ'האלט עס אקעגן די זון, אקעגן א שווארצע זאך. עפעס for some reason ציט עס די היץ פון די פייער... פון די זון. פון די זון. **עד שיחזור נגהה** — די לעכטיגקייט דערפון, ס'מיינט די פייער, **לפשתן וכיוצא בו.** ס'טייטש, מ'לייגט די כלי זכוכית אקעגן א פשתן, אזיווי אונז טוען אקעגן א פעיפער, קען מען טון אקעגן א זאך וואס צינדט זיך גרינג אן, **וכיוצא בו וידלק.** די אלע זאכן טאר מען נישט.

טעם האיסור: שלא הותר אלא להעביר מאש מצויה

איז יעצט דער רמב"ם מסביר פארוואס טאר מען נישט. **כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב.** די אלע, דאס, אדער עפעס אנדערע וועג וויאזוי דו וועסט טרעפן א וועג וויאזוי צו מאכן פייער, **אסור ביום טוב.** פארוואס? זאגט דער רמב"ם אזוי, **שלא הותר** — דער רמב"ם זאגט אונז גלייך, ער טראכט, א מענטש וואונדערט זיך, ווי מיר האבן פריער געלערנט אז הבערה, אנצינדן א פייער, מעג מען, אפילו שלא לצורך מעג מען. און דא זאגט ער אז מ'טאר בכלל נישט. זאגט דער רמב"ם, וואס דאס האבן מיר געלערנט אז מ'מעג יא, **שלא הותר ביום טוב אלא להעביר מאש מצויה.** יום טוב האט מען מתיר געווען עפעס אנדערש. יום טוב האט מען מתיר געווען צו מאכן א פייער פון א פייער. שבת הייסט דאס געווענליך מבעיר. יום טוב האט מען געזאגט אז דאס מעג מען טון יום טוב, אנצינדן פון א פייער. **אבל להמציא אש,** באשאפן א נייע פייער, נישט באשאפן א נייע פייער, אבער קריעיטן א נייע פייער וואס איז נישט דא בפועל at least, דאס טאר מען נישט. פארוואס? **שהרי אפשר להמציא אותה בערב.** מיר האבן דאך שוין געלערנט א כלל אז אלע מלאכות מעג מען נאר טון אויב מ'קען עס נישט ממציא זיין ביום טוב, אויב מ'האט עס נישט געקענט טון פאר יום טוב. אבער אויב מ'האט עס געקענט טון ערב יום טוב, טאר מען נישט.

ביאור: דער חילוק צווישן להעביר מאש מצויה און להמציא אש

ממילא, דאס וואס מ'האט געזאגט אז הבערה איז מותר אפילו שלא לצורך, איז ווען ס'איז שוין דא א פייער. ווען ס'איז שוין דא א פייער, מעג מען אפילו מ'וואלט עס געקענט טון פאר יום טוב, יא? אפילו די לעכט האסטו געקענט אנצינדן פאר יום טוב, אויף דאס איז דא די היתר פון "מתוך שהותרה לצורך". אבער מאכן א נייע פייער איז נישטא די היתר. מ'מעג נאר באופן ווען מ'האט עס נישט געקענט מאכן ערב יום טוב. דאס הייסט, די אלע זאכן האט מען דאך געקענט מאכן ערב יום טוב.

השגת הראב"ד: משום מוליד, נישט משום אפשר לעשותן מערב

רייט, יעצט איז וויכטיג צו דערמאנען אז דער הייליגער ראב"ד האט נישט מסכים געווען. דער ראב"ד זאגט אז אין די גמרא שטייט אז ס'איז א נושא פון מוליד, און נישט פון "אפשר לעשותן בערב". דאס הייסט, ווייל ס'איז שווער צו פארשטיין, אזוויי דו האסט יעצט ארויסגעברענגט, ס'איז אביסל שווער צו פארשטיין פארוואס "אפשר לעשותן". יעדע פייער איז "אפשר לעשותן". פארוואס איז אנדערש די פעולה פון מוציא זיין אש פון באשאפן? מ'האט דאך אויך געקענט אנצינדן די לעכט. פארוואס זאגסטו אז מ'קען נישט? ווייל ס'וועט זיך אויסברענען.

איסור הולדת אש וכיבוי אש ביום טוב — הלכות יום טוב פרק ד

הלכה ד (המשך) — איסור הולדת אש ביום טוב

Speaker 1:

פארוואס? שהרי אפשר להמציא עושה בערב. אונז האבן דאך שוין געלערנט א כלל אז אלע מלאכות מעג מען נאר טון אויב מען קען עס נישט ממציא זיין ביום טוב, אויב מען האט עס נישט געקענט טון פאר יום טוב. אבער אויב מען האט עס געקענט טון ערב יום טוב, טוט מען נישט.

ממילא, דאס וואס מיר האבן געזאגט אז העברה איז מותר אפילו שלא לצורך, איז ווען ס'איז שוין דא א פייער. ווען ס'איז שוין דא א פייער מעג מען אפילו אויב מען וואלט עס ווען געקענט טון פאר יום טוב, יא? אפילו די לעכט האסטו געקענט אנצינדן פאר יום טוב, אויף דעם איז דא די היתר פון מתוך שהותרה לצורך. אבער מאכן א נייע פייער איז נישט דא די היתר. מען מעג נאר אויף אן אופן ווען מען האט עס נישט געקענט מאכן ערב יום טוב. די אלע זאכן האט מען דאך געקענט מאכן ערב יום טוב.

שיטת הראב"ד — מוליד אנשטאט אפשר לעשותו

רייט. יעצט איז וויכטיג צו דערמאנען אז דער הייליגער ראב"ד האט נישט מסכים געווען. דער ראב"ד זאגט אז אין די גמרא שטייט אז ס'איז א נושא פון מוליד און נישט פון אפשר לעשותם בערב.

דאס הייסט, ווייל ס'איז שווער צו פארשטיין, אזוויי דו האסט יעצט ארויסגעברענגט, ס'איז אביסל שווער צו פארשטיין פארוואס אפשר לעשותם, יעדע פייער איז אפשר לעשותם. וואס איז אנדערש די פעולה פון מוציא זיין אש פון באשאפן? מען האט דאך אויך געקענט אנצינדן די לעכט. פארוואס זאגסטו אז מען קען נישט? ווייל ס'וועט זיך אויסברענען, איך ווייס נישט, מען קען נישט. פארוואס דאס קען מען יא?

סאו, מוז מען זאגן אז, זאגט דער ראב"ד, אדער ער זאגט אז ס'שטייט אין גמרא אז ס'איז א נושא פון מוליד צו אנדערע... אזוויי מוליד איז אז ס'איז שוין דא אין די טשיקען שוין דא אן איי, אבער יעצט קומט עס ארויס. איז דא דא א פייער, אבער דו ביסט מוליד די פייער, און ס'איז אסור אלס נולד.

ס'וועט ארויסקומען א גרויסע חילוק למעשה. מוליד איז ווען ס'איז באשאפן געווארן, ס'איז א חילוק. יעדער איינער איז מודה, אזוויי דער מגיד משנה ברענגט דא, אז נאכדעם, אויב מען האט עובר געווען און געמאכט א פייער, מעג מען עס נוצן. ס'איז נישט אזוויי ביצה שנולדה ביום טוב וואס איז אסור אלס נולד. דאס איז אסור. ס'איז נאר אן איסור פון מוליד. צו מאכן א נייע זאך איז עפעס א זאך וואס די חכמים לאזן נישט יום טוב.

דיגרעסיע: פראקטישע קשיא אויף דער הלכה למעשה

איך מוז דא דערמאנען אז די הלכה מאכט נישט קיין סענס צו מיר, און מען מוז עס פארשטיין אביסל בעסער. איך וועל דאס זאגן פארוואס ס'מאכט נישט קיין סענס, און איך האב א טענה דא אויף די הלכה. איך מיין, די רוב היינטיגע רבנים זענען נישט מסכים מיט די הלכה, אבער פריערדיגע רבנים זענען יא געווען וואס האבן מסכים געווען.

ביי אונז, ווען מען זאגט אנצינדן א פייער, רעדט מען פון אדער נעמען א מעטש, אדער א לייטער, איך ווייס נישט, וואס האט אין די קיטשן אן עלעקטריק ספארק צו צינדן אן א פייער. ס'איז זייער שווער צו גלייבן אז דאס איז עפעס א גרעסערע מלאכה און ס'איז עפעס א גאנצע טירחא, און מען דארף צוגרייטן פאר יום טוב א לעכט צו נעמען פון דעם די פייער, ווייל מען טאר נישט אנצינדן. אזוויי אונז פירן זיך, ס'מאכט נישט קיין סענס.

ס'איז קלאר אז אלע מלאכות יום טוב איז געמאכט צו ממעט זיין מלאכות יום טוב, נישט מרבה צו זיין פראבלעמען פאר יום טוב. ס'זעט אויס קלאר, ווער ס'ווייסט היסטאריש ווייסט אז... אמאל איז נישט געווען אזוי גרינג. ווער ס'האט נישט קיין לייכטער, ס'איז א טירחא. גיי זוך א שטיין, דו קענסט ארויסנעמען א פייער. דו ווייסט, ס'איז א גאנצע עבודה. ווער ס'גייט קעמפינג, איך ווייס וואס ס'האט נישט.

יא, דא אליין, דער רמב"ם זאגט די כלי זאך כשר, ס'איז א גאנצע פראצעס, **עד שיחזור נגל על הפשתן.** ס'איז א ספעציפיש שווערע פראצעס. און געווענליך אין יעדע הויז, יעדע שטאט, איז געווען איינער וואס איז געווען ממונה אויף צו האבן פייער, ער זאל קענען נעמען פון דעם פייער. די דיפענסט אז זיין א פייער און ער זאל קענען נעמען פון דעם איז אלעמאל געווען זייער וויכטיג היסטאריש, ווייל ס'איז שווער צו טרעפן פייער. מען דארף טרעפן פאטענטן, ס'נעמט א האלבע שעה ביז מען פיגערט עס אויס. ס'איז נישט אזוי סימפל.

אויף דעם האט די חכמים געזאגט, קענסט האבן א פייער? ס'איז דאך געווען די נארמאלע זאך אז אין יעדע פלאץ איז דא א פייער פון וואו מען נעמט. איז מאך נישט יום טוב נייע פייערס. היינט, וואס ס'איז גרינגער צו מאכן א נייע פייער ווי צו האלטן עפעס א לעכט און נעמען אן אלטע, איז בפשיטות דארף נישט נוגע זיין די הלכה.

דער שואל ומשיב וועגן שוועבל

און אזוי האב איך געטראפן, דער הייליגער שואל ומשיב, פריער בעל שואל ומשיב, נתן זון, זאגט אז און דער מנהג בעירו איז אז מיט שוועבל צינדט מען אן פייערס געהעריג יום טוב. און ער זאגט אז ער דארף פארשטיין אז דאס איז נישט די טירחא וואס די חכמים רעדן פון. א שוועבל, אפילו דער רמב"ם רעדט יא, הנפתח עד ביותר, זעט עס אויך שווערער. א שוועבל, מ'געבט א

צינד אן אין א סעקונד, ס'איז געווען א נייע פאטענט. שוועבל איז איינע פון די נייע זאכן וואס איז געווארן דעמאלטס אין זייער צייט, 19th century.

איז זיכער אז דאס איז מותר? ער זאגט אז אזוי איז געווען דער מנהג. איך ווייס נישט פארוואס... דער שלום ווייסט שוין, לכאורה מוז ער זיך נישט אמאל קריגן מיט דעם רמב"ם, ער קען עס נישט אנקוקן אז א שוועבל הייסט שוין ווי א פייער. ס'איז שוין א פייער, ווייל ס'פעלט גארנישט. ס'פעלט גארנישט, אדער א לייערער, ס'פעלט גארנישט. די זאכן דארפסטו נאך עפעס טון. איך פרעגן פאר אים, מ'דארף גארנישט טון. איך בין גערעכטן, אויב איך געדענק ריכטיג, זאגט ער ממש אזא פאר לשון אז דאס הייסט נישט מוציא זיין אש, דאס איז שוין אש וואס איז שוין מער קרוב לפול, ס'איז כמעט דארט.

אבער די וועלט פירט זיך נישט אזוי, איך ווייס נישט קלאר פארוואס. איז לא עוד, נאר מ'אסר'ט נאך זאכן, עלעקטריק, צו אנצינדן. אקעי, לאמיר זאגן, עלעקטריק איז פייער. מ'וואלט געדארפט זיין א מיטל, סוף הכל נפש עלעקטריק. סתם אזוי א קשיא אויף די מנהג וואס מ'פינט נישט קיין עלעקטריק, ס'איז נישט אזוי סימפל. און די זעלבע זאך אנצינדן א נייע.

בקיצור, ס'זעט מיר אויס אז מ'האט צו שטארק מארכט געווען די הלכה למעשה, אזוי ווי מ'האט געהאט פריער, אויב מ'דארף פאלגן די רבנים דארף מען זיי פאלגן עניוועי. אבער מ'זעט, אויב מ'וויל פארשטיין די הלכה, איז זיכער אז ס'רעדט נישט פון א שוועבל. לויט די ראוה, אפשר איז יא, ווייל מוליד איז נישט פאר טרחה. אויך מוליד מיינט אז ס'איז נישט די ווארט טרחה. ס'מוז זיין עפעס אן אנדערע גדר פון אנצינדן ווי פון מאכן א נייע.

Speaker 2:

פארשטייסט אז ס'איז שווער צו גלייבן אז דו פארשטייסט וואס איך זאג?

Speaker 1:

יא, אקעי, ס'איז שוין ביי אונז איז שוין א חלק פון די ציווי פון יום טוב אז מ'דארף האבן א יארצייט ליכט און מ'צינדט פון דעם אן. נו, שוין. איך זאג די הלכה אריגינעל האט גרינגער געמאכט יום טוב, נישט שווערער געמאכט.

Speaker 2:

יא, אקעי. מ'דארף גלייבן אז די תורה איז געקומען צו גוט צו מאכן, נישט שווער צו מאכן.

Speaker 1:

שוין, ווייטער זייער גוט.

הלכה ה — איסור כיבוי אש ביום טוב

זאגט דער רמב"ם ווייטער, דאס האט מען גערעדט וועגן מאכן פייער. יעצט גייט דער רמב"ם רעדן וועגן אויסלעשן פייער. ס'איז דא הבערה און מכבה, צוויי מלאכות.

זאגט דער רמב"ם, דאס וואס זיי האבן געלערנט אז הבערה האט מען מתיר געווען אפילו שלא לצורך, דאס איז נאר הבערה. אבער ס'איז נישט פשט אז אויך די אנדערע פארט פון די מלאכה, די בן זוג פון הבערה, כיבוי וועט אויך זיין די הלכה.

"אף על פי שהתירו הבערה ביום טוב שלא לצורך אכילה, אבל אסור לכבות", דאס הייסט אויסלעשן טאר מען נישט, **"אפילו האש שהובערה לצורך אכילה"**, אפילו די פייער וואס מ'האט אנגעצינדן לצורך אכילה טאר מען נישט אויסלעשן. פארוואס? **"כיבוי מלאכה היא, ואינו לצורך אכילה כלל"**. אויסלעשן איז א מלאכה, און אויסלעשן איז קיינמאל נישט קיין צורך אכילה.

אזוי זאגט דער רמב"ם, at least. ווייל אסאך מאל דארף מען אויסלעשן כדי די מאכל זאל נישט צוברענען וכדומה, אבער נישט אזוי סימפל. ס'קען זיין אז ס'איז יא דא. דער רמב"ם טענה'ט אבער אזוי. און נישט נאר דעם, מ'גייט זען בפירוש אין דעם רמב"ם שפעטער אופנים וואס מ'מעג מאכן כיבוי אויב ס'איז א צורך אז דו זאגסט אזוי צו ברענען. אבער אזוי איז דער כלל. פארדעם זאג איך כללים ס'איז נישט אזוי יוספול.

כיבוי באווייזט אז דער איסור איז נישט בלויז טירחא

אבער דא זעסטו אויך אז ס'איז נישט מיט טירחה, ווייל כיבוי איז דאך זיכער קיין חילוק צו א מלאכה. מלאכה איז אסור, א מלאכה דאורייתא, א מלאכה פון ל"ט מלאכות איז מכבה. איך דארף נישט אנקומען צו דעם. אה, מיינט, בהבערה איז דאך שוין מותר, און ס'איז נאר מ'האט מיר גע'אסר'ט אפשר לעשותו, איז לכאורה אן ענין פון טרחה.

זאגט דער רמב"ם, כשם שאין בחבר. רייט, ווייל לאמיר זאגן טיפער, ווייל דער רמב"ם האט דאך מסביר געווען אין פרקי קל, פארוואס מלאכה שאפשר לעשותו האט מען גע'אסר'ט מדרבנן? שלא יחוה מלאכת, אדער ס'זאל זיין ביזי. ס'מוז זיין אז ס'רעדט זיך, ס'איז נישט ווייל ס'איז א גזירה, ס'איז א דין מלאכה, אלעס איז אלעמאל א פראקטישע זאך אז מ'זאל נישט טון די מלאכה. הגם טרחה און מלאכה שאפשר לעשותו איז נישט די זעלבע זאך. איך קען יא פארשטיין אז ס'איז א תנאי אין מלאכה שאפשר לעשותו אז ס'זאל זיין א טרחה. אבער כיבוי איז א מלאכה, ס'איז א געהעריגע מלאכה.

חילוק צווישן אש און נר

זאגט דער רמב"ם, **"כשם שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר"**. וואס מיינט ער צו זאגן אז ס'איז נישט קיין חילוק צו א גרויסע פייער אדער א קליינע פייער? אפילו ווען ס'איז נישט קיין טירחא. א גרויסע פייער איז אפשר א טירחא, מ'דארף ברענגען אפשר... פארוואס זאל איינער איינפאלן א חילוק צווישן אש און נר און דערמייד אש? ס'איז דא ריזענס, ער גייט באלד רעדן פון אופנים. א פייער קענסטו ווייטער זאגן אין בו שום תועלת, אבער א נר, אפשר איינער וויל שלאפן, ער וויל אויסלעשן די לעכט. איז דא מער א סברא ס'זאל זיין א צורך. א צורך, אפשר הייסט עס שוה לכל נפש, פון דעם איז דער רמב"ם נישט מסכים, אבער ס'איז א געוויסע צורך אויסצולעשן א לעכט. א לעכט איז א זאך וואס מ'לעשט אויס.

דין מלקות אויף כיבוי

"ואם כיבה הרי זה לוקה במלקות כמו שארק ובונה", אזוי ווי אלע מלאכות פון יום טוב באקומט מען מלקות, אויך כיבוי. דאס איז וויבאלד מלאכות, אבער כיבוי נישט, כיבוי איז אזוי ווי אלע אנדערע מלאכות. דאס איז די הלכה פון דעם רמב"ם, מ'דארף זען פארשידענע פרטים שפעטער.

צריך עיון: צי כיבוי קען זיין לצורך אכילה

ס'איז שווער אביסל צו פארשטיין די... איך גלייב דער רמב"ם, ווען ער זאגט דא "אם כיבה לוקה", איז ווען ס'איז שלא לצורך אכילה. אויב ס'איז לצורך אכילה, נישט ווען די פייער איז געווארן אנגעצינדן אורידזשינעלי לצורך אכילה. די כיבוי אליין איז לצורך אכילה, אפשר אפילו אויב ס'וועט זיין אסור עצה, וועט לכאורה נישט זיין קיין מלקות, וועט זיין א דרבנן, אזוי ווי אנדערע זאכן וואס מ'האט נישט מתיר געווען.

ניין, דאס האט צוטון מיט די חקירה וואס מ'האט געטון צו אנדערע מלאכות ווען מ'טוט יא אלעס דורות. ס'איז נישט דא אזא זאך. די פשטות פון די רמב"ם אין פרק אל"ף איז אויך דא אז ס'איז נישט דא אזא זאך. ס'איז נישט דא קיין היתר לצורך אכילה פאר אנדערע מלאכות וואס זענען במהותם נישט צורך אכילה. ניטאמאל דאורייתא. ס'איז נישט נאר מדרבנן עשה, נאר ס'איז פריער דער רמב"ם זענען קלאר אז לוקה, לאמיר געדענקען. אויב ס'שטייט לוקה, איז דאך משמע קלאר אז ס'איז אסור מדאורייתא.

ביסט גערעכט אז ס'איז דא אופנים וואס מ'זעט אפילו אין דער רמב"ם אליינס אז לצורך אכילה וועט זיין כיבוי אפילו מותר, אדער דער רבונו שלא לצורך עיון. ווייל דארטן ווי דער רמב"ם האט געזאגט לוקה, האט ער אויך געזאגט די ווארט שלא לצורך אכילה. ער זאגט גארנישט וועגן צוויי, אין בויער. דער רמב"ם זאגט, כיבור? אין בוי צריך אכילה כלל. כלל גדול. איי, ס'איז דא אזא זאך פון כיבור וואס איז יא? צריך עיון. איך זאג אז ס'איז צריך עיון. איך האב ליב ס'זאל זיין קלאר, און ס'זאל זיין צריך עיון. אקעי.

Speaker 2:

איר גייט אן פארדעם וועגן פון גורם זיין כיבוי. כיבור, גורם זיין כיבור, יא.

הלכה ו — גורם כיבוי

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם אזוי. ס'איז דא א מענטש וואס האט א לעכט. אן אמאליגע לעכט איז געווען א כלי וואס ס'איז דא אין דעם שמן, און אין דעם שטעקט מען אריין א פתילה, און די פתילה סאקט פון אונטן פון די שמן און ס'צינדט זיך אן אויבן.

האט ער געטראפן א וועג עס אויסצולעשן, נישט אמאל בלאזן אדער עפעס, נאר פלעין רוקן די כלי. ער הייבט עס אויף אזוי אז די פתילה זאל נישט ריטשן די שמן אונטן, אדער ער רוקט עס זייטוועגס אז די פתילה זאל נישט זיין נאנט צו די שמן.

זאגט דער רמב"ם, מ'טאר עס נישט טון. **"אין מסלקין את פי הנר למעלה"** — מ'טאר נישט רוקן אז די פי הנר זאל זיין מער אויבן, רוקן די כלי, כדי די לעכט זאל זיך אויסלעשן. ווייל דאס הייסט אויך כיבוי. ס'איז נישט די געוועגליכע כיבוי, אבער ס'איז אויך כיבוי.

"ואין מסירין את השמן" — אויך טאר מען נישט אראפנעמען שמן פון די לעכט. אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין הלכות שבת, אז דאס הייסט מכבה, אראפנעמען שמן וואס ליגט אין די כלי. הגם ס'זעט נישט אויס ווי מכבה, ווייל די שמן ברענט נאך נישט, אבער מען קוקט אן ווי די גאנצע שמן איז שוין מוקדש פאר די לעכט, און ווען מ'נעמט אראפ פון די שמן איז מען גורם כיבוי. דאס זענען זאכן וואס זענען פראקטיש, וואס דער רמב"ם זאגט אונז איז נישט קלאר. איך האלט אז אראפנעמען שמן, ווייס איך נישט אויב ס'איז כיבוי מדאורייתא, אבער על כל פנים דער רמב"ם רעכנט עס אויס אלס זאכן וואס מ'טוט נישט.

נאך א זאך וואס מ'טוט נישט טון: **"ואין חותכין את ראש הפתילה בכלי"** — מ'טאר אויך נישט טון דורך נעמען א מעסער און גיין אראפשניידן אונטן די פתילה, אונטן ווי די פייער איז. איך ווייס נישט פונקטליך וואס דאס מיינט.

הלכות יום טוב: כיבוי אש, גרם כיבוי, וטלטול נר

הלכה ג: גרם כיבוי — אראפנעמען שמן און אפשניידן פתילה

חותך ראש הפתילה בכלי

ואינו חותך את ראש הפתילה בכלי, אבל נופץ את ראשה בידו.

זאגט דער רמב"ם, אז מ'טאר אויך נישט דאס טון דורך נעמען א מעסער און געבן א שניידן אפ די פתילה אונטן וואו די פייער איז.

וואס פתילה מיינט? איך פארשטיי נישט, איך האב שוין געפרעגט פון וואס זיי האבן געלערנט פריער, איך ווייס נישט וואס טייטשט ראש הפתילה איז פון אויבן ווען ס'איז געווארן אזוי ווי פארשווארצט. איך ווייס נישט, איך פארשטיי נישט. ס'מאכט נישט קיין סדר. ווייל די נופצת ראשם מיינט, מ'קען דאך נישט מיינען אז מ'מעג יא אראפשנעמען מיט די הענט, מעג מען יא אראפנעמען די חלק וואס ברענט, ווייל דאס וואלט געווען כיבוי.

רייט, סאו לכאורה מיינט עס אז אסאך מאל ווען ס'ברענט א פייער, צום סוף ווערט אזוי ווי א שטיקל... יא, ס'ווערט אזוי... יא, אבער ביי חנוכה לעכט זענען מענטשן ביזי מיט אים אז ס'זאל נישט ווערן די גראבע שטיקלעך וואס מאכן זיך אויף די קאנוידע. דאס טאר מען אראפנעמען, נישט מכלי, נאר ביד טאר מען יא.

וואס איז א חשש אז דאס וועט אויסלעכט? אפשר עפעס אזא זאך. איך ווייס נישט וואס דער... ס'איז מיר נישט קלאר די הלכה.

דער מגיד משנה און שיטות הראשונים

איך האב געזען, דער מגיד משנה ברענגט אז ס'איז דא די לשונות אין די גמרא וואס ס'מיינט, דו וואס לערנסט אנדערש, ווייל איך האב נישט פארשטאנען, און דער רב האט געזאגט אפילו במחט מעג מען, אזוי ווי מיט א כלי טאר מען נישט. אסאך אנדערע לשונות זענען מער מקיל אין די סוגיא, ווייל זיי האלטן אז די כיבוי איז נישט קיין דאורייתא. ממילא, די גרם כיבוי וואלט געווען גרינגער.

אבער דער רמב"ם האט געזאגט קלאר אז כיבוי איז לוקה, ממילא, די גרם כיבוי איז ער אויך מחמיר.

דער ראב"ד זאגט אז מען מעג יא אפילו ביי כלי, חוטא זיין ראש הפסולות. ניין, נאר מיט א מחט, נישט מיט א נארמאלע כלי אפשר. איך ווייס נישט מיט א כלי וואס איז דער סדר. איי דאנט נאו, אפשר די מחט מיינט אן אנדערע כלי? נישט קלאר. איך ווייס נישט.

דרבנן או דאורייתא?

אבער לכאורה, די איין, ווען דער רמב"ם זאגט איין, מיינט עס מיט דרבנן. נישט וואלט ער געזאגט אז לוקה. יא, דאס איז זיכער אז דאס איז גרם כיבוי. דיביידע זאכן זענען נישט כיבוי. די כיבוי אליין איז א דריי. ממילא, די גראם דערפון איז א דרבנן.

אנדערע ראשונים האבן געלערנט אז כיבוי אליין, זיי לערנען דאך אז אז טון אנדערע מלאכות לצורך אכילה אדער לצורך אוכל נפש איז נישט קיין דאורייתא. ממילא, כיבוי, מ'רעדט דאך דא פון א לעכט, די השתמשות וואס די השתמשות זענען... שוה לכל נפש, אבער חסה על הפסולה, איך ווייס נישט וואס איז פאר א שפענע. ניין, חסה על הפסולה איז אנדערש טאקע. דא אפילו רעדט מען דאך פון א לעכט, פון יצרות בעת סעודה, כדומה. דאס זענען זאכן וואס האט צוטון מיט... ס'איז נישט ממש אן אוכל, אבער ס'האט צוטון מיט די... אקעי, ווייטער.

הלכה ג (המשך): אגודת עצים — אראפנעמען האלץ פון א מדורה

אגודה של עצים שהדליקה במדורה — כל עץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מן הנר.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, איז אזוי, ווען מ'האט געמאכט א קעמפ פייער, און מ'נעמט א גידישע לייט, ס'איז א גרופע פון העלצער, שהדליקו מדורים, מ'האט אנגעצינדן מיט דעם א פייער, א גרויסע פלאם. איז אזוי, ס'איז דא די העלצער וואס ברענט נאכנישט, ס'ליגט אנגעפיילט, און ביי די זייט איז דא וואס ברענט נאכנישט.

וועט א מענטש טראכטן אז אראפנעמען איינע פון די העלצער איז דאס זעלבע ווי אראפנעמען אויל פון א לעכט, פונקט ווי מ'טאר נישט אראפנעמען אויל ווייל דאס הייסט גראם כיבוי, ווייל דאס מאכט אז ס'זאל זיך שנעלער אויסלעשן, זאל מען דאס אויך נישט טארן.

זאגט דער רמב"ם, דאס מעג מען יא. **כל עד שלא אחזו האש, מותר לשמטו.** פייער וואס האט נאכנישט אנגעהויבן ברענען, מעג מען אראפנעמען. **ואינו דומה למסיר שמן מן הנר.** ס'איז נישט אזוי ווי אראפנעמען שמן מן הנר.

דער חילוק צווישן שמן און עצים

איך מיין די מפרשים זאגן אז די חילוק איז, ווייל שמן אין הנר ליגט שוין אין איין כלי, מען קוקט אן אז די גאנצע כלי ברענט. מען קען אנקוקן אז די פתילה ברענט יעדע מינוט פון אן אנדערע טראפ. אדער קען מען אנקוקן ווי פון די גאנצע פייל. אזוי ווי א מענטש טרינקט פון א קוואל, ער טרינקט פון אלע וואסער, אדער ער טרינקט זיין טראפ וואסער. זאגט מען אז די פתילה טרינקט פון די גאנצע שמן.

מה שאין כן ביי די אגודה של עצים, יעדע האלץ ברענט. אויב די האלץ ברענט נאך נישט, מעג מען עס אראפנעמען. רייט, אגודת של עצים איז עקסטער, ס'ווערט נישט קיין איין גראבע זאך, ממילא אראפנעמען הייסט נישט קיין נאסר.

הלכה ד: כיבוי להציל ממון

אין מכבין את הדליקה כדי להציל ממון ביום טוב, כדרך שאין מכבין בשבת — מניחה ויוצא.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, מען האט מער וועגן דעם כיבוי. זאגט דער רמב"ם, דער איסור פון כיבוי איז אסור. זאלסטו נישט מיינען אז מ'קען

גרינג מקיל זיין, נאר ס'איז זייער הארב. און אזוי ווייט, אז **אין מכבין את הדליקה כדי להציל ממון ביום טוב**, מ'טאר נישט אויסלעשן א פייער צו ראטעווען געלט. **כדרך שאין מכבין בשבת**, אזוי ווי מ'האט געלערנט ביי שבת, אזוי ווי ס'האט אויסגעבראכן א פייער, איז דא גאנצע הלכות אז מ'טאר נישט אויסלעשן. מ'מעג אפשר לייגן א גדר, ארומלייגן, ס'איז דא אז מ'האט געלערנט זאכן וואס מ'מעג יא טון, אבער אויסלעשן טאר מען נישט, אויך יום טוב טאר מען נישט. **מניחה ויוצא**, זאל ער עס לאזן ברענען.

טייטש, די מער דיטעילס דארף מען קוקן אין הלכות שבת וואס מען וועט יא האבן. בעיסיקלי, די זעלבע הלכה פון כיבוי ליכא וועט זיין אזוי ווי שבת. דאס איז די הלכה.

הלכה ד (המשך): כיבוי מפני תשמיש המטה

ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המיטה, אלא כופה עליו כלי, או עושה מחיצה בינו לבין הנר, או מוציאו לבית אחר.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, מ'טאר אויך נישט אויסלעשן די לעכט פאר א גרויסע צורך, פאר א צורך הגוף. **ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המטה.** מיר האבן געלערנט פריער טאקע ביי שבועות, יום כיפור האבן מיר אונז געלערנט אז ווען מ'צינדט אן א לעכט קען מען נישט טון תשמיש המטה, ס'איז א הלכה אז אסור לשמש לאור הנר. און וועגן דעם האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז דא צוויי נוסחאות: דוקא יא א לעכט, דוקא נישט א לעכט. דוקא יא א לעכט איז ווייל אזוי וועט מען נישט קענען משמש זיין לאור הנר.

איז א מענטש האט דא א לעכט, און דאס שטערט אים פון טון תשמיש המטה, וועט ער טראכטן אז דאס וועט מען יא מעגן ווייל ס'איז א צורך הגוף אדער וואס. זאגט ער אז מ'טאר נישט, **אלא כופה עליו כלי.** דאס מעג מען יא טון.

כופה כלי — צודעקן דעם ליכט

מיר האבן געלערנט אז ס'איז נישט יום טוב אן איסור פון מבטל כלי מהיכנו אדער עפעס. מ'מעג צודעקן די לעכט.

כופה כלי איז קיינמאל נישט קיין מבטל מהיכנו. ארויפלייגן די טאפ אויף א כלי וואלט עס פארלוירן. העכער די נר, ער קען עס אראפנעמען. אקעי, די לעכט קען זיך אויסלעשן, אבער דאס ווייס איך נישט פראקטיש, אבער... אבער מ'רעדט נישט אויסרעכנט, ס'איז גענוג א גרויסע כלי, די לעכט וועט נאך האבן אקסידזשען אונטער דעם.

אלא כופה עליו כלי, או עושה מחיצה בינו ובין הנר, או מוציאו לבית אחר. ס'איז נישט מוקצה, א נר איז נישט מוקצה. מ'מעג עס ארויסנעמען צו די אנדערע טיר. אזוי ס'איז די מערסטע פראקטישע פשוט'ע טאטלסטע זיין. ארויסטראגן, יא?

ניין, אינטערעסאנט. ער זאגט, מאכן א מחיצה איז א גאנצע פראדזשעקט. מ'קען ארויסנעמען די לעכטס. נאכאמאל מחיצה. ביי די וועי, א מחיצה מיינט לייגן א טיש. איך ווייס נישט וואס א חילוק. מעפיל די תליתא.

אם אין יכול לעשות אחד מכל אלו

אם אין יכול לעשות אחד מכל אלו, הרי זה אסור לכבות, ובועל ומשמש עד שתכבה מאליה.

שוין, זאגט דער רמב"ם, **אם אין יכול לעשות אחד מכל אלו**, אויב קען מען נישט טון איינע פון די זאכן, **הרי זה אסור לכבות.** טאר מען עס נישט אויסלעשן. **ובועל ומשמש עד שתכבה מאליה.** און דא גייט שוין דער רמב"ם, ער זאגט שוין א הלכה וואס איז נישט נאר א דין אין הלכות יום טוב, נאר א דין אין הלכות צניעות, און א דין אין אבן העזר. אז **ובועל ומשמש עד שתכבה מאליה**, ער דארף טאקע זיך איינהאלטן, ער טאר נישט... וואס איז די הלכה?

דיסקוסיע: פראקטישע שוועריקייטן

די הלכה זאגט אויף דעם אז ס'איז נישט אזוי קאמפליצירט. ווארט צו א מינוט, עטס פארשטייסט וואס איך זאג? יא, ווארט א מינוט. מ'רעדט זיך דא אויב ס'איז דא א גראבע לעכט, ווארט אויף מאי. א לעכט איז נישט אזוי גראב. פארדעם זאג איך דאס. א לעכט איז נישט אזוי גראב. וואס איז א כלי? א לעכט קען אויך מיינען א כלי וואס ס'איז דא דערין שמן. אלעס קען מען נעמען. אין אמאל אין די לעכט זענען געווען גרעסער. ניין, ס'איז נישט געווען. מ'האט נישט געהאט free oil וואס טיילט, עס ברענט א גאנצע נאכט, און דו ביסט קיין בית המקדש. און דערוויל, א לעכט רעשט זיך אויס.

איך וויל דאס ארויסברענגען, ווייל די הלכה קומט פון די גמרא. איינער האט געפרעגט פון אביי די שאלה. ער האט געזאגט, וואס טוט איר? ס'זעט מיר אויס פשוט אז די ריזענס פון די אלע הלכות איז ווייל פראקטיש, נעמט עס ארויס, דעמאלטס מעג מען דאך ארויסנעמען. איך האב נישט וויסט ארויסצונעמען, וואס הייסטו נישט? געב דאך אן עצה. אקעי, ווארט צו.

תשמיש המטה איז נישט אוכל נפש

אבער ס'קען זיין אז די עיקר וואס ער מיינט דא צו זאגן איז אז תשמיש המטה הייסט נישט דבר השוה לכל נפש, אדער הייסט נישט אזוי ווי אוכל נפש. ס'וואלט נישט מיט דבר השוה לכל נפש. ס'ווערט גערופן אוכל למכסה פיהו, איך ווייס ס'ווערט גערופן את הלחם אשר הוא אוכל, אבער דאס הייסט נישט. ווייל דער רמב"ם האט דאך געזאגט אז די כיבוי טאר מען נישט וועגן ס'איז נישט וועגן ס'איז קיינמאל נישט קיין צורך אוכל. דא ברענגט ער דיר עפעס וואס איז ענליך, וואס איז א צורך הגוף, יא, ווייל ס'שטערט אים פון... אבער ס'איז נאר עפעס א זייטיגע איסור דרבנן, אבער דו ווילסט אוועקנעמען. ס'איז נישט פשט אז...

דיגרעסיע: כיבוי לצורך אוכל נפש

אבער דער רמב"ם האט נישט דערמאנט ווען א מענטש האט אן אויוון און די פייער איז צו שטארק, און ס'איז באלד פארברענט אים זיין עסן. באלד וועט מען עס יא זען? איך בין כמעט זיכער אז מ'זאל זען ערגעץ אזא הלכה. איך געדענק, אבער נישט אין די פרק האב איך נישט געזען טאקע. אינטערעסאנט, ווייל זיי ברענגען אז ס'איז נישט קיין אוכל נפש. ניין, די שאלה איז אסאך נוגע.

דיגרעסיע: קלענער מאכן דעם פלאם פון א גאז-רענדזש

מענטשן ווילן וויסן צו מען מעג קלענער מאכן די פלאם פון די גאז רענטש יום טוב. ס'איז נישט קלאר אויב דאס הייסט מכבה, ווייל סוף הכל מאכסטו אז ס'זאל צוקומען ווייניגער גאז, אבער ס'קען אז ס'איז אזוי ווי אראפנעמען די שמן אפשר. די תירוץ איז אזוי מעג, אבער דאס שטייט שפעטער. ווייל ס'איז קלאר, איך זאג דארט נאך אזוי. ווייל דאס איז ממש ביי די עסן, דאס איז ממש א... מ'איז מתעסק מיט די עסן.

אבער ס'איז זייער ענליך לכאורה צו אראפנעמען שמן. דו דרייסט אראפ אז ס'זאל אריינקומען ווייניגער גאז, און לכבוד דעם זאל די פייער ווערן ברענען. ס'זאל אריינקומען, ס'איז זייער אנדערער, ווייל ס'קומט מער גאז וואס דו האסט. יא, ס'נעמט נישט אוועק גארנישט בכלל, איך מיין אז מ'קען אויסלעשן אויכעט, ווייל סך הכל סטאפסטו, ס'זאל קומען נייעס, און ס'איז גראם כיבוי. אקעי, פרעג מיך נישט הלכות, איך בין זייער מייקל. און דו פארשטייסט וואס איך זאג, די היינטיגע גאז רעדיזש איז נישטא קיין, ניין, מונע זיין ס'זאל קומען מער פייער? ס'איז דאך אזוי ווי די באנדל פייער, פארשטייסטו? די באנדל שטיינער. נישט קלאר צו מיר, ס'מעג נישט. איך וויל גיין ווייטער.

הלכה ה: טלטול נר — אין גוזרין שמא יכבה

מותר לטלטל את הנר והוא דלוק, ואין גוזרין שמא יכבה.

אזוי זאגט דער רמב"ם, וועט א מענטשן מיינען אז כיבוי איז אזוי הארב, האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'קען זיין א דאורייתא אז מ'זאל אויך נישט טארן... ס'שטייט יא אז די נעקסטע שטיקל זענען אויסלעשן. לאמיר זען ווייטער. וואס וועט א מענטשן טראכטן אז ס'איז אזוי הארב, כיבוי איז אזוי הארב, טאר מען אויך נישט מיטהאלטן זיין די לעכט, ווייל אפשר גייט זיך עס אויסלעשן?

דער רמב"ם מאכט נישט אזא גזירה, און מ'מעג יא מיטהאלטן זיין נר ווען די לעכט ברענט. **ואין גוזרין שמא יכבה**, מ'דארף נישט חושש זיין אז ס'וועט זיך אפשר אויסלעשן. שמא יכבה, רייט? שמא יכבה. אדער יקובא, ס'וועט

זיך אויסלעשן, נישט? מיינט נישט אז ער האט פארגעסן און אויסבלאזן, נאר שוין, מורא האבן אז ס'וועט זיך פון זיך אליין אויסלעשן.

הלכה ה (המשך): נר על גבי דקל — איסור הנחה על מחובר

ואסור להניח את הנר על גבי הדקל וכיוצא בו ביום טוב, שמא יבוא להשתמש במחובר ביום טוב.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **ואסור להניח את הנר על גבי הדקל וכיוצא בה.** א נייע הלכה, וואס דאס האט נישט מיט כיבוי, נאר אן אנדערע זאך. מען טאר נישט לייגן א נר וואס איז געבויט אויף די היתר לטלטל. מען מעג מטלטל זיין, וועט א מענטש אויך עס טראגן, וועט ער עס אראפלייגן אויף א זאך וואס איז מחובר לקרקע, **על גבי הדקל וכיוצא בה ביום טוב.** זאגט דער רמב"ם, מ'טאר נישט, **שמא יבא להשתמש במחובר ביום טוב.** שמא יבא, דאס אליין איז אמת משתמש במחובר. אה, קען זיין ער ארויפקריכן דערויף?

חילוק צווישן שבת און יום טוב

אונז האבן געלערנט אין הלכות שבת אז שבת מעג מען יא לייגן א נר על גבי דקל בשבת. ערב שבת? שבת, שבת. מיר רעדן דאך ערב שבת. מיר רעדן דאך ערב שבת. פארוואס? ווייל שבת איז בדל מיניה לא אסור להשתמשישו. אזוי שטייט אין די גמרא. אבער יום טוב וואס מען מעג דאך נוצן די נר, וועט ער דאך קומען, אזוי ווייל לייגן די נר. נישט צו רייסן, צו משתמש זיין ביי מחברות. דאס איז די איסור, די משתמש זיין ביי מחברות איז שם יתושש.

הלכות יום טוב: כיבוי אש, עישון קטורת, ותיקון כלים

הלכה: הנחת נר על גבי דקל ביום טוב

Speaker 1: זיי האבן געלערנט אין הלכות שבת אז שבת מעג מען יא לייגן א נר על גבי דקל בשבת. ערב שבת?

Speaker 2: בשבת, שבת.

Speaker 1: מ'רעדט דאך ערב שבת. פארוואס? ווייל שבת איז מבדיל מיניה, לא אסור להשתמשו. אזוי שטייט אין יום טוב. אבער יום טוב וואס מ'מעג דאך נוצן די נר, וועט ער דאך קומען, לייגן די נר... נישט צו רייסן, צו משתמש זיין במחובר. ס'איז דא א גזירה דרבנן. דאס איז די איסור, די משתמש זיין במחובר שמא יתלוש, אז ער גייט ארויסרייסן א צווייג.

דיון: פארוואס הייסט לייגן דעם נר נישט שוין שימוש?

Speaker 1: אז די לייגן די נר, פארוואס לייגן די נר אליין הייסט נישט קיין שימוש?

Speaker 2: איך ווייס נישט. שוואכע שימוש?

Speaker 1: נא נא. אין פרק כ"א פון הלכות שבת שטייט די הלכה אז די זעלבע זאך, די אנדערע זייט דערפון, אז שבת מעג מען יא.

Speaker 2: נאט שור. אקעי. יא.

Speaker 1: ווייטער... נאך זאכן וואס מ'טאר נישט טון... אדער ס'קען זיין אז דער רמב"ם מיינט דאך אסור להניח ערב יום טוב, און ס'זאל בלייבן ליגן. דאס איז וואס ער מיינט.

Speaker 2: ניין, ניין, ער מיינט אראפלייגן יום טוב. אפילו ערב יום טוב טאר מען נישט. דאס וואס מיינט שמא יבוא להשתמש, ווייל ער וועט זיין יעצט ביזי מיט דעם. ער מעג דאך עס אראפנעמען און צוריקלייגן, וועט ער ווערן ביזי מיט דעם, און דעמאלטס... דאס איז דער איסור. ווייל לייגן אליין, וואלט געווען דאס אליין וואלט געהייסן משתמש מיט'ן חיבור.

Speaker 1: איז זיכער?

Speaker 2: אזוי טראכט ער. דאס איז די שאלה. ווייל דאס איז דאך די אופן ווען מ'רעדט שבת. ווען מ'זאגט שבת מעג מען יא, יום טוב טאר מען נישט. מיינט אויף די אזוי וואס פון שבת מעג מען יא, טאר מען נישט יום טוב.

Speaker 1: אקעי, לאטס קאנטיניו.

הלכה: אין מעשנין בקטורת ביום טוב

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, גייט דא רעדן וועגן רייכערן, אבער נישט רייכערן א סיגארעט. זעט אויס אז אין די רמב"ם'ס צייטן איז נאך נישט געווען קיין פענאמענע. שפעטערדיגע אחרונים רעדן וועגן דעם. אבער דא שטייט אזוי: מען טאר נישט פאררייכערן זאכן. מען פלעגט נוצן קטרת צו מאכן סמאוקן עסן אדער מאכן א גוטע רייכער אויף בגדים.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **אין מעשנין בקטרת ביום טוב, מפני שהוא מכבה.** וואס הייסט ס'איז מכבה? ווייל נאכדעם איז מען א מכבה. אדער ווייל אפשר די קטורת אליין, מ'לייגט ארויף א באנטש פון בשמים אויף א פייער, און מיט דעם לעשט מען עס אויס, און ס'קומט ארויס א גרויסע רויעך. יא?

Speaker 2: סאמטינג איז... יא, ווען מ'לייגט ארויף די בשמים, לעשט מען אויס.

Speaker 1: וואס הייסט מען נעמט קויל און מ'באדעקט עס מיט א באנטש פון שמעקעדיגע זאכן. אפשר נישט הונדערט פראצענט ס'לעשט עס אויס, אבער ס'קען אפשר לעשט עס אויס.

Speaker 2: יא, ס'סאונד זייער ווירד. דאס הייסט מכבה? דאס סאונד זייער ווירד. וואס הייסט מכבה?

Speaker 1: אזוי ברענגט ער אז דאס מיינט עס, אז מ'לייגט ארויף די אות, ווי דו זאגסט, און ס'איז טאקע דא מפרשים וואס זאגן אז ס'איז נישט ממש מכבה. און מיט דעם ווילן זיי פארענטפערן, לאמיר זען ווייטער. **ואין צריך לומר...**

דיון: וואס הייסט "מכבה" ביי קטורת?

Speaker 2: ס'איז דא א שוואכע גחלת און דו לייגסט ארויף א בארג מיט קטורת. אבער לאמיר פארשטיין, די פוינט פון די לייגן די קטורת איז אז ס'זאל ווערן הייס, ס'זאל ארויסגעבן... ס'איז נישט מכבה צו זיין. מ'זאל זאגן ס'איז א דבר שאין מתכוין.

Speaker 1: אה, ס'איז דא א פייער. די ווארט איז אזוי, ס'איז דא א פייער, ווען מ'דעקט צו די פייער ווערט נאר גחלים. דאס איז די ווארט. גחלים הייסט אויסלאשן א פייער, וואס מיר האבן געלערנט אסאך מאל. אז אויסלאשן די פייער, דאס אז ס'איז געבליבן גחלים הייסט נישט אז ס'איז א פייער. אבער די גחלים איז א פייער, מ'טאר נישט אויסלעשן די גחלים.

Speaker 2: אמת, אבער ס'הייסט אויך אויסלאשן די פריערדיגע פייער. לגבי די גרויסע פייער הייסט עס אויסגעלאשן.

Speaker 1: אקעי.

היתר לעשן תחת הפירות לצורך אוכל נפש

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, אפילו לריח, אפילו אויב מ'טוט עס צו שמעקן, און שמעקן וועסטו טראכטן אז ס'איז א מלאכת אוכל נפש, טאר מען נישט. **ואין צריך לומר,** שמעקן איז נאנט צו אוכל נפש, דאך טאר מען נישט. זיכער אז מ'טאר נישט ווען ס'איז ווייטער ווי אוכל נפש, לגמרי את הבית, צו מאכן א גוטע גערוך אין די שטוב, אדער בית הכלים, איז דאס אסור.

אבער וואס טאר מען יא? ווען ס'איז ממש אוכל נפש מעג מען יא. **מותר לעשן תחת הפירות, מען מעג יא מאכן בשמים זאל מעשן זיין אונטער פירות, כדי שיוכשרו לאכילה, כמו שמותר לתלות בשר על גבי האש.** אזוי ווי מ'מעג בראטן בשר על גבי האש, קיינער זאגט נישט אז מ'דארף מורא האבן אז די גחלים גייט זיך אויסלעשן מיט די בשר. אזוי פיל ווי פריער מכבה איז דאס מכבה.

Speaker 2: איז דאס די סדר העברה?

Speaker 1: זייער גוט. צו דא זעט מען קלאר אז ס'איז יא דא א כיבוי וואס איז מותר ווייל ס'הייסט צורך אוכל נפש. פון דעם שפרינגט עס נאר אזא שוואכע כיבוי, א האלבע כיבוי.

Speaker 2: זייער גוט, זייער גוט.

Speaker 1: אזוי זאגן די צדיקים, אז פארדעם זעט מען אלע אז ס'זעט אויס אז ס'איז יא, און אנדערע זאגן ניין, אז דאס איז נישט די עכטע כיבוי וואס מ'האט גערעדט פריער, אז ס'איז אלעמאל אסור. נישט אבער אינגאנצן קלאר צו מיר.

הלכה: ממתקין את החרדל בגחלת של מתכת

Speaker 1: ווייטער, **וממתקין את החרדל בגחלת של מתכת.** חרדל מאכט מען זיס, מען נעמט ארויס די שארפקייט דערפון דורך עס אפבראטן מיט א גחלת של מתכת. דאס מעג מען, ווייל א גחלת של מתכת לעשט זיך שוין שנעל אויס. **אבל לא בגחלת של עץ מפני שהוא מכבה.** א גחלת של עץ טאר מען נישט.

קשיא: פארוואס איז חרדל ערגער פון פירות?

Speaker 1: ס'זעט אויס אז מ'לייגט עס אריין אין א באטש פון גרינע... איך שטיי, אבער פארוואס מעג מען סודלי נישט? מ'האט יעצט געזאגט אז בעצם מעג מען? פארוואס איז חרדל ערגער?

Speaker 2: ער האט נישט געזאגט וויאזוי מען מעשן תחת הפירות, די פראצעס. דא זאגט ער עפעס אז מ'לייגט אריין א גחלת. איך ווייס נישט צו דעם מעשן תחת הפירות, אפשר טוט מען עס אויף אן אנדערע וועג?

Speaker 1: ס'איז זיכער אז ס'מיינט מיט א גחלת. דאס איז די זעלבע הלכה, אז דאס איז אסור לצורך גמר הבית אדער אישון איז דאס אסור, לצורך אוכל נפש איז דאס מותר.

Speaker 2: יא, זיי זאגן תורות, איך זע. איך זע.

רש"י'ס תירוץ: אפשר לעשותם מערב יום טוב

Speaker 1: זאגט דער רש"י, לאמיר אויסרעכענען, אין די גמרא שטייט דאס, רש"י זאגט ווייל די חרדל איז אפשר לעשותם ערב יום טוב, זעט ער אז ס'איז נישט עפעס וואס... אבער בכל של עץ איז מותר, בכל של מתכת איז מותר.

Speaker 2: אה. אפשר אין גחלת של מתכת לעשט נישט אויס. סתם טוען עפעס מעג מען, אבער עפעס וואס איז א מלאכה טאר מען נישט. אדער ווייל...

Speaker 1: בקיצור, אויב איך ווייס נישט, אקעי, שוין טויזנט יאר צוריק איז ער געווען צדיקים, און זיי האבן געלערנט די גמרא, און זיי האבן נישט פארשטאנען אז יעדער האט אויסגעטראכט א פשט. ס'איז דא דריי פשטים, ס'איז נישט דא דריי פשטים. ס'איז דא דריי פשטים. ס'איז דא א זאך כמעט, ס'איז דא א זאך א חלק פון ר' מאטל זובא. אויב ס'איז דא א קשיא פון תירוצים, ווייסט מען אז מ'ווייסט נישט. ס'איז געבליבן אז די גמרא. ס'איז געווען איינער פון זיי נישט אמת. איך ווייס נישט אמת. דאס איז א פראבלעם. אזוי שטייט אין די גמרא.

הלכה: אין מכבין את העץ כדי שלא תתעשן הקדירה או הבית

Speaker 1: **ואין מכבין את העץ,** זאגט ער נאך א זאך וואס מ'טאר נישט טון, **ואין מכבין את העץ כדי שלא תתעשן הקדירה או הבית.** מ'טאר נישט אויסלעשן... אה, דאס איז אז מ'טאר נישט. הגם אז דאס גייט העלפן די... ביי קדירה איז דא א חידוש. הבית ווייס איך נישט וואס ס'איז דא א חידוש. ער האט דאך שוין געזאגט אז מ'טאר ניטאמאל אויסלעשן א פייער ווען נפלה דליקה. ס'איז אשר אין א בית הדליקה, ס'האט זיך פארברענט.

קשיא: פארוואס איז כיבוי הדליקה נישט אוכל נפש?

Speaker 1: קענסטו נאמען אזוי פרעגן א קשיא, פארוואס טאר נישט צו פארלעשטן א הדליקה? ס'איז דאך תורה אויך אוכל נפש. אבער דער רמב"ם גייט דאך נישט מיט די ברייטע אוכל נפש. ס'הייסט נישט אז דו וועסט נישט האבן וואו צו עסן, דאס איז נישט קיין אוכל נפש. איך ווייס נישט פארוואס, אבער אזוי איז ער...

דא רעדט מען אז ס'איז לויט פאר ווען סמאוקי, איך ווייס נישט, ס'איז נישט קיין געשמאקע פלאץ צו עסן. ס'איז אמת, מ'מעג נישט. פונקט אזוי ווי מ'מעג נישט... אפילו די הצלת הקדרה, דאס איז א גרעסערע חלק.

דער רמ"א'ס תירוץ: מ'קען ארויסנעמען דעם טאפ

Speaker 1: ער ברענגט אז דער רמ"א למשל זאגט, ווייל ס'איז דא אן אנדערע וועג, קענסטו ארויסנעמען די קדירה פון דארטן. דארף מען וויסן, לויט פשטות און משמעות אין רמב"ם, מ'טאר נישט בכל אופן.

דארף מען וויסן, אויב דער פייער גייט קאליע מאכן די עסן, איז דאך עס ממש דירעקט אוכל נפש. זאגסטו דאך די תירוץ, נעם אראפ די טאפ פון די פייער.

דער ר"ן'ס קשיא לגבי הדליקה

Speaker 1: ער ברענגט טאקע אז אנדערע האבן גערעדט. דער ר"ן למשל האט טאקע געזאגט לגבי הדליקה, ברענגט ער, אז דער ר"ן האט גע'טענה'ט מיין טענה, אז וויאזוי קען זיין אז כיבוי הדליקה איז נישט קיין אוכל נפש? ער האט נישט פארגעבן וויאזוי צו עסן א יום טוב סעודה? מ'מוז זאגן, די גמרא רעדט אז דער פייער איז נישט ווי ער עסט, דער פייער איז סתם אין זיין סטארעדזש, דארט זאל ער נישט אויסלעשן. אזוי טענה'ט טאקע דער ר"ן.

דער רמב"ם'ס שיטה: כיבוי איז אסור דאורייתא

Speaker 1: דער מגן ביים זעט אויס אז ס'איז מחמיר אין די אלע זאכן. דער רמב"ם קוקט אן אז כיבוי יום טוב איז ממש אן איסור דאורייתא, און אפילו א גראם, אזוי ווי זיי האבן געלערנט, קומט אויס אז אלעס אנדערש איז מער אסור.

אז יום טוב האט מיר מתיר געווען דבר השוה לכל נפש, יעדע זאך וואס איז וויכטיג פאר א מענטש ווי וואשן, אפברענען א האלבע הויז און ער וועט האבן ריזיגע עגמת נפש וועט זיין אויס מענטש, ער וועט נישט האבן קיין אפעטיט צו עסן, איז שוואכער ווי...

דו ווערסט געדענקען אז דער רמב"ם האט נישט געזאגט די לשון דבר השוה לכל נפש. דער רמב"ם האט געזאגט אז רחיצה איז בכלל אכילה, עפעס אזא סארט תורה. אזוי ווי יום כיפור האט מען געלערנט צו איינע פון די נו"ים.

נישט קלאר אז דער רמב"ם זעט נישט אויס אז דער רמב"ם האלט אז בכלל האט עס דא א היתר לכל צרכיכם, וואס איז דא אין די גמרא די לשונות וואס זאגן אזעלכע זאכן. דער רמב"ם זעט אויס אז עס האלט אז נאר ממש עסן. אבער אנדערע טאנען אנדערש. די הלכה איז נישט קלאר אז מ'דארף אזוי מחמיר זיין, אזוי ווי דער רמב"ם.

הלכה: נפיחה בפייער — אין נופחין במפוח

Speaker 1: נאך א זאך וואס האט צו טון עפעס מיט פייער. ס'איז שוין דא אן עקזיסטינג פייער. פריער האט מען גערעדט וועגן מאכן א פייער. דא רעדט מען ווען ס'איז דא א פייער, ער וויל מאכן די פייער זאל זיין גרעסער. ס'איז דא א וועג וואס טון דורך בלאזן דערויף. מ'קען בלאזן מיט א כלי, וואס הייסט א מפיח.

זאגט דער רמב"ם, **אין נופחין מהפיח ביום טוב.** מ'טאר נישט נוצן די כלי, די אינסטרומענט וואס הייסט א מהפיח. פארוואס? ווייל דאס איז געטון א פראפעשענעל ארבעט. **שלעתא דרך שאומנים עושים. צרפי זהב,** אדער מענטשן וואס טוען פראפעשענעל ארבעט אין פייער, טוען עס דורך א מהפעת. **אבל נופחין בשפעת,** מ'מעג נעמען א שטרוי אדער עפעס א הוילע זאך פון אינעווייניג מיט דעם בלאזן. דאס איז נישט קיין מעשה אומנות.

Speaker 2: יא.

דריי קאטעגאריעס פון איסורים ביום טוב

Speaker 1: נאך אזא... מ'איז דאך נישט ממציא אש, מ'מאכט דאך נאר א גרעסערע פייער, און דאס מעג מען דאך, מ'מעג דאך אנצינדן א פייער פון א פייער. ס'איז נאר א פראבלעם פון אומנות. ס'איז אן אנדערע זאך. דאס איז די פארט פון דעם, אזוויו מ'זאגט, די גאנצע הלכה האט אט ליעסט דריי סארט קאטעגאריעס:

- ס'איז דא זאכן וואס זענען אסור אינגאנצן ווייל ס'איז נישט קיין צרכי אוכל נפש.

- ס'איז דא זאכן וואס זענען אסור ווייל אפשר לא עשה מערב יום טוב.

- און ס'איז דא א דריטע זאך פון זאכן וואס זענען נישט יום טוב'דיג, אן עקסטערע קאטעגאריע. די חכמים לאזן נישט זאכן וואס זענען נישט יום טוב'דיג, און דאס איז עפעס נישט יום טוב'דיג.

הלכה: אין עושין פחמין

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ואין עושין פחמין"**. מ'טאר נישט אין יום טוב מאכן פחם, מאכן קוילן, אש. וואס מיינט? דורך אויסלעשן טאר מען דאך זיכער נישט. באופן וויאזוי... אדער אנצינדן פייער כדי ס'זאל ווערן פחם.

Speaker 2: אה, אפילו נישט אנצינדן לכבוד דעם.

Speaker 1: ס'איז נישט... סוף כל סוף, מ'האט געזאגט העברה שלא לצורך איז מותר. דער רמב"ם האט שוין געזאגט אזויפיל הגבלות אין די העברה שלא לצורך, אז איך ווייס שוין נישט צו מ'מעג מבעיר זיין שלא לצורך.

Speaker 2: איך ווייס.

Speaker 1: און מיר האבן שוין געלערנט, ס'מוז זיין אז ס'איז נישט אזוי סימפל. און די זעלבע זאך פארקערט, ער זאגט אזויפיל עקסטערע איסורים, איך קען זאגן אויף איינמאל אז מ'טאר נישט, זעט אויס אויכעט. בקיצור, דאנט בעליעוו כללים, אקעי? אל תאמין בכללים, ואין למדין מן הכללות, אפילו במקום שנאמר חוץ. שטייט אין גמרא.

הלכה: אין גודלין את הפתילה

Speaker 1: **"ואין גודלין את הפתילה"**. מ'טאר נישט מאכן א פתילה, דרייען א פתילה. מ'נעמט קליינע שטיקלעך סחורה און מאכן דערפון א פתילה. **"ולא מהבהבין אותה"**. מ'טאר נישט אפברענען א פתילה אז ס'זאל ווערן א גוטע פתילה. **"ולא חותכה לשנים בכלי"**. מ'האט א גרויסע פתילה, מ'וויל מאכן דערפון קליינע פתילות פאר די סייז פון די לעכט, טאר מען נישט.

הלכות פתילה, תיקון כלים, והשחזת סכין ביום טוב

הלכות פתילה (המשך)

:Speaker 1

אבער מ'מעג יא צוברעכן אן עקזיסטינג פתילה מיט די הענט, אדער עס צוזאמקוועטשן, אינסטעד פון גודל זיין איז פרעסן. **ושורה אותה בשמן**, מען מעג אנגרייטן די פתילה דורך עס מאכן נאס מיט אויל. איך מיין אז דאס גייט קעגן די דריי זאכן: קעגן גודל'ן קען מען מאכן זיין ביד, קעגן מהבהבין נישט מיט א פייער אבער בשמן מעגן יא, און קעגן שניידן, **ומניחה בין שתי נרות**.

גודל'ן איז א פתילה מיינט נעמען קליינע שטיקלעך סחורה און מאכן דערפון א פתילה. עס איז דא א וועג עס צו טון דורך גודל, מיין איך טווה זיין, פלעכטן. אויף דעם זאגט ער, אבער מען מעג יא צוזאמפרעסן מיט די הענט. און מהבהב זיין איז אז ס'זאל זיך שנעל אנצינדן, ברענט מען עס אביסל אפ, טאר מען נישט, אבער מען מעג יא לייגן אביסל אויל דערויף. און צו שניידן א פתילה מיט א כלי טאר מען נישט, אבער וואס קען מען יא טון? מען קען עס טון מיט פייער, **ומניחה בין שתי נרות, ומדליק באמצע, ונמצאת פתילה נחלקת בפי שתי נרות.**

ס'האט א גאנצע קאמפליצירטע, מען קען סתם אזוי עס אנכאפן און לייגן א פייער אינמיטן און עס דורכשניידן.

:Speaker 2

ניין, אפשר דארף מען עס לייגן אין א לעכט, אז ס'זאל אויסזען כאילו... איך ווייס נישט.

:Speaker 1

אה, לכאורה פונקט ווי **שורה אותו בשמן**, ווייל אזוי ווי ער האט געזאגט אז ס'זאל נישט טון כדרך שאומן המהבהב, און ס'זאל עס נישט טון אויף א... אזוי ווי די קביעות'דיגע וועג.

:Speaker 2

אקעי, דאס איז אפשר פראקטיש.

:Speaker 1

יא, אדרבה מסביר וויאזוי מ'טוט עס.

הלכות תיקון כלים ביום טוב

:Speaker 1

אקעי, עד כאן הלכות פייער, בעיסיקלי. יעצט קען מען לערנען נאך זאכן וואס האט צו טון אויס תיקון כלים, אזעלכע זאכן.

זאגט דער רמב"ם, **אין שוברין את החרס**, מ'טאר נישט צוברעכן א כלי חרס. צוברעכן א כלי חרס מיינט צו האבן א כלי. מ'נעמט א כלי חרס, דא א געוויסע סייד, און מ'געט א ברעך אראפ יענע שטיקל, האסטו יעצט געקריעטעט א קליינע כלי. **ואין חותכין את הנייר לצלות עליו**ביידע, סיי די חרס, סיי די נייר.

:Speaker 2

נייר? איך ווייס נישט וואס דאס איז.

:Speaker 1

אה, ביידע גייט ארויף די ליצלות אליין.

:Speaker 2

אדער מיינסטו מען ניצט עס כדי צו בראטן מיט דעם, עפעס א שטיקל פרהאט?

:Speaker 1

וואס איז נייר פון די רמב"ם'ס צייטן? איז נישט אונזער פעיפער, רייט? ס'איז אפשר פאפירוס. איך ווייס נישט, זיי האבן שוין געהאט פעיפער וואס מען מאכט פון האלץ אזוי ווי אונזער פעיפער? נישט זיכער. וואטעווער ס'איז געווען וואס מען האט דעמאלטס גערופן נייר, צו בראטן אויף זיי. ביי די ביידע זאכן מאכסטו א שטיקל כלי.

די זעלבע זאך, **ואין פוצעין מן הקנה לעשותו כמו שפוד לצלות בו מליח.** מען טאר נישט נעמען א... א קנה, נעמען א געוואוקס וואס איז א הוילע גראז, עס אויסשארפן צו קענען מיט דעם בראטן. דאס טאר מען נישט אין יום טוב. נאר מען מאכט טאקע א שטיקל כלי.

שפוד שנרצף

אבער **שפוד שנרצף**, נישט אבער, אנטשולדיגט, איך ווייס נישט וואס מען טאר נישט. א שפוד... האסט שוין יא די סקיוער. א שפוד איז א סקיוער בעיסיקלי, רייט? א שטעכער וואס מען ניצט צו בראטן. א זאך וואס האט א שפיץ ביי די עק, וואס איז געווארן פארקרומט. און יעצט קען מען עס נישט... מען דארף עס האלטן ביי די פייער, איז עס געווארן פארקרומט, ער האט זיך נישט קיין עצה געבן דערמיט. דיווארט "נרצף" איז עפעס אן אינטערעסאנטע ווארט, ער איז געווארן נתעקם, ס'מיינט קרום, אזוי זאגט ער. **אף על פי שיכול לפשטו בידו**, אפילו מען קען עס טון מיט די הענט, מען דארף נישט קיין כלי, **אין מתקנין אותו.**

אינטערעסאנט, אפילו ס'איז נישט קיין מעשה אומנות, אבער ס'הייסט א תיקון כלי.

שני כלים שהן מחוברים

ווייטער, **שני כלים שהן מחוברים מתחלת עשייתן**, צוויי כלים וואס זענען מחובר, דאס הייסט דער וואס האט זיי קריעיטעד האט נישט צעטיילט, ער האט געמאכט לעכט און ס'איז אבער קאנעקטעד. **שני נרות או שני כוסות, אין פושלין אותן לשנים**, מען טאר זיי נישט צעטיילן אין צוויי, **מפני שהוא מתקן כלי**, ער איז מתקן א כלי.

דיסקוסיע: יאגורט און פארבונדענע כלים

Speaker 1:

וויטער... וועל איך דארפן זאגן אז מען קויפט אזוי אויך יאגורט, איך ווייס וואס קומט פון צוויי קאנעקטעד, וועט זיין די ענליכע זאך. יעצט איז נישט קיין כלי, וואס איז אן עסן.

Speaker 2:

נאכאמאל, די כלי וואס ס'קומט אין די קאפ.

Speaker 1:

יא, דו קויפסט א זאך וואס קומט פון צוויי צונאמען. פארוואס וועט עס נישט זיין די זעלבע?

Speaker 2:

אקעי.

Speaker 1:

ער ברענגט פון אונטן אז ס'איז נישט כשר, ווייל דאס האט ער דערמאנט, דאס האט צו טון מיט די נושא פון מכשירי אוכל נפש. און דער רמב"ם איז זייער מחמיר אויף די אלע זאכן. דער גאנצער סימן איז דער רמב"ם א גאר גרויסע מחמיר, זעט מען אויס.

אבער ס'קען זיין אז אויב מ'וועט זאגן אז מכשירי אוכל נפש איז יא מותר, חוץ אויב אפשר לעשותו מאתמול, דעמאלטס, למשל אויב איינער האט נישט קיין אנדערע שפיץ צו בראטן, אדער מ'קען נישט בראטן. לאמיר זאגן, די הלכה רעדט אז מ'קען יא בראטן ווען ס'איז אפילו קרום, מ'וויל עס נאר מאכן בעסער. אבער אויב ער קען נישט בכלל בראטן, זאגט דער רמ"א אז מ'מעג יא אויסגראדן ווייל ס'איז בגדר מכשירי אוכל נפש, און ס'איז אי אפשר לעשותו מערב, ווייל ס'איז נישט געווען צעבראכן נעכטן וכדומה. אבער אויף דעם שטייט הלכה ואין מורין כן, אז מ'זאל נישט אויסזאגן די היתר, ווייל מענטשן וועלן זיך טועה זיין צווישן ווען מ'דארף עס יא און ווען מ'דארף עס נישט.

די נעקסטע הלכה, מ'זאגט זאכן, הלכות וואס מ'דארף האלטן פאר א סיקרעט. בלייבט דא צווישן אונז, רבותי. מ'דארף וויסן וואס דאס מיינט, דאס איז יסוד הלכות אויך. איך זאג נאר אז די אלע הלכות האבן צוטון מיט די גדר פון מכשירי אוכל נפש, וואס ס'איז נישט קלאר אז... איך מיין, דער רמב"ם האלט אז ס'איז אסור, און אנדערע האלטן אז ס'איז מותר.

הלכות השחזת סכין ביום טוב

אין משחיזין במשחזת אבל מחלקה על גבי העץ

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם וויטער, מיר רעדן פון כלים, יעצט רעדט מען אזוי: **אין משחיזין את הסכין ואת השפוד**, אז מ'טאר נישט אויסשארפן א מעסער אין די רגילות'דיגע שארפער. אפשר וועט עס אזוי אן אומנות, אזוי ווי פריער זאגט, ווייל ס'איז דא אומנות. **אבל מחלקה על גבי העץ, על גבי חרס, על גבי אבן**, מ'מעג עס אויסשארפן אויף זאכן וואס זענען נישט געאייגנט פאר דעם.

זאגט דער רמב"ם, די הלכה איז א סיקרעט. **ואין מורים דבר זה**, דער רמב"ם זאגט עס נאר דא צווישן מיר מיט מיינע חברים וואס לערנען מיין ספר. נישט פאר די המון עם, ווייל די המון עם וועט זאגן אז ס'איז דא א וועג פון שארפן, וועלן זיי מיינען אז מ'מעג יא אויף א שארפער, **כדי שלא יבואו לחדדן במשחזת**.

Speaker 2:

יא, ווייל די משחזת איז איין משחזת. פארוואס האט ער מורא אז ווען מ'וועט איבערזאגן די הלכה וועט מען נאר אריבערזאגן א האלבע הלכה?

Speaker 1:

ווייס איך, נישט איבערזאגן. מענטשן וואלטן אז די הלכה זאל זיין קאטעגאריש, מ'שארפט נישט א מעסער יום טוב, אן קיין וועג וויאזוי מ'מעג יא.

מען מוז זאגן אז מורין לרבים מיינט צו זאגן אז ווען מען גייט און מען זאגט א שיעור ערב יום טוב ביים פרק, וואטעווער וואס מ'רופט אין די גמרא פרק, דעמאלטס זאל מען נישט זאגן די הלכה. אבער דער רמב"ם איז געמאכט פאר לומדים, אפילו אויף יעדער איד זאל לערנען רמב"ם, אבער דאס איז נישט קיין רבים, דאס איז נישט... דא קען מען זאגן אלעס, אויף דעם קענסטו דאך יא זאגן קלאר די הלכה. דארף דאך וויסן, ווען מען זאגט א שיעור קען מען נישט אפילו זאגן אלעס וואס דער רמב"ם זאגט.

במה דברים אמורים

Speaker 1:

במה דברים אמורים, דאס אז מען טאר נישט שארפן.

Speaker 2:

פארקערט, איך וואלט געזאגט אז ער קען יא, אז ער האט אן עץ אדער אן אבן.

Speaker 1:

אה, דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט דא. אבער על כל פנים, איז בשעת ער קען יא, איז בשעת ער קען נישט שניידן. אויב די מעסער קען נאך שניידן, אויב די מעסער קען נישט שניידן... איך מיין, דא רעדט ער לגבי אז מען וויל עס נוצן פאר א שוחט'ס מעסער, און ס'איז נישט פגום. ס'איז אביסל, אבער ס'ארבעט נאך.

Speaker 2:

אברהם מיינט נישט חולה לחתוך כלל.

Speaker 1:

אבער אויב די מעסער שניידט שוין נישט, דעמאלטס **אין משכיתין עוסק אפילו לעץ**. דעמאלטס טאר מען בכלל נישט עס שארפן. פארוואס? ווייל דעמאלטס איז ער דעספערעט, דעמאלטס וויל ער זייער שטארק, **השם יבא להשחיזת במשחזת**.

Speaker 2:

איך וואלט געטראכט, האסט די הסבר פון בני הבא? ווייל דעמאלטס ביסטו מתקן א כלי. משא"כ ווען ס'איז אשר אדער א מעסער, מאכסטו עס נאר בעסער.

Speaker 1:

אבער נישט רעדט עס אז ס'איז נישט קיין אסור, ווייל ס'איז דאך אפשר ווייל ס'איז יא צורך מכשיחות. אונז ווייסן נישט די קללות וואס דער רמב"ם האט וועגן די קללות. אבער על כל פנים, דעמאלטס איז ער אסור, ווייל ער גייט יא טון באופן ואסור.

הלכה: אסרו לראות סכין של עם הארץ ביום טוב

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם אן אינטערעסאנטע הלכה, **מפני זה אסרו לראות**, אזוי ווי מיינט מען מתנצן דאסווארט להראות. לראות, לראות. א תלמיד חכם טאר נישט באטראכטן אז א תקן פון עם הארץ ביום טוב. פארוואס? מ'רעדט דא טאקע פון א תקן פון שחיטה, וואס מ'ווייזט פאר דעם פון דער רב. די תכלית פון דער רב וואס קומט אראפ אין שטאט, דארף ער טשעקן די מעסעדזש.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

טאר מען נישט קוקן א מעסער פון אן עם הארץ ביום טוב? ווייל וואס? ווייל מ'האט מורא, אפשר וועט דער חכם טרעפן אז ס'איז פגימה? דער עם הארץ ווייסט נישט אז ס'איז פגימה, דער רב וועט טרעפן אז ס'איז פגימה. **ויאמר**

לו, וועט ער אים זאגן, **דאס איז אסור לשחוט בה משום פגימות**, אז מ'טאר נישט שחט'ן מיט דעם. **ויאנח ויחד דם ממשחזת**, זאל זאג אים נישט גארנישט.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'גייט דאך אויסגעפירן, ווען דו זאגסט אים נישט, איז פשט אז ער גייט יעצט שחט'ן און ס'גייט נישט זיין א גוטע שחיטה.

:Speaker 2

נאכאמאל.

:Speaker 1

דער רב טאר אים גארנישט זאגן. ער טאר נישט קוקן. דער רב... נאכאמאל, לאמיר געדענקען, ס'שטייט אין די גמרא שוין אז מ'דארף ווייזן די סכן פאר א חכם פאר מ'שעכטעט, ווייל ער זאל טשעקן צו ס'איז פגום. אזוי איז די מנהג, די הלכה פון די תקנים פון די גמרא. קומט מען צוקלאפן ביים רב'ס טיר יום טוב, מ'גייט דאך שעכטן יום טוב צו ער מעג קוקן מעסער, זאגט דער רב, סארי, ס'איז פארמאכט היינט, מ'קוקט נישט מעסערס יום טוב. אמת?

:Speaker 2

פארוואס טאקע נישט? ווען ס'איז פגם, גייט ער עס פון אויפן אופן שאינו מותר, ווייל אמת'דיג האט ער אויך א וועג וואס איז מותר מיט אן עץ אדער אן עבן.

:Speaker 1

ניין, מען טאר יא. ניין, דעמאלטס מעג מען יא, מען מעג. אבער די פראבלעם איז נאר אז די עם הארץ, כידוע, דאס איז די בעיסיק פראבלעם פון די עם הארץ, ער ווייסט נישט קיין חילוק פון א משחזת און אן עץ. גערעכט איז ער, דער עם הארץ, ס'איז נישט קיין אזא גרויסע חילוק. אבער...

:Speaker 2

ניין, ס'איז נאר א טעכנישע זאך, אבער ער גייט נישט פארשטיין די חילוק. ממילא לאזט מען אים נישט.

:Speaker 1

און נישט אז מ'לאזט אים נישט, א תלמיד חכם מעג נוצן די היתר, און נישט נאר ער מעג נוצן די היתר, ער מעג אויך קוקן.

:Speaker 2

ניין, ס'איז נישט אן עם הארץ ווייל ער מעג נישט נוצן די היתר.

:Speaker 1

מ'זאגט דאך "אין מורין לרבנן". אין מורין, ס'איז דא צוויי לעוועלס. נארמאלערהייט זאל דער רב טשעקן, און אונז זאגן מ'מעג עס נאר טון אויף אן עץ. אבער אונז האבן געלערנט אז מ'טאר נישט זאגן פאר די עם הארץ נאר עץ, ווייל דער עם הארץ גייט עס נישט אויפפיקן, ממילא גייט ער וויסן אז ס'איז פגום. פרעגט ער, ס'איז די זעלבע זאך. ממילא ווייזט מען אים נישט **מפני זה**. פארוואס? ווייל ער גייט טון... ער פארשטייט נישט די חילוק פון ווען ס'איז מיט...

:Speaker 2

וואס איז די איינסע זאך? ס'איז דאך אלץ דא דרבנן'ס, שוואכע דרבנן'ס, ווייל מ'לייגט צו גזירות אויף גזירות, יא? מ'לייגט צו גזירות אויף גזירות.

:Speaker 1

זייער אינטערעסאנט, ס'איז דאך נישט דא קיין שום דאורייתא. אפילו ווען מ'טוט עס יא אויף א משחזת, איז לכאורה נאר א מעשה חול אדער וואס. איך פארשטיי נישט די פראבלעם. און דערפאר וואס... ס'איז דא דריי לעוועלס פון... מ'האט גע'אסר'ט צו טון אויף א משחזת, נאר מ'האט גע'אסר'ט אפילו טון אויף א נישט-משחזת וועגן דעם. און דא טאר מען ניטאמאל אים זאגן אז ס'איז פגום.

:Speaker 2

יא, ס'איז זעלבע ווי די צווייטע.

:Speaker 1

און מ'רעדט דאך דא וואס איז ממש פאר אוכל נפש, ער זאל קענען שעכטן. און איך האב דאך אן עצה. זאגט דער רמב"ם, פארוואס איז די עצה? **וחכם**. די עצה איז נישט די עצה. אלעמאל איז דא אן עצה. **וחכם** איז נישט די עצה. אלעמאל איז דא אן עצה. **וחכם** איז נישט די עצה.

הלכות יום טוב פרק ד – ביקוע עצים, תריסי חנויות, ובנין בכלים

הלכה ט' (המשך) – עצה פאר דעם חכם

:Speaker 1

אבער איינמאל ער האט געטשעקט די סכין, קען ער נישט זאגן פאר זיין עם הארץ נוץ די סכין. וואס זאל מען נישט טון?

נאכאמאל, דאס איז די עצה, ווייל דער חכם מעג זיך קוקן לעצמו און אויך מעג משחיז זיין מיט א... שטייט עס ואבן לעצמו, ער קוקט אליינס, און אויב ער דארף עס פיקסן, פיקסט ער עס אליינס, אלץ בשעת דער עם הארץ זעט נישט.

אויב דער עם הארץ קומט אן און מען פרעגט, וואס מיט די מעסער? דער רב קען קוקן מיין מעסער? זאגט דער רב, ניין, ניין, איך קוק נישט יעצט אין יום טוב, אבער איך האב גרייט א מעסער פאר דיר. נעם עס, ברענג עס צוריק.

דאס איז פראקטיש, זייער פראקטיש. דער רב האט אן עיזי יאר טעם יום טוב, ער טאר נישט בודק זיין מומען און ער טאר נישט בודק זיין סכינים.

הלכה י' – אין מבקעין עצים ביום טוב

:Speaker 1

הלכה י'. יא?

:Speaker 2

יא.

:Speaker 1

ס'איז גוט דאס צו האלטן?

:Speaker 2

יא.

דער רמב"ם'ס לשון

:Speaker 1

אין מבקעין עצים ביום טוב. סאו לאמיר לערנען.

ביז יעצט האבן מיר עס געלערנט וועגן... לאמיר זאגן אז מיר האבן געלערנט וועגן לאמיר זאגן אזוי ווי די כלים, וועגן פייערס. נאכדעם האט מען גערעדט וועגן כלים, און ספעציפיקלי וועגן מעסערס. יעצט גייט מען רעדן וועגן אויך אזוי ווי א סארט תיקון כלים בעצם, אבער מען רעדט וועגן האלץ, העלצער. ס'איז קאנעקטעד, ווייל ס'איז העלצער וואס מ'גייט נוצן פאר די פייער, פארברענען.

זאגט דער רמב"ם, **אין מבקעין עצים ביום טוב.** מ'טאר נישט צעברעכן צו שפאלטן עצים ביום טוב, **נישט מיט א כלים וואס מ'טוט עס געוועגליך, נישט מיט א קרדום אדער א מגל אדער א מגירה,** דריי מיני כלים מיט וואס מ'צוברעכט עצים. **אלא אז מ'מעג עס נאר טון בקופיץ,** מיט עפעס א... קופיץ זאגט ער אז א מעסער וואס מ'נוצט צו פלייש, און נישט דער סדר דאס צו נוצן אויף העלצער. **און אויך דעמאלטס, בצד החד שלו,** טוט מען עס מיט די שארפע זייט. **אבל לא בצד הרחב,** א מעסער האט די ברייטע זייט און די זייט מיט וואס מ'שניידט. צו צעהאקן האלץ איז גרינגער צו נוצן די ברייטע זייט. זאגט דער רמב"ם, ניין, מ'זאל נישט נוצן די ברייטע זייט, ווייל דאס איז ווייטער כקרדום.

דער טעם פון דעם איסור און היתר

:Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, **למה אסרו בקרדום גדולה?** פארוואס ארט מיר די ברייטע זייט? פארוואס ארט מיר די קרדום? **שלא יעשה כדרך שעושה בחול.** ער זאל נישט טון כדרך שעושה בחול. שהרי צעברעכן העלצער איז דאך **אפשר לא היה לו לבקע מערב יום טוב.** די עצם זאך אז מ'מעג בכל אופן איז א היתר, איז א קולא וואס מ'האט געזאגט מ'טאר נישט.

ולמה לא נאסרו הבקיעה כלל, אזוויי אנדערע זאכן וואס אפשר לעשותם מערב יום טוב איז בכלל נישט מותר? זאגט דער רמב"ם, **לפי שאפשר שיפגע עץ עבה ולא יוכל לבשלו.** ס'איז א נארמאלע סדר אז אפילו אויב א מענטש האט יא אנגעגרייט העלצער, וועט ער זיך טרעפן מיט א גראבע האלץ וואס איז שווער צו פארברענען. א קלענערע האלץ צינדט זיך שנעל אן, כאפט זיך שנעל אן. א גראבע האלץ, ער וועט נישט קענען, **וימנע מלבשל,** און דו וועסט אים אפהאלטן פון קאכן. **לפיכך התירו לבקע בשינוי,** האבן זיי מתיר געווען אז מ'מעג עס טון דורך א שינוי.

דער כלל הגדול

Speaker 1:

זייער גוט. זעטסו דא קלאר די כלל הגדול, **ומכל הדברים הדומה לזה,** אלע ענליכע זאכן, דאס הייסט זאכן וואס זענען אביסל יא אפשר לעשות, אביסל נישט, אביסל נאר אויף א היימישע אופן, נישט אויף א פראפעסיאנעלע אופן וכדומה, **מזה הטעם התירו במה שהתירו ואסרו במה שאסרו.**

אין אנדערע פלעצער זאגט מען אז ווען ס'איז בעסער ווען מ'מאכט עס יום טוב. דא איז דאס נישט די ווארט. נאר די ווארט איז אז ס'איז שווער פאר א מענטש אויסצורעכענען ווען ער האקט האלץ אז יעדע האלץ זאל זיין פונקטליך וואס ער דארף פארברענען. דאס איז עפעס וואס מ'טוט בשעת ווען מ'פארברענט, דעמאלט זעט מען וועלכע האלץ איז גוט. וועגן דעם האט מען מקיל געווען אביסל, אבער מ'האט ווייטער נישט מקיל געווען אז ס'זאל אויסקוקן כדרך שעושה בחול.

זייער גוט.

חידוש: א איד טאר נישט זיין סטאק

Speaker 1:

און מ'זעט אויך מיין כלל גדול אז ס'איז נישטא אזא זאך מ'זאל זיין סטאק. סטאק איז נישט די תורה. די תורה איז אלעמאל דא אן עצה. ס'איז דא אן עצה, דארף מען טרעפן וועלכע עצה. פארשטייסט?

ווייל א גאר, חוץ, דער איינציגסטער מענטש וואס איז סטאק איז דער וואס איז א פושע. ס'איז א זאך וואס מ'קען געהעריג צוגרייטן פון פרי, און דו ביסט סתם דער רשע וואס האסט נישט? יא, אבער פארשטייסט? אז מ'זעט קלאר אז מ'ווערט נישט סטאק, מ'טאר נישט ווערן סטאק, א יוד טאר נישט זיין סטאק, איז דער חידוש יום טוב.

הלכה י"א — לא תכנס אשה לבין העצים

Speaker 1:

יא, ווייטער, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"לא תכנס אשה לבין העצים ליטול מהם אוד לתלות בו".** א פרוי זאל נישט אריינגיין צו די פלאץ וואו מ'האלט די עצים - זיי האבן געהאט אזא זאך ווי א בית העצים, א פלאץ וואו מ'האלט די העלצער - צו נעמען אן אוד. אן אוד איז אן אוד מוצל מאש, ס'איז א שטיקל גחלת, א קליינע שטיקל האלץ. אן אוד איז א שטיקל האלץ. מוצל מאש, ס'האט זיך נישט פארברענט.

יא. פארוואס? פאר די זעלבע סיבה, ווייל... ווייסט פארוואס? דאס איז עפעס אויך וואכעדיגע קאפער. ווייל ער גייט בין העצים וואס מ'האט נאכנישט צובראכן. אך, דאס הייסט, ווען מ'האט נישט צובראכן פאר יום טוב, און מ'גייט יעצט זוכן בין העצים. מ'טאר נישט גיין זוכן בין העצים.

די לשון איז אויך אינטערעסאנט, די אשה וואס... א אשה גייט, א מאן גייט נישט.

Speaker 2:

יא.

ואין סומכין את הקדרה

Speaker 1:

"ואין סומכין את הקדרה" - לאמיר זען - **"ואין סומכין את הקדרה ולא את הדלת בבקעת של קורה".** מ'טאר נישט נעמען א שטיקל וואס האט זיך אראפגעבראכן פון א קורה, טאר מען נישט נעמען צו אנליינען די טיר דערויף. די טיר אדער די טאפ? אדער די טאפ, יא.

פארוואס? **"שלא התירו לטלטל עצים ביום טוב אלא להסקה בלבד".**

ביאור: חילוק צווישן מוקצה און טלטול

Speaker 1:

בעצם אזא שטיקל האלץ איז... מוקצה בטלטול. מוקצה? דאס איז מוקצה שבת אויך, דאס איז די אמת, חוץ אויב ס'איז מוכן. דאס אלץ רעדט מען פון שאינו מוכן. יום טוב וואלט געדארפט זיין מוכן ווייל מ'מעג עס פארברענען, ווייל מ'קען עס נוצן להסקה. אבער דאס אז ס'איז מוכן להסקה, מאכט עס נישט אויס מותר בטלטול.

לאמיר געדענקען, ס'איז דא איסור מוקצה און איסור טלטול. ס'איז דא דיפערענט טינגס. איסור טלטול איז דא אויף יעדע האלץ וואס איז נישט קיין כלי. האבן געזאגט, לעכער שבת טאר נישט רוקן העלצער לעכער שבת, חוץ וואס ס'איז געווארן א כלי. להסקה איז נאך נישט קיין כלי. להסקה איז נאך אלץ, מצד איסור טלטול איז עס נאך פארשטייט זיך, אויב מ'נוצט עס לעסקה מעג מען עס רוקן. אבער פאר אן אנדערע ריזען איז די זעלבע מקצה מחמת גופא, בעיסיקלי. ס'איז א מקצה, א דאך וואס איז נישט קיין כלי, דו ביסט נישט רוקן יום טוב.

ניין, איך זאג שבת איז נישט דא קיין וועג וואס צו נוצן. יום טוב איז דאך דא א וועג וואס צו נוצן פאר עסקה, אבער ס'איז נאך אלץ נישט מותר פאר אלע די מקצה מחמת גופא טוישט נישט דאס.

יא, אבער וואס? ווייל ס'קען זען אזוי ווי א דבר שמלאכתו להטר. א כלי, אהא. ס'דארף זיין א כלי שמחתלי. ס'דארף זיין א כלי שמחתלי. דאס איז דער רמב"ם'ס לשון פאר א מוקצה מחמת גופו.

הלכה י"ב — תריסי חנויות

Speaker 1:

יעצט גייט דער רמב"ם זאגן ווייטער זאכן וואס איז א ענין פון בנין, וואס מען מעג יא און טאר נישט טון.

זאגט דער רמב"ם, געשעפטן - אונז גייען עס לערנען שפעטער דאכט זיך אז וועגן מסחר וממכר, באלד האבן מיר גערעדט אין דעם סאטמארער ספר וועגן מסחר וממכר - אבער יעצט רעדט מען עפענען, א מענטש וואס פארקויפט ענינים פון אכילה, תבלינים, מעג עפענען זיין געשעפט יום טוב. אבער די געשעפטן פלעגן זיין אזא פלאטפארמע וואס איז ארומגענומען מיט תריסין, מיט אזעלכע, וויאזוי הייסט עס, געיטס אזעלכע. נישט א געיט, מער אזוי ווי א פענסטער אדער א טיר, עפעס אזא סארט זאך.

Speaker 2:

יא.

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **מען מעג אוועקנעמען די תריסין פון חנויות,** דאס הייסט עפענען די סטאר דורך אוועקנעמען די תריס, **אדער מחזירין אותן.** אדער, מען מעג אפילו ווען מען וויל צושפארן די געשעפט, מעג מען עס אויך צושפארן.

אויף דעם זאגן די מפרשים, ווייל אונז ווייסן אז אויב מען וועט אים נישט לאזן צושפארן, וועט ער אויך נישט עפענען. דאס הייסט, די צושפארן איז דאך נישט א חלק פון העלפן דעם עולם מיט אוכל נפש. מען מעג עס יא טון **כדי שיוציא תבלין שצריך להם מן החנות.** דארט איז דא נישט אוכל נפש.

דארט איז אז ס'איז בעצם **כדי שיוציאו תבלין שצריך להם מן החנות ולא ימנע בשמחת יום טוב.**

ציר באמצע vs. ציר מן הצד

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, דער היתר איז נאר ווען ס'הייסט נישט ממש ווי עפעס א שטיקל בנין, ווי עפעס א שטיקל תיקון. **במה דברים אמורים? כשיש להם ציר באמצע.** ווען די תריסין פון די חנות האט א ציר - א ציר איז אייביג די הינדזש וואס די ציר האלט זיך - און ס'איז באמצע. אבער נישט א הינדזש וואס אונז רופן א הינדזש, just to remember. א הינדזש איז מער אזוי ווי א פעג, דאס שטעקט עס אריין אין די פענסטער, און דאס איז א וועג פלאץ וואו ס'ליגט. א זכר האלץ גייט אריין אין די פרעים.

Speaker 2:

יא.

Speaker 1:

און אויב ס'איז אינדערמיטן, דעמאלטס מעג מען. דאס האלט עס, איך ווייס נישט וואס איז אזוי. און ס'האלט אינמיטן הייסט עס נישט ווי מ'בויעט. **אבל אם יש להם ציר מן הצד, אסור.** אסור.

דערמאן זיך ליל שבת. אבער וואס איז דער אייבערשטער מיט יו"ד קמץ? האט מורא אז ער גייט עס אריינלייגן שטארק, און אריינלייגן שטארק וועט שוין זיין בונה אדער א חשש בונה. מיר האבן געלערנט ליל שבת די הלכה. איך האב שוין דעמאלטס געזאגט אז איך פארשטיי נישט פונקטליך די רעאליטי, וואס איז די יתד וואס איז חוץ פון די ציר. I still have no idea.

און זיי דעמאלטס פארשטייסטו נאך אלץ נישט. און וואס וועט מען טון? איך פארשטיי נישט, פארשטיי איך נישט. ס'איז איין לענט ציר קאליקער. ס'איז איין לענט ציר קאליקער. ס'איז איין לענט ציר קאליקער. ס'איז איין לענט ציר. ס'זעט אז מ'לייגט עס סתם. ס'איז ווי א ברייט. אפילו בבית ווערט ער לייגט.

זעט עס אז די היתר דא איז... כדי מ'זאל זיך נישט מונע זיין שמחת יום טוב, האט מען ממתיר געווען ביי א חנות אז א סארט צור, א צור באמצע מעג מען. אבער ווען ס'האט בכלל נישט קיין צור, איז עס בכלל נישט קיין פראבלעם פון בונה, מעג מען אפילו בבית.

הלכה י"ג – כלים שהם מפיצלים

Speaker 1:

ווייטער זאגט דער רמב"ם, **כלים שהם מפיצלים, כגון מנורה שכו',** א מנורה וואס איז צוזאמגעשטעלט פון פארטס, א צוזאמלייגן מנורה, **אדער בכסא בשלחן שהם חתיכות חתיכות.** זאגט דער רמב"ם, **מעמידין אותו ביום טוב** מעג מען אויפשטעלן ביום טוב, **ויהי שלא יתקם,** זאל עס אבער נישט באפעסטיגן.

פארוואס מעג מען? ווי שטייט אין בנין וכלים. ס'הייסט נישט בנין. ס'וואלט געווען א שאלה צו מען מעג אויפשטעלן א הויז פון חתיכת חתיכת? איז ניין, אבער ווען ס'איז א כלי מעג מען.

אבנים של בית הכסא

Speaker 1:

אבנים של בית הכסא: מ'פלעגט אויפשטעלן א פלאטפארם וואס אויף דעם האט מען זיך אראפגעזעצט ווי א בית הכסא. **מותר לצדן אדם ביום טוב,** מ'מעג זיי מסדר זיין איינס אויף די אנדערע ביום טוב, ווייל **בנין אריהו,** ס'איז דאך נישט קיין עכטע בנין, ס'איז דאך נאר עפעס וואס מ'שטעלט אויף און מ'צונעמט, **ומשום כבודו, לא גזרו.**

דיסקוסיע: דער טעם איז כבוד הבריות, נישט אוכל נפש

Speaker 1:

דער רמב"ם זאגט דא אויך נישט אז א דבר השבל איז א הכל נפש אדער א צורך הכל. ניין, דאס איז כבוד הבריות. דאס איז די היתר פון כבוד הברית. מיר האבן געלערנט גדול כבוד הברית שתאכלות שמו בתורה.

אבער דו האסט דאך עפעס וואס איז נישט קאנעקטעד מיט יום טוב, קלאר, דירעקט קאנעקטעד מיט יום טוב. ארויסגיין אין בית הכסא איז דאך א סעט מיט עסן, יא?

Speaker 2:

ניין, איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. ס'פילט נישט דא, ס'האלט נישט צוטון מיט דעם. די חוריא דארף זיין מיטן שבת אויכעט. ס'שטייט נישט דא, ווייל ס'דארף זיין מיטן שבת אויכעט. דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'איז א הכל נפש.

הלכות יום טוב — בנין עראי, אבנים של בית הכסא, וטיפול בבהמה

אבנים של בית הכסא — המשך הדיון: כבוד הבריות או אוכל נפש?

דער רמב"ם זאגט דא אויך נישט אז ס'איז א דבר השוה לכל נפש אדער א צורך. ניין, ניין, דאס איז כבוד הבריות. דאס איז די היתר פון כבוד הבריות. מיר האבן געלערנט גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה.

אבער דא האסטו דאך עפעס וואס איז קאנעקטעד מיט יום טוב, קלאר, דירעקט קאנעקטעד מיט יום טוב. ארויסגיין אין בית הכסא איז דאך א סעט מיט עסן, יא?

ניין, איך בין נישט מסכים. איך בין נישט מסכים. ס'פילט נישט אויס, ס'האט נישט צו טון מיט דעם. די היתר דארף זיין מיט שבת אויכעט. ס'שטייט נישט דא, אבער ס'דארף זיין מותר שבת אויך.

דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'איז א אוכל נפש, און זיי האבן געלערנט. דער רמב"ם קיינמאל נישט זאגט נישט אז ס'איז דא אוכל נפש און נישט עסן. סאו ווי איך בין מונע פון דעם זאגן, אבער ער זאגט עס נישט ווייל ער האלט נישט צו זאגן. און איך טראכט אז דאס דארף זיין מותר אויך שבת, איך זע נישט פארוואס נישט.

די זעלבע זאך די כלי חמדה פארצאלן, מיין איך, זיי האבן געלערנט מפירוש נאכן שבת, אז ס'איז אויך מותר דעמאלטס. ס'איז דא אופנים וואס מ'האט גע'אסר'ט אין נאכן שבת, אויב איך געדענק.

אבער... אין הלכות שבת שטייט... אין הלכות שבת שטייט נישט וועגן קיין אבנים של בית הכסא. ניין, ס'שטייט יא אנדערע הלכות וועגן זיי. ס'שטייט וועגן אבנים, כרזנות וואס מ'נעמט אריין אין שטוב. ס'שטייט וועגן מוקצה, יא. אה, נישט וועגן די שטיינער. רייט, נישט וועגן די... ס'שטייט וועגן די הלכות מוקצה.

אנדערע הלכות שבת איז געשטאנען, אין מחזירין מנואל שכלית, וני שנראה כבונה, ואם החזיר פטור. סאו אין שבת שטייט אז ס'איז אסור, ווייל ס'איז נישט נראה כבונה להחזיר.

סאו, וואס איז יום טוב? זאל זיין בין אנדערע שערות? יא, יום טוב איז דאך די זאך פון נראה כבונה זעט אויס. פארוואס נישט? כל דבר שעשה, מ'לערנט. פארוואס? פארוואס זאל זיין אנדער?

אה, די הלכה האב איך געזאגט דא? איך פארשטיי נישט פארוואס ס'איז אנדערש. איך זע נישט אז שבת זאל זיין אנדערש ווי יום טוב. לא מובן לי. ער איז נישט מסביר. ער זאגט נישט אויס. איך ווייס נישט.

ס'שטייט דאך כסדום, אבער ס'איז דאך דא זאכן וואס איז א הארבער יום טוב, און ס'איז דא זאכן וואס איז א גרינגערער יום טוב, און זאכן פון מלאכות. אה, קען נישט זיין. איך גלייב נישט אז ס'קען זיין.

דיגרעסיע: תריסי חנויות

ביי די חנויות, מיין איך, ס'איז נישט ליטעראלי טייטש א סטאר. איך מיין אז חנויות איז טייטש א באקס, אזוי עפעס אזא... וואס הייסט איך זאג? עפעס אזא, די בנין וואס מ'פלעגט נוצן, וואס אין דעם ליגט די זאכן וואס מ'פארקויפט. אזוי זעט מיר דא אויס.

קליינשע מצודות, ער איז נישט מסביר. I don't know. אקעי. איך ווייס נישט אז ס'זאל זיין אנדערש לפי דעתי. מיר פארשטייען נישט אויף וואס... וואס איינער מאכט א מדורה, א פייער... זייער גוט.

הלכה יד: העושה מדורה — מאכן א באנפייער ביום טוב

נאך א ענליכע בנין וואס איז יא א מותר, אדער אופנים וואס מ'טוט.

שורך העצים, ווען ער טארף א פערפעקשאניסט, ווען ער מאכט א פייער וועט ער לייגן זייער מסודר'דיג די העלצערע איין זאך. ניין, אלעמאל דארף עס. מ'זאל עס נישט טון אזוי. **שורך העצים, אין ענין מנוח זה על גבי זה עד שיסדיר המערכים.**

ס'איז נישט סתם פערפעקשאניסט, ס'איז א פייער דארף האבן א... ס'זאל אריינגיין די ליב. ס'זאל קענען ברענען. ס'זאל לייגן א פייער, סתם א פייער, איך וויל זאגן א מעשה שוין. טריי צו מאכן א פייער, א סטרעיט פייער, אן קיין לופט אינצווישן, ס'גייט נישט ברענען. ס'מוז זיין לופט אינצווישן. און ס'איז דא א ריכטיגע וועג. ווער ס'פארשטייט ווי צו בויען א פייער. א מדורה מיינט אזוי ווי א באנפייער וואס מ'איז געוווען אין קעמפ. און ס'איז דא א וועג וויאזוי מ'בויעט עס. מ'קען נישט סתם לייגן זאכן.

איז דאס זאגט ער, זאלסטו נישט מאכן שיין ריכטיג אז ווען וואלט אין די וואכן נישט... יא, ס'איז דא א וועג וויאזוי צו טון נישט שיין. יא, ס'ארבעט שוואכער. אבש נר הקבונה. יא, יא, זיכער. אבש נישט אריין פערפעקשאן איז אסור. דאס איז ווייל ס'איז העלפט פאר די פייער. אקעי. ווי דער אמאל אבש נר הקבונה.

אלא, או שופך עצים בערביו, ער גיסט אויס, ער נעמט א פייל פון העלצער און ער געבט זיי א לייג רענדאמעלי, **או ערך בשינוי**, אז ער לייגט עס יא אויס, אבער נישט די אופן וויאזוי מ'טוט עס שבת. מיט א שינוי.

וואס איז די שינוי? וואס מיינט די שינוי? **מנוח עץ למעלה, ואחר תחתיו** האט שמועג געווע לארץ. נישט פון אונטן ארויף, נאר עפעס פון סאם אופן וויאזוי מ'קען עס טון פון אויבן אראפ.

זייער פשוט, די אופן איז אזוי סימפל, ער שטייט און ער האלט עס. וואס מ'גייט זען די נעקסטע, איך האב זיך געוואונדערט אויך, און איך וועל זען אז די תירוץ איז ער האלט עס. ער שטייט און ער האלט עס. און ער קארעקט איינס. דאס הייסט, בקיצור, ער בויעט עס א ווירד וועג. ס'איז אפילו א מער טרחא, אבער ס'זאל אטליסט נישט אויסקוקן ווי בונה. יא.

אפשר איז נישט אזא ריזיגע עמידות, ווי גרויס איז די מדורה? מ'רעדט פון פיר העלצער, ס'איז נישט משונה'דיג שווער. אקעי.

הלכה טו: קדירה, מטה, וביצים — בנין עראי מיט שינוי

קדירה אויף שטיינער

בכן, א קדירה. ווען מ'וויל לייגן העלצער אונטער א קדירה, איז דא א וועג פון... שטיינער. פאר דעם אנגרייטן שטיינער. מ'בויעט א פלאטפארם פון שטיינער.

איז **לא אוחז עושה מנוחה אבנים תנאה**, כאפט מען אן די קדירה, און מ'לייגט אריין די שטיינער אונטער דעם ביז ס'איז גרייט, **אבל לא הנחינן על גבי אבנים**. נישט פארקערט, נישט אז מ'שטעלט אויס שטיינער און נאר ווערן. און מ'לייגט אויסשטעלן די שטיינער, רייט, לכאורה.

מטה (בעט)

די זעלבע זאך איז א מטה. און א מטה, **אוחז הקרשים**, און מ'מאכט עס א **רגלים תחתים**. א מטה איז דא א גראדע ברעט, און אונטער דעם איז דא פיר פיסלעך. טאר מען נישט בויען, קודם אויפשטעלן פיר פיסלעך און האבן לייכט. נאר פארקערט.

ביצים (אייער)

זאגט דער רמב"ם דא נאך א גרעסערע חומרא, אפילו ביצים, מ'וויל קאכן אן אייער, אדער קאכן, אדער איך ווייס נישט וואס מ'טוט מיט עס, אוועקשטעלן, **לא יעמד עושה שורה על גבי שורה עד שיעמדו כמו המגדל**, זאל מען זיי נישט אויסשטעלן אז די אייער זאלן ליגן שיין איינער אויף די אנדערע, אז ס'זאל אויסקוקן אזוי ווי א מגדל, אויך ווייל ס'איז עפעס אן ענין פון בונה, **אלא ישנה מ'זאל טון אנדערש ויזכים במעלה למטה. כן כל כיוצא בזה צריך שינוי.**

עניטינג וואס האט עפעס א... וואס דערמאנט פון א בנין, זאל מען נישט טון די רעגולערע וועגן. דאס הייסט הגם ס'איז א בנין, ארי, ס'איז ביצים, ס'איז נישט קיין בנין פון עסן, יא. אבער וואס מאכט מיט א שינוי? אויב קינדער האבן ליב צו מאכן מיט קאפס אזא טאוער, דארף זיין אסור, נאר מיט א שינוי. זעלבע זאך, נר הקבונה. שטימט אויס א נר הקבונה, ס'איז דאס געווען שפיר, אבער יא.

דיון: ביצים — בנין אדער נישט?

זייער גוט. דא גייען מיר אונז לערנען פון זיך מטפל זיין מיט א בהמה. זאגט דער רמב"ם, מסירה זבובים ונטלין מבהמה. א מענטש האט א בהמה, און ס'קלעבט זיך אן דארטן זבובים.

אה, אה, איין מינוט, לגבי די ביצים וואס מ'זאגט, זאגט ער, טענה'ט ער בשם דער שלחן ערוך הרב, אז דאס רעדט זיך אז מ'טוט עס כדי אז אזוי זאל מען עס קאכן. עפעס אזוי, ער לייגט א פייער אונטער דעם, אזוי קאכט די ביצים שיין.

אבער סתם ער פיילט עס אויף, סתם צו האלטן, דעמאלטס הייסט עס נישט קיין... קיין בנין. ס'איז נישט אזוי ווי די אנדערע זאכן, אזא שטיקל האלץ איז דא עפעס א שטיקל בנין. ניין, ער בויט טאקע מיט דעם אן אוהל, ער בויט מיט דעם עפעס, ער בויט א בעט. מ'בויט נישט קיין... ס'איז נישטא אזא זאך א טורעם פון ביצים. וואס איז דאס? ס'האט זיך שטענדיג געהערט א מגדל פון ביצים. אקעי, ניין.

ניין, ס'זעט אויס אז אמאל קאכט מען אזוי און מ'נוצט עס אזוי בראטע צו האלטן די הערס אינעווייניג. יא, קען זיין. ווייטער.

הלכה טז: מטפל זיין מיט בהמה — זבובים ונטלין

דא גייען מיר צו לערנען פון מטפל מיט בהמה. זאגט דער רמב"ם אזוי: א מענטש האט א בהמה, און אויף די בהמה קומען זבובים, און זיי פייניגן די בהמה. מעג מען ארויסשלעפן די זבובים?

אפילו ווען מ'נעמט ארויס א ספלינטער, ווי מ'נעמט ארויס א ספלינטער, ווייסטו, מ'דארף נעמען עפעס און ארויסנעמען זבובים. און ווען מ'טוט עס מאכט מען א חבורה, און מאכט מען א... א שטיקל א בבל, און מאכן א חבורה איז דאך אסור פאר... אונז האבן געלערנט, א חבורה איז מחמת בלוט, יא? א חבורה איז אסור, אבער וואס איז די היתר?

וואס? אודאי, ס'איז אסור. חובל. חובל, יא. און מפריק, אדער עפעס אזא זאך. אבער דא מעג מען יא. יא, ער זאגט נישט פארוואס. ער האט דאך נישט מתכוין צו מאכן א חבורה. אקעי.

עס דארף זיין מיטן שבת אויך. אפשר שבת וואלט מען נישט געטארט, אבער יום טוב איז דאך א בהמה עפעס וואס מען מעג, ווייל מען מעג... ס'איז נישט דא קיין היתר אוכל נפש פאר בהמות. וואלט איר געטראכט אלע אידיעס? א בהמה איז שבת, איז יום טוב עפעס וואס מען מעג זיך מטפל זיין מיט. שבת איז... מיטו בטלטול? מען מעג זיך מטפל זיין מיט א בהמה אין יום טוב.

ער זאגט אז ס'איז דא וואס איינער מתקרבין, אבער דעמאלטס דארף עס זיין טאקע מיט א שבת אויך. ס'זאל זיין א דיפערענץ, אפשר איז נישט דא קיין דיפערענץ. ווער זאגט יעדע זאך וואס שטייט דא איז נאר יום טוב? א חזקה פון זיי זענען אויך שבת אפשר. מ'דארף וויסן וויאזוי דאס מסירות און וויאזוי מ'ארבעט בכלל. מ'טאר עס מסתמא נישט הרג'ענען. אקעי, מ'גייט זיך אייערצן, מ'שלעפט עס.

הלכה טז (המשך): מיילדין את הבהמה — העלפן געבוירן

ואין מיילדין את הבהמה ביום טוב. מ'טאר נישט העלפן געבוירן א בהמה ביום טוב. מסתמא איז עס א טרחא אדער וואס? הבה מסדר, מ'מעג אבער יא העלפן. העלפן.

איז דער רמב"ם מסביר, למשל, עצות איז אזוי צו העלפן, **אוחז בו שלא יפול לארץ**, ער האלט דאס נייגעבוירענע אז עס זאל נישט פאלן, **ונופח לו בחוטמו**, ער העלפט אים אטעמען, ער בלאזט אויף אים, **ונותן דד לתוך פיו**, ער געבט די מאמע'ס דד אז זי זאל אים נורסן די נייע בהמה.

איז ווייטער, נאך א זאך וואס מ'מעג טון, **היתה הבהמה טהורה**, און בהמות טהורות האבן אזא האבן אסאך מאל א משוגעת אז זי איז ברוגז אויף די קינדער וואס האבן איר דזשאסט גורם געווען אזויפיל צער, **ורחקו את הולד. מותר לזלף משלייתה עליה**. איז דא אן עצה פון... א סגולה, ס'סאונדט ווי... איך ווייס נישט. אן עצה אז די מאמע זאל זיך דערמאנען אז ס'איז איר קינד. שפריצן אן פון די מאמע'ס שליא, פון די... **שליית היוצא מבין רגליה**, די... **וליתן קומץ מלח ברחמה**, אדער אריינלייגן א שטיק האל, א שטיק מלח אין די רחם וואו די קינד איז דארט געווען, **כדי שתרחם עליו**. דאס זענען וועגן וויאזוי צו דערמאנען די מאמע און מעורר זיין רחמי האם. **אבל הטמאה אסור לעשות כן, לפי שאינה צריכה אלו**. די טמאה איז אייביג מרחם אויף די קינד.

באמערקונג: בהמות טהורות און טמאות — אכזריות

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל איך געדענק אז אסאך ראשונים זאגן אז ביי מאכלות אסורות, אז די בעלי חיים וואס זענען אכזריים, זיי טאר מען נישט עסן ווייל זיי זענען מוליד מדות אכזריות. דער רמב"ם האלט אויך אזוי? ניין. דער רמב"ם זאגט אזא זאך. קען זיין, אבער וואס... דא זעען מיר אונז נישט אזוי, דא זעען מיר אז די...

אקעי, איך זאג נאר א קליינע הערה, ווייל אכזריות קען מיינען נישט נאר פאר די אייגענע קינד, אדער בכלליות אכזריות'דיג. אכזריות דארט מיינט אז זיי זענען טורפים, חיות טורפים, זיי עסן אנדערע חיות.

דא זעט אויס אן אינטערעסאנטע זאך אז בהמות טהורות האבן מער א הארט טיים מיט זייער... נו, עפעס א משוגעת אמאל אז זיי... וואס איז געשען מיט דאס? זיי האבן עפעס א משוגעת אמאל אז זיי רעקאנגעניזן שטייטע רעקאנטער. מען דארף מעורר זיין רחמי העם, מעג מען טון אזעלכע זאכן. דאס הייסט ווי סגולות צו מיר, איך דארף נישט נישט.

הלכות יום טוב: טומאה וטהרה, מקח וממכר

הלכות טומאה וטהרה ביום טוב

דיסקוסיע: בהמות טהורות און זייער הארציגע טבע

Speaker 1: אכזריות דארט מיינט אז זיי זענען טרפים, אז זיי עסן אנדערע חיות. אבער דא זעט אויס אן אינטערעסאנטע זאך אז בהמות טהורות האבן מער א הארציגע טבע מיט זייערע... נו, עפעס א משוגעת אמאל אז זיי... וואס איז געשען מיט דעם? זיי האבן עפעס א משוגעת אמאל אז זיי רעקאגניזן שטיינערנע קאפער.

Speaker 2: מען דארף מעורר זיין רחמים, ווען מעג מען טון אזעלכע זאכן.

Speaker 1: ס'איז סגולות צו מיר, איך ווייס נישט. איך האב קיינמאל נישט געהאלטן אין א פארם, סאו ווייס איך נישט פונקטליך פון וואס מען רעדט, סאו יא, ס'איז א זאלץ. מען לייגט אריין זאלץ אין איר רחם, און דאס ציפט איר, און וועגן דעם כאפט ער.

Speaker 2: איך גיי פארשטיין. אקעי. יא.

כלי שנטמא בערב יום טוב

Speaker 1: ווייטער, זאגט דער רמב"ן, יעצט גייען מיר לערנען וועגן רוחניות'דיגע תיקונים פון כלים, וואס מאכן מטהר זיין א כלי וואס איז ענליך צו תיקון.

זאגט דער רמב"ן, **כלי שנטמא בערב יום טוב**, און ס'איז טמא, און א איד איז אוכל, למשל איז א כהן, אדער אוכל חולין בטהרה, **אין מטבילין אותו ביום טוב**. פארוואס? **גזירה שמא ידחה אותו בטומאתו**. דאס ערב יום טוב דוקא לאזן, ווייל ער וועט שוין טובל'ן יום טוב.

און אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער, אז מ'טאר נישט איבערלאזן פאר יום טוב טרחות וואס מ'וואלט געקענט פאר יום טוב. ס'איז דא אן ענין אז דו זאלסט נאך שטריען טמא און טמא. אזוי זאגט ער, דו ווייסט נישט. קען זיין אז ס'איז ביידע. שוין, עשו ותמאסטו, איינער גייט טון די טרחה אויף יום טוב. אזוי ווי מיר האבן געלערנט די גבה אנדערע זאכן. בעסיקלי, דאס איז יעדער **דבר שאפשר לא עשיתם ערב יום טוב**. וואס האסטו געדארפט טון ערב יום טוב? ער זאגט אז רש"י איז א תקלה.

השקה פון טמא'נע וואסער

Speaker 1: אבער... **ואם הוציא להטיל מים שבו**, אויב א כלי איז טמא געווארן מיט די וואסער, און די וועג וויאזוי מ'איז מטהר די וואסער איז אז מ'מאכט השקה מיט מים טהורים, מ'לייגט עס אין א מקוה ביז דאס טאקען די וואסער. די וואסער אליין מעג מען דאך מטהר זיין, ווייל דאס איז לכאורה א מער קלארע אוכל נפש.

Speaker 2: ניין ניין, נישט וועגן אוכל נפש.

Speaker 1: די וואסער מעג מען. זאגט ער, מעג מען אויך, שוין אין איין וועג, **מטיל את הכלי במימה ואינו חושש**, מעג מען שוין נעמען. מעג מען שוין טובל'ן די כלי מיט די וואסער אינעווייניג, אז אויך די כלי זאל ווערן טהור. **ואינו חושש**, ס'איז א **מילתא דלא שכיחא** אז די וואסער ווערט טמא, און ס'איז נישט קיין גזירה. אדער ווייל אזא אופן איז נישט דא די שם הישב, ווייל א מענטש האט טמא'נע וואסער, מוז ער עס גלייך טון. אויב נישט, מוז זיין אז ס'איז געווען עפעס אן אונס.

Speaker 2: ניין, ניין, ער איז געווארן טמא ביום טוב.

Speaker 1: יא, אוודאי, מער ווי יום טוב. אבער ביי וואסער איז נישט דא די זעלבע גזירה וואס איז דא אויף כלים.

כלי שהיה טהור לתרומה ורוצה להטבילו לקודש

Speaker 1: **אם עוד צריך להטביל מים שבו**, בעט מען יעצט שומעים פאר'ן כלי שהיה טהור נפיל הגוף. **אם עוד צריך להטביל מים שבו**, וואס האבן זיי געזאגט? **כלי שהיה טהור**. ס'איז דא א הלכה אז ווען מ'איז מטהר עפעס, דארף עס זיין טהור פאר די לעוועל טהרה וואס מ'וויל. אויב וויל מען א העכערע לעוועל טהרה, אז מ'וויל עסן קדשים, דארף מען עס טובל'ן ספעציעל פאר קדשים.

ס'איז א כלל אין עבודת השם, אז מ'דארף זיך גרייטן פאר די לעוועל קדושה וואס מ'דארף. **כלי שהיה טהור לתרומה**, אז די חסידים זענען געגאנגען אין מקוה מוצאי שבת ווען ס'ווערט יום טוב. **כלי שהיה טהור לתרומה, ורצו להטבילה לקדש, מותל להטבילה**, ווייל דאס הייסט נישט אזוי ווי מתקן. ער וויל נאר ארויפברענגען א העכערע לעוועל, אז ס'איז שוין טהור לתרומה, ער וויל עס אויך, די כלים זאל מען אויך קענען נוצן פאר קודש, דעמאלטס מעג מען עס יא טובל'ען.

וכן כל כיוצא בזה — טבילות לשאר מעלות

Speaker 1: **חן כל כיוצא בזה** מיט טבילות לשער המעלות. מעלות, דאס הייסט ארויסברענגען איין העכערע מעלה, און קדושה מעג מען יא. **חן כל כיוצא בזה** מיינט לכאורה אז אן אדם טהור מעג זיך טובל'ען פאר א העכערע לעוועל טהרה. אן אדם טהור מיט פארוואס איז נישט דא די יסור פון טהרה.

Speaker 2: וואס איז די **כל כיוצא בזה**? ווי נאך איז עס דא?

Speaker 1: אנדערע סארט מעלה. ס'הייסט נישט קודש לעוועלס. איך ווייס נישט וואס. ס'איז דא אנדערע לעוועלס.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: אקעי, דאס איז דא יא אסאך לעוועלס. וועסטו קוקן אין הלכות טומאה טהרה מיט צען אז יעדע זאך הייסט א לעוועל.

כלי שנטמא ביום טוב במשקין טמאין

Speaker 1: ווייטער, **כלי שנטמא ביום טוב**, אויב ס'שטייט אזוי, **כלי שנטמא בערב יום טוב**, איז דאך א חשש שמיישר אותו בתרומתו, אבער

כלי שנטמא ביום טוב, זאלסט דינען אותו ביום טוב.

זאגט ער אזוי, **נטמא הכלי במשקין טמאים שהם ולד הטומאה מערב יום טוב**. אבער דאס וואס מיר האבן געלערנט מ'טאר נישט, איז ווען ס'איז געווארן טמא ממש א שטארקע טומאה, למשל אן אב הטומאה. אבער אויב ס'איז געווארן טמא במשקין טמאין, וואס איז א ולד הטומאה מערב יום טוב, איז דאך עס נישט ממש די שלישי, די אלע כלים דארף יעצט ווערן א שלישי. שלישי איז נאר א טומאה דרבנן, מן התורה איז נישטא קיין שלישי לטומאה, **מ'איז מטבילין אותו ביום טוב לפי שיטהר מן התורה, כמו שיתבאר במקומו**. במקומו מיינט סתם אין הלכות טומאה וטהרה.

מדלין בדלי — שעפן מיט א דלי

Speaker 1: זאגט ער ווייטער, **ומדלין בדליתא ויטהר מאליו**, ווייל א מענטש האט א דלי, א דלי איז א כלי וואס מ'שעפט אן פון די באר. דאס מעג מען יא איינטינקען אין די באר. הגם ווען מ'טינקט עס איין, איז עס אויך טבילה, **ויטהר מאליו**, ס'ווערט טהור, אזוי ווי מיר האבן געלערנט ווען איינטינקען מיט מעין טהור, ווייל ס'איז א טריק, יא, ווייל ער טוט דאך עס באופן דרך אגב, ס'איז נישט ניכר אז ער איז דא מתקן א כלי.

נידה שאין לה בגדים טהורים

Speaker 1: די זעלבע זאך, **נידה שאינו לו בגדים לאחריו**. א נידה האט נישט קיין טהורי בגדים.

Speaker 2: א נידה פלעגן גיין בגדי נידתו אדער וואס?

Speaker 1: ער וויל מטהר זיין און כלי ווערן שומע.

Speaker 2: יא?

Speaker 1: א רמז **וטובלו בדבר**. קען מען מערים זיין, קען מען מאכן אן ארמה און זיך טובל'ען מיט אירע וועש. דאס הייסט, מ'דארף לערנען אין שולחן ערוך אין הלכות טבילה. וויאזוי ס'מאכט זיך אז ס'זאל נישט זיין קיין חציצות, ס'דארף זיין נאז. געווענליך טובל'ט מען זיך נישט מיט די וועש, אבער אויב זי דארף האבן... זי האט דאך נישט קיין אנדערע טורידיגע וועש אנצוטון, סאו מאכט זי דעטער. א מענטש מעג זיך טובל'ן, און ממילא טובל'ט זיך צוזאמען מיט אירע קליידער, און זי האט שוין קליידער אנצוטון אויך.

דיסקוסיע: כיבוס און טבילה אויף די ניין טעג

Speaker 2: יעצט אויף די ניין טעג איז דאס נישט קיין עצה, ווייל כיבוס איז אסור פונקט ווי רחיצת הגוף.

Speaker 1: סאו ס'איז נישט קיין כיבוס.

Speaker 2: תפלה, יא.

Speaker 1: ניין, איך זאג, אויב איינער וועט טראכטן אז מ'טאר נישט וואשן די וועש, זאלסטו גיין נישט נעמען מיט די וועש. אבער ס'העלפט נישט, ווייל פונקט ווי ס'איז דא אן אסור רחיצה. איך הער...

הלכות מקח וממכר ביום טוב

דברים רבים אסרו ביום טוב משום גזירת מקח וממכר

Speaker 1: סאו יעצט גייען מיר לערנען נאך הלכות יום טוב, וואס איז אסור אלס מקח וממכה. זיי האבן געלערנט אין הלכות שבת אז מ'טאר נישט טון קיין שום מקח וממכה וועגן שמא יכתב. איז אויך דא, יום טוב איז דא אין דעם כללים.

Speaker 2: וועיט, וועיט, סאו יום טוב מעג מען דאך יא?

Speaker 1: יום טוב איז דא עפעס א היתר, א זאך, און זיי האבן געלערנט אז מ'מעג נייע תבלינים, מעג מען אויך גיין צו דעם מענטש וואס פארקויפט תבלינים. אבער מ'טאר עס... ס'איז דא אופנים וויאזוי מ'מעג עס יא טון און וויאזוי מ'טאר עס נישט טון. הלכות מקח וממכה.

דיסקוסיע: דער חילוק צווישן שבת און יום טוב אין מקח וממכר

Speaker 2: סאו בעיסיקלי, אויף אנדערע ווערטער, אויב איך פארשטיי קלאר, איז פשוט מקח וממכר איז מותר לצורך אוכל נפש, more or less.

Speaker 1: שבת איז אויך דא מתירים, זיי האבן נישט געלערנט עפעס א מתירים, מ'מעג נעמען און אנזאגן קלאר אז ס'איז...

Speaker 2: סאו פרעג איך דיר, סאו די זעלבע זאך איז עס דא אדער מתירים?

Speaker 1: אין הלכות שבת שטייט אז מ'טאר נישט מאכן מקח וממכר, אין פרק כ"ג, און וואס שטייט וועגן אויב מ'זאגט נישט און אזוי ווייטער? ס'שטייט קלאר אז מ'טאר נישט אפילו אויב מ'רעדט נישט, אקעי, אבער מ'טאר נישט מוליד זיין אזא זאך זאכן. אבער יום טוב זעט אויס אז ס'איז מער מותר.

דער רמב"ם, לכבוד רבים, אט רבי יום טוב משום גזירות מקח וממכר. ס'איז דא די גזירות מקח וממכר, האט מען געאסר'ט יום טוב פארשידענע זאכן אלס די גזירות. ס'איז דא כיצד.

Speaker 2: דאס פרעג איך ס'איז פארניא, דער רמב"ם לייגט נישט אראפ אז ס'איז דא זאכן וואס זענען מותר יום טוב וועגן דעם. ער לייגט אראפ אז ס'איז דא נאך זאכן וואס איז נאך מער עתיד.

Speaker 1: הגם מער עתיד ווי שבת?

Speaker 2: ניין. ס'איז נישט נוגע, ווייל שבת קאכט מען נישט. שבת איז כאילו מכל מנחתך עשיה. מ'איז בכלל נישט ביזי מיט דעם. יום טוב מעג מען דאך שעכטן און טון און מאכן.

Speaker 1: אבער דאך האט מען געזאגט אז דאס טאר מען נישט טון, אלץ מעג איך אים.

Speaker 2: מ'שעכט נישט, אבער מ'מעג ברענגען זופשאך. מ'ווייסט נישט, עסן רואה פירות. מ'מעג מען שבת. פארשטייטס וואס איך זאג?

Speaker 1: יא, ממילא, ס'קען אויך זיין נוגע מכך מומקא.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: ניין, ס'איז טאקע אינטערעסאנט די לשון, ווייל ער האט שוין געזאגט אז אלעס וואס איז אסור שבת איז אסור יום טוב. פרעגט ער א געצא אויף די לשון איז אסור יום טוב.

Speaker 2: סאו וואטס איז די בעיסיק ענטפער? יום טוב איז דא מכך מומקא וואס מעג טון מער ווי מעג שבת, אדער נישט?

Speaker 1: ס'איז דא זאכן וואס מ'האט שוין ווייניגער געטון אין שבת. ערשטע וועג וויאזוי דער רמב"ם זאגט עס, אז אסאך זאכן האט מען גע'אסר'ט יום טוב אזוי ווי שבת, משמחכם אים קענען, און געוויסע זאכן האט מען אים נישט גוזר געווען יום טוב אזוי ווי שבת. פארוואס? ס'איז נישט דא קיין שיינע זאך וואס ער זאגט, ער זאגט נישט דא א היתר, ער זאגט דא א איתר, right?

Speaker 2: יא, אבער ער גייט יא זאגן זאכן וואס מ'מעג יא טון. מען מעג נעמען פון די טאבע, מען טאר נישט זאגן "תן לי אזוי", אבער מען מעג אבער יא זאגן. און אין שבת?

Speaker 1: שבת האט ער נישט געמאכט קיין חילוקים. סא, ער זאגט אז שבת טאר מען נישט גיין צו די בוצ'ער סטאר און דילן מיט אים גארנישט.

Speaker 2: די בוצ'ער סטאר איז נישט נוגע צו גיין שבת סתם, ווייל דו האסט נישט פארשטאנען דעם... איך רעד אויב האט ער געקויפט די פלייש.

Speaker 1: שבת טוט מען עס נישט. שבת טוט מען נישט בכלל מקח וממכר, ווייל מ'האט גע'אסר'ט אלעס שמא יכתוב.

Speaker 2: סא, דער רמב"ם האט געמאכט א טעות? אנשטאט פון זאגן "אסורי", וואלט ער געדארפט זאגן "התירי", יא?

Speaker 1: ניין, איך זאג, יום טוב האט מען נישט געמאכט אזא ברייטע איסור פון... **דברים רבים אסרו משום מקח וממכר**. אנדערש ווי שבת, יעדע זאך וואס איז מקח וממכר שבת איז אסור. יום טוב, **דברים רבים אסרו משום מקח וממכר**, מ'האט נישט גע'אסר'ט קאטעגאריש אלעס פון מקח וממכר, נאר געוויסע זאכן פון מקח וממכר.

Speaker 2: אקעי, דער פרק איז געשריבן נישט זייער זייער אזוי קלאר.

Speaker 1: ניין, ניין, אלעס איז זייער קלאר. און איך זע אז מען מעג בארגן, למשל, שבת כדי יין און זאגן, פארקויפן... ס'איז נישט געשטאנען. ס'איז דא אופנים וואס דו באשפארסט לייכטער, מעג מען צאלן שפעטער. איך וואלט געטראכט אז די אלע זאכן דארפן מותר זיין שבת אויכעט. און פארקערט, ס'איז דא איסורים וואס איז נוגע צו יום טוב, וואס בעצם איז אן איסור שבת אויכעט, ס'איז נישט נוגע שבת. אבער לכאורה, אזוי וואלט איך פארשטאנען.

איך בין זיכער אז איינער רעדט וועגן דעם, אבער די מענטשן אין די זייט פארוואסערע סיבה העלפן אונז אויך נישט אין די שאלות היינט פון די חילוק פון שבת און יום טוב, איך ווייס נישט פארוואס.

אין פוסקין דמים על בהמה ביום טוב

Speaker 1: איז אזוי, מ'זאגט "כיצד". **"דברים רבים אסרו ביום טוב משום גזירת מקח וממכר, כיצד? אין פוסקין דמים לכתחלה על בהמה ביום טוב."** אה, מ'טאר נישט זאגן "פארקויף מיר די בהמה". **"אלא, מה עושין? מביא שתי בהמות שוות זו לזו."**

Speaker 2: וואס רעדט ער דא? צוויי שותפים רעדט מען דא, וואס איז שייך?

Speaker 1: צוויי שותפים, **אחד מהם מחלקין ביניהם.** סא, ער רעדט דא פון צוויי שותפים.

הלכות יום טוב: דיני מקח וממכר ביום טוב

הלכה יט: אין פוסקין דמים לכתחילה על בהמה ביום טוב

אין פוסקין דמים לכתחלה על בהמה ביום טוב, אלא מביא שתי בהמות שוות זו לזו ושוחטין את אחת מהן ומחלקין ביניהם. ולמחר יודעים כמה דמי השניה, כל אחד ואחד נוטל דמיו.

ס'רעדט זיך דא פון צוויי שותפים, נישט פון א געשעפט. מ'רעדט דא צוויי שותפים האבן בהמות, יא?

פארוואס שותפים?

אה, נאכאמאל. **מביא שתי בהמות שוות זו לזו ושוחטין את אחת מהן ומחלקין ביניהם.** מ'שעכט איינס פון זיי און מ'צוטיילט עס. **ולמחר יודעים כמה דמי השניה, כל אחד ואחד נוטל דמיו.**

גראדע קען זיין ס'איז דא צווי, איך ווייס נישט אויב ס'קומט אריין. ס'ארבעט אן א שותף אויך. די ווארט איז, אינסטעד פון גיין אויף איין בהמה און זאגן, "רבי לוי, וויאזוי ס'קאסט די בהמה?" ניין, די צוויי בהמות זענען די זעלבע? אקעי, זייער גוט. איך נעם די בהמה היינט, איך צוטייל עס מיט מיינע שותפים, וואטעווער ס'איז. מארגן גיי איך צו די אנדערע בהמה, און מ'טשעקט וויפיל יענע בהמה איז ווערט, אדער אפשר האבן נישט געוואוסט פארדעם, און מ'צאלט אזויפיל פאר די בהמה. ס'איז פשוט אזא... אזא כלאחר יד, אזוי ווי א טריק וויאזוי נישט צו רעדן וועגן די געלט, אבער וויסן אויף וויפיל ס'ווערט.

לא יאמר זה אתה בסלע ואתה בשתים

אויב ס'איז דא צוויי מענטשן וואס צעטיילן איין בהמה, די וואס... **לא יאמר זה אתה בסלע ואתה בשתים,** איך נוץ די ווערט פון א סלע פון די בהמה, און דו נוצסט בשתים, **שאין מזכירין שם דמים,** איך זאל נישט דערמאנען געלט, **אלא לחצאין ולשלישין.** נאר מ'זאגט, איך נעם א פערטל פון די בהמה, א דריטל פון די בהמה, דאס מעג מען יא זאגן, אבער די ווערט, מ'טאר נישט זאגן איך נעם פופציג דאלער ווערט פון די בהמה, נאר איך נעם... און נאך אזוי ווי א דבר אסור בשעת מיר זענען.

הלכה כ: לא חלקו במאזנים

לא חלקו במאזנים, שאין משגיחין בכל מאזנים כל עיקר, מ'קוקט נישט אויף א מאזנים אויף יום טוב. ס'איז צו דומה צו מקח וממכר און מאזנים וועגן מ'טוט זאכן אויף א מאזנים. נישט נאר מ'קוקט נישט אויף דעם צו רעכענען וויפיל איר דארף צאלן.

א מאזניים, אויב מ'וויל אויפהענגען פלייש אויף א מאזניים ווייל מ'וויל נישט לייגן אויף די פלאר ווייל מ'האט מורא פון עכברים, **אפילו ליתן בו בשר לשומרו מן העכברים אסור מפני שנראה כשוקל בכף מאזנים.** די חכמים האבן געמאכט גרויסע חומרות מיט די כף מאזנים, נישט נאר מ'זאל עס נישט נוצן פאר מקח וממכר, נאר מ'זאל עס אויך נישט נוצן פאר אנדערע זאכן ווייל ס'זעט אויס ווי מקח וממכר.

טבח אומן אסור לשקול בידו

ווייטער, נישט נאר דאס, נאר א טבח אומן וואס זיין האנט איז אזוי ווי א מאזניים, ער הייבט אויף א שטיקל פלייש ווייסט ער וויפיל ס'וועגט, טאר נישט שוקל זיין בידו. **ואסור לשקול בכלי מלא מים,** מ'טאר אויך נישט אפוועגן, למשל מ'האט א כלי וואס ס'שטייט דערויף דאס איז א רביעית, און קען מען נעמען א שטיקל פלייש און זען צו ס'וועגט די זעלבע ווי די וואסער? טאר מען אויך נישט. איך מיין אז מ'קען וועגן קעגן דעם, דהיינו, מ'לייגט אריין א כלי וואס איז מלא מים, און אין דעם לייגט מען אריין, מ'ווארפט אריין א טעפל אריין, און מ'זעט וואס גייט העכער, דאס איז גייט העכער, דאס איז...

אין מטילין חלשים על המנות

אויך, **ואין מטילין חלשים על המנות,** מ'טאר נישט מאכן קיין גורל אויף די פארשענס, צו וויסן ווער, מאכן א גורל ווער גייט באקומען די בעסטע שטיקל פון די בהמה דורך א גורל. דאס איז סתם פלייש. **אבל מטילין חלשים על בשר הקדשים,** כהנים ווען זיי עסן קדשים אויף יום טוב, זיי מעגן יא מאכן אזא סארט גורל **כדי לחבב את המצוה,** ווייל דארטן איז יא דא אן ענין פון מחבב זיין א מצוה. זעט ער אז סתם אזוי עסן יום טוב איז א מצוה, אבער נישט די לעוועל פון מצוה.

דיון: מחלוקת הרמב"ם והראב"ד

ס'איז דא א ראב"ד וואס ער איז אביסל משתתף מיט די הלכה. וואס זאגט ער? איך ווייס נישט, ער זאגט עפעס. איך וויל וויסן וואס.

האסטו געבענטשט פאר א סיבה לכאורה?

ניין, איך האב געוואלט, וועגן די נושא פון קדשים האב איך געוואלט פארשטיין. ס'זאגט ארויס אז ס'שטייט, דער רמב"ם האט פארשטאנען אז חול מיינט חולין, און קודש מיינט יום טוב. אבער דער ראב"ד האט געהאלטן אנדערש, אז ווען ס'שטייט קדשים מיינט פון היינט, און חול מיינט פון נעכטן. הייסט אפילו קדשים, אויב ס'איז פון נעכטן, לויט די ראב"ד טאר מען נישט מאכן א גורל, אזוי פארשטיי איך. אז ס'איז פלייש וואס איז געבליבן אין בית המקדש פון נישט פון די היינטיגע...

היתר גורל לבניו ובני ביתו

ווייטער, בינגא. **ולא להטיל מנות של חול ביום טוב.** דער רמב"ם ברענגט אויך אז לבניו ובני ביתו מעג מען יא. און די אמת איז, זאגט דער מגיד משנה, אז דער רמב"ם איז ווייטער מסכים ביי די היתר אז אין שטוב מעג מען יא מאכן א גורל, ווייל דער רמב"ם האט מסכים געווען דאס אין הלכות שבת שוין, אז ווען מ'מאכט א גורל צווישן די שטוב קינדער איז נישט קיין אמת'דיגע קנין, ס'איז נישט קיין מקח וממכר רייט. ס'איז פאליטיק אינדערהיים, דאס הייסט נישט עכטע ביזנעס. דאס מעג מען, און דער רמב"ם, דער מגיד משנה זאגט אז דאס איז נישט קיין קשיא, דער רמב"ם האט דאס געזאגט שבת, איז דאך כל שכן אז יום טוב מעג מען אויך.

הלכה כא: לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינר בשר

זאגט דער רמב"ם ווייטער, נאך הלכות מקח וממכר, **לא יאמר אדם לטבח,** א מענטש זאל נישט זאגן פאר א טבח וואס פארקויפט פלייש, דער בוצ'ער, **תן לי בדינר בשר,** געב מיר בשר ווערט א דינר. אזוי ווי ער האט שוין פריער געזאגט, מ'טאר נישט אנרופן פלייש לויט די ווערט פון די... **אלא תן לי חלק,** געב מיר א... פריער האט ער גערעדט וועגן די חלוקה פון די שותפים, יעצט זאגט ער פון די טבח. **אלא תן לי חלק,** געב מיר א סלייס

אדער א האלבע סלייס. **ולמחר עושין חשבון,** מארגן קען מען ארויסרעכענען וויפיל איז ווערט די חלק. ס'איז אלעס כדי ס'זאל נישט אויסקוקן ווי מקח וממכר.

לא יקח מבעל החנות במדה או במשקל

וכן, לא יקח מבעל החנות במדה או במשקל, מ'זאל נישט נעמען פון בעל החנות במדה או במשקל, **אלא כיצד הוא עושה?** די חנות איז נישט קיין טבח, חנות איז דער וואס האט געקויפט די כבלידים וכדומה. וואס דען? זאגט ער, **מלא לי כלי זה, ולמחר נותן לו שוויו.**

ס'איז אינטערעסאנט, מ'זעט אויס אז ווערטער מאכט אסאך אויס דא מקח וממכר. ס'איז דאך דא די זעלבע מקח וממכר, ס'איז נאר ווערלכע לשון מ'נוצט. און מ'רעדט דאך נישט דא אלץ ודבר דבר. אבער ודבר דבר האבן מיר געזאגט אזא מין זאכן, מ'זאל נישט רעדן לדבורים של חול. דאס זאל נישט אויסקוקן ווי מקח וממכר.

דיון: פארוואס ווערטער מאכן אויס

די ספרים עמקער איז וועגן כותב, און ס'קען זיין אז ס'מאכט סענס אויב מ'שרייבט, מ'רעדט מיט צוויי פונט, האט ער געגעבן א שרייב, ווייל דאס איז וואס מ'שרייבט. סתם צו וויסן וויפיל, אפשר מאכט עס סענס אזוי. אפשר איז א זאך צו גדענקען, צו דערמאנען, אדער ס'זאל נישט זיין קיין דרך שעושה בכל, אזוי ווי מיר האבן פריער געהאט, מ'זאל נישט טון מיט א כלי וואס מ'טוט בכל.

ניין, ס'איז וואכעדיג, צו רעדן ווערטער נישט וועגן מ'רעדט וועגן געלט יום טוב שבת. ס'זעט דא אויך אויס אז אין די וואכן זאל מען יא, זאל מען זיך נישט מאכן בא'טעמ'ען, אין די וואכן זאל מען רעדן ברייט, מ'זאל נישט רעדן אזוי רעביש, אויב יא האט מען עס נישט געטארט טון שבת.

אפילו כלי מיוחד למדה ימלנו

אפילו כלי מיוחד למדה, ימלנו, דאס אז מ'מעג יא גיין אין א כלי, געב איך די כלי, מ'מעג אויך נוצן די כלי וואס איז מיוחד למדה, אנדערש ווי א משכולות. דאס איז א משכולות איז געמאכט נאר פאר מקח און מעמקע. דאס איז א כלי וואס מ'קען אנפילן, העפסטו ווי א סאך אויפגעשריבן סיידזעס. **אבל שלא יזכיר לו שם מדה.** ווי לאנג ער דערמאנט נישט די מדה, נישט א שם מדה. ס'מיינט די זעלבע זאך, נישט זאגן א ליטער, נאר זאגן די כלי. גראדע די כלי איז א ליטער. אקעי, דאס איז...

הלכה כב: הנחתום מודד תבלין

וויטער, **הנחתום מודד תבלין ונותן לקדרה בשביל שלא יפסיד תבשילו.** דער נחתום, דער בעקער, דער וואס פארקויפט פאר אן עולם, מעג מודד זיין, מעסטן, ווען ער פארטיילט פאר זיינע... אה, ביים קאכן אדער ביים פארטיילן פאר זיינע מענטשן. **ונותן לקדרה בשביל שלא יפסיד תבשילו.** אה, ווייל ער קאכט פאר א גרעסערע פארנעם, און ער זאל נישט קאליע מאכן, ס'איז וויכטיגער פאר אים.

אבל האיש לא תמדוד קמח לעיסה, נאר ער זאל עס טון בערך, יא. זאלן נישט אפסעדן.

יא, אפשר אויך ווייל ס'איז גרינגער. פון דערהיים ווייסטו בערך וויפיל מ'דארף, אבער א נחתום איז די עקספעקטעישאן פון מענטשן אז ס'זאל אייביג זיין די סעים. די קוקערישע בעלי בתים זענען אלע אויס די זעלבע, אזוי ווי אונז האבן געלערנט אין הלכות אלו מציאות. קוקערישע בעלי בית איז אמאל זיסער, אמאל וויניגער זיס. פארקערט, א נחתום זעט עס אלעמאל די זעלבע, און יא, יא, יא, א נחתום איז אנדערש. יא, יא, איז עס טאקע. א מענטש האט אן עקספעקטעישאן אז די קאמפאני האט אייביג די זעלבע טעם. ממילא מעג מען. אבער זיין א פרוי אינדערהיים, היינט וועט זיין לכבוד יום טוב מער זיס.

לא ימדוד שעורים לפני בהמתו

וכן, לא ימדוד אדם שעורים לפני בהמתו, ער ווייסט פונקטליך וויפיל זיין בהמה דארף, זאל ער עס נישט טון מיט א מדה, **אלא משער ונותן לה,** זאל זיך געבן בערך, די בהמה וועט זיך שוין אן עצה געבן.

הלכה כג: מותר ליקח מן החנוני ביצים או אגוזים במנין

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **מותר ליקח מן החנוני ביצים או אגוזים במנין.** מען מעג גיין צו די חנוני און זאגן איך וויל צוואנציג ביצים, הגם וואלט א שיעור צען אונס ביצים, הגם מ'צאלט מסתמא אזוי בויעט דעם. אבער וואס **שלא יזכיר לו שם דמים ולא יזכיר מנין?** ווי לאנג ער זאגט נישט צען דאלער ווערט פון ביצים, מעג ער זאגן אפילו מ'ווייסט אז... אדער ס'איז איך קען מנין, אפילו די אמעונט, וואס מיינט ער? ער איז אים שולדיג, ער האט אפגעשריבן ביי מיר. זאגט ער אים נישט, אזוי זאל די טאטעל זיין. ער זאגט, איך האב פאריגע וואך גענומען פון דיר צען אייער, איך נעם נאך צען, און די טאטעל גייט זיין צוואנציג. דאס טאר מען נישט. **לא יבא יום טוב תן לי עשרה כדי שילך אתרון.** ווייל דעמאלטס רעדט ער וועגן געלט.

הלכה כד: הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו

הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו, או אצל פטם הרגיל אצלו. ער איז צוגעוואוינט צו גיין צו דעם פאסטעך און קויפן פון אים א בהמה. איך מיין ער זאל גיין צו דעם וואס ער איז צוגעוואוינט, ווייל מיט אים קען ער מאכן די דיעל. אנדערע, ער גייט גיין צו א גוי'אישע רועה, ער גייט נישט פארשטיין די לענגווידזש.

יא, ער מוז דאס. ער זאל גיין צו דעם וואס ער קען אים שוין, און ער וועט אים פארשטיין אויפ'ן ווינק. **ולקחו ממנו בהמה ותבלין כל מה שירצה, וישלם לו אחר יום טוב, ואינו חושש שמא יזקיק לו שום דמים ולא סכום מנין.** יא, דאס איז די פשט פארוואס ער זאגט "רגיל אצלו". אפשר טאר מען נישט האבן א נייע געשעפט? אזוי זאגט ער.

יא, ניין, ווייל יענער רעדט נישט גלייך, ס'איז פראקטיש. ס'איז נישט קיין גזירה, איינער וואס ער קען זיך שוין, וועט יענער שוין נאכברעכן נאך שבת, נאך יום טוב, וויפיל ער איז שולדיג.

הלכה כה: הלוה ביום טוב תובע ונוטל בדין

זאגט ער יעצט דער רמב"ם א נייע הלכה אזוי: **הלוה ביום טוב, תובע ונוטל בדין.** אויב איינער האט געבארגט יום טוב, מעג מען גיין נאכדעם צו דין. דאס הייסט, ער רעדט בעצם פון דעם פאל, ווייל דער חנווני האט דאך נישט געגעבן קיין געלט יום טוב, ס'איז בעסיקלי געווען א הלוואה, רייט?

יא. איז נאך יום טוב מעג ער אים תובע זיין בדין, זאגן אז אונז האבן טאקע נישט אפגעשמועסט וועגן געלט, אבער... דו קענסט נישט זאגן, "אה, האסטו מיר נישט געבעטן קיין געלט?" קען ער אויך תובע זיין בדין. **והוא, שאם תאמר לא ניתן לתובעו ואינו נוטל כלום, נמצא נמנע משמחת יום טוב.**

דיון: חילוק בין שבת ליום טוב

יא, זעט אויס אז מ'טאר נישט... דער אייבערשטער זאגט "לוו עלי ואני פורע", אבער מ'טאר נישט זיין תובע בדין. דא איז נישטא די תירוץ פון "אינו נוטל כלום". אקעי.

אויף וויפיל איך פארשטיי, איז די אלע טעמים איז אמת'דיג אויך שבת. קען זיין שבת סתם אז מ'דארף א עירוב, ס'איז דא מער זאכן, ס'איז פון הוצאה, ס'איז נישט אזוי גרינג צו טרעפן ווער ס'איז פראקטיש שבת. אבער די אלע זאכן מיט... שבת איז עפעס די עקספעקטעישאן אז שבת האט שוין א מענטש אנגעגרייט זיין סעודה. שבת איז מען נישט אזוי עוסק מיט דעם. ס'איז אמת, ס'קען זיך מאכן אמאל א שאלה, אבער באופן כללי.

היינט וואס ס'איז דא זייער אסאך גרייטע עסן, קען יא זיין. די סטארס זענען פארמאכט שבת, ווייל די היינטיגע סטארס...

ניין, ס'טאר זיין אפן. די היינטיגע סטארס זענען פארמאכט ווייל זיי טראסטן נישט דעם מענטשן. אזוי ווי די מעשה, ער דארף יא האבן אז ער זאל אלעס אפשרייבן דעמאלטס.

הלכות יום טוב פרק ד' — מקח וממכר, צדקה, ופעקעדזשעס

דיון: קויפן אין געשעפט שבת/יום טוב — פעקעדזשעס מיט באקאנטע מאסן

Speaker 1: ס'איז אמת, באופן כללי, היינט וואס דו האסט זייער אסאך גרייטע עסן, קען יא זיין. די סטארס זענען געווען פארמאכט שבת, ווייל די היינטיגע סטארס... אבער ס'איז דא אזא זאך וואס גייט אריין אזוי בשתיקה. וואס? סטארס זענען אפן. די היינטיגע סטארס זענען פארמאכט ווייל זיי טראסטן נישט דעם מענטש אזוי ווי דעם בעל הבית. ער דארף יא האבן אז ער זאל אלעס אפשרייבן, דעמאלטס איז דאך ווייטער אסור.

מער שטעטלדיגע פלעצער, און יענער מאל אין אנטווערפן, ער גייט שבת נאכמיטאג, זאגט ער, איך וועל דיר שוין מארגן זאגן וואס איך האב גענומען. אויב מ'איז אין קאנטרי אזא פלאץ איז דא אפשר א דעת, דארף מען וויסן, דעמאלטס דארף מען לערנען די פרטים, אז מ'טאר נעמען אבער מ'טאר נישט דערמאנען.

און היינט איז אביסל א פראבלעם, ווייל יעדע זאך איז שוין א פעקעדזש, ס'שטייט שוין פונקטליך וואס ס'איז. אפשר וועגן דעם מעג מען יא? ווייל מ'זאגט, איך האב גענומען צוויי פעקלעך רייז, איך מיין אז איך האב גענומען צוויי פעקלעך בראנפן. וואס דער פארקויפט דארט. ס'איז דא א מדה אויף דעם, אבער ס'איז נישט קיין זאך וואס מ'דארף מודד זיין. מ'דארף קוקן...

איך געדענק, איך זע אז דער רמ"א ברענגט דערפון אונטן אז מ'רעדט פון אזא סארט קעיס בעצם... ס'דארף זיין מותר. א דבר שמידתו ידועה, איז קען זיין אז ס'איז מער מותר. וואס מ'מעג זאגן אפילו שמידה? ס'איז א גרויסע פעקעדזש, ס'איז שוין אויסגעמאסטן.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: אקעי, ווייטער.

הלכה כ״ו — תרומות ומעשרות ביום טוב

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **"אף על פי שאין מגביהים תרומות ומעשרות ביום טוב"**, אזוי ווי מ'טאר נישט שבת. אונז האבן געלערנט אז מ'טאר נישט שבת נעמען תרומות ומעשרות, ווייל ס'איז אזוי ווי מתקן, ס'איז א שטיקל מתקן. ער רופט עס מגביה זיין, מ'טאר נישט אפשעפן.

"אבער אם היה לו תרומת המעשר שהגביהו מאמש, הרי זה מוליכה לכהן ביום טוב." מעגסט אבער יא טראגן צו דעם כהן אויף יום טוב דאס וואס ער האט שוין נעכטן גענומען. ווייל טראגן צו דעם כהן האט נישט קיין... איז נישט מתקן.

אה, ס'איז דא א מחלוקת אין די גמרא. על כל פנים, מ'פסק'נט אז מ'מעג. לכאורה שבת וועט אויך זיין די זעלבע זאך.

"ואין צריך לומר" אז חלה איז ראוי לחיה וכלב, אז זיכער שמועסן מיר נישט קיין צדקה אין יום טוב.

גבאי צדקה ביום טוב

Speaker 1: וויאזוי? גבאי צדקה. דער רמב"ם האט שוין געלערנט אז אין יעדע שטאט אין לך איש אין בו גבאי צדקה.

Speaker 2: יא, אונז האבן שוין געלערנט אזא זאך? אדער איך געדענק אזא לשון?

Speaker 1: ער איז שוין נתן תלמוד תורה, ער וועט באריכטיגן תלמוד חכם, א הלכות דעות, ער דארף וואוינען א שטאט ס'איז דא א גבאי צדקה. איך געדענקסט?

Speaker 2: איך ווייס נישט.

Speaker 1: ס'איז דא א גבאי צדקה. נו, וואס ווילסטו?

Speaker 2: ניין, ס'איז אומנת עניים, זיי האבן עס נאכנישט געלערנט.

Speaker 1: אבער ס'איז נישט געשטאנען אז מ'דארף אין די שטאט.

Speaker 2: אה, זיי האבן געלערנט אז מ'קען ארויפוווינען אין פארשטאט ס'האט די צען זאכן.

Speaker 1: יא.

איז די גבאי צדקה מעגן זיך ארומדרייען אין די חצרות גובה זיין... נישט געלט, גובה זיין עסן צו קענען טיילן פאר די עניים.

"אבל לא מכריזין כדרך שמכריזין בחול", מ'זאל עס נישט מאכן באופן אז מ'מאכט אן אפישעל אפיל, ווייל דאס איז ווייטער עפעס א דרך פון מעשה ומתן וואס וועט קומען צו שרייבן אדער וואס.

ער האט געהויבן **"בצנעה ונותן לו בחלקו"**, מ'טוט עס מער איידל. ונותן לו בחלקו אויף ער זאל נישט גיין מיט א רעגולע באקס, נאר ער זאל עס נעמען אזוי מיט זיך. חלקו, אויף זיין שאס, אבער מסתמא אויף זיין בגד וואס ליגט אויף זיין שאס, אויף זיין גרויסע הויזן טאש, **"ומחלקן לכל שכונה ושכונה"**. שכונה עצמו אויך, מ'זאל נישט מאכן א גרויסע חלוקה אויף יום טוב, נאר דער גבאי סתם זאל צוגיין צו די געגנט און טיילן דארטן פאר זיין נוים.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: נישט מאכן באופן וואס ס'זעט אויס ווי מ'טוט ביזנעס אין יום טוב.

הגם אז מ'האט געלערנט לגבי צדקה, פוסקין צדקה בשבת, יא? מ'מעג אפילו שבת מאכן חשבונות מיט צדקה, האבן מיר געלערנט נאך שבת. אבער דא זעט מען אז נאך אלץ איז דא א גבלות אויף צו פאקטיש נעמען די צדקה, איז יא דא געוויסע לימיטעישאנס.

אקעי, עד כאן פרק ד׳ פון הלכות יום טוב.